

פרשת וישב יעקב

- (א) * וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. רבי חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יי'. ת"ח, כמה מקטרגין אית ליה לבי"נ, מיומא דקב"ה ה' יהב נ' ביה נ' נשמתא ד' בהאי עלמא, דכיון ד' דנפיק ב"נ ו' לאוירא דעלמא, מיד אודמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע, כמה דאתמר, דכתיב : לפתח חטאת רובץ וגו'. ו' וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.
- (ב) ות"ח דהכי הוא, דהא בעירי, מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמייהו, ו' וערקין ס' מן גו נורא. י' ומן כל אתרין בישינ. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגויה, ומיד אסטי ליה י' לארחא כישא.
- (ג) ואוקימנא, דכתיב ד' טוב ילד י' מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד : דא י' הוא יצר טוב, י' דהוא ילד, מיומין זעירין עמיה דב"נ, דהא מתליסר שנין ט' ואילך, כמה דאתמר.
- (ד) ממלך זקן וכסיל, ממלך : דא הוא יצר הרע, דאיהו אקרי מלך, ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוה, דכד אתיליד ב"נ ונפיק לאוירא דעלמא, איהו * אודמן עמיה דב"נ, וע"ד איהו מלך זקן וכסיל.
- (ה) אשר לא ידע להזהר עוד, ט' להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין

מסורת הזהר

(א) וישלח דף נ"ב ציון ג. (ב) תהלים ל"ד. (ג) (בראשית ד') ח"א לו : קסה : קעט. רנה. ח"ב ריט : רלו : רסו : רעא : ת"ז ה' כה. חס"ט קיח : ז"ח י"ט ט"ג ש"ג. (ד) וירא צ"ה ציון א'. ז"ח נ"ח טד שטו.

חלומי גרסאות א' יהיב. ב' ליג ביה. ג' מוסיף נשמתא לבי"נ. ד' מוסיף לאתקימא בהאי. ה' דנפיק. ו' לאויר. ז' גמירנא; וגמירנא דכדין (אה"ל). ח' וערקין; וערקיה. ט' ליג מן; מגו. י' ליג ומן; ומכל. יא' דארה. יב' מסכן וגו'. יג' איהו. יד' דאיתו טו ליג ואילך; עמיה; וגו' (אה"ל). טז' להזהיר לא כתיב אלא להזהר (אה"ל).

וישב יעקב

המולם

מאמר

- (א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו' : ר' חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק וגו' כמה מקטרגים יש לו לאדם מיום שנתן לו הקב"ה נשמה בעולם הזה. דכיון שיצא האדם לאויר העולם, מיד נודמן יצר הרע להשתתף עמו, כמו שלמדנו, שכתוב, לפתח חטאת רובץ, כי אז נשתתף עמו היצה"ר.
- (ב) ות"ח דהכי הוא וכו' : ובוא וראה, שכן הוא, כי הבהמות, מיום שנולדו, כולן שומרות את עצמן ובורחות מאש וככל מקומות הרעים. והאדם, כשנולד, מיד בא להשליך עצמו לחוך האש, והוא משום שהיצה"ר שורה בתוכו, ומיד מסיתו לדרך רע. (דטו"י דף קע"ט ע"א * דף קע"ט ע"ב)
- (ג) ואוקימנא, דכתיב, טוב ילד מסכן וכו' : טוב ילד, זהו יצר הטוב, שהוא ילד מימים מועטים עם האדם, כי מ"ג שנים ואילך הוא עם האדם כמו שלמדנו.
- (ד) ממלך זקן וכסיל : ממלך, זהו היצר הרע, שהוא נקרא מלך ושליט בעולם על בני אדם. זקן וכסיל, הוא ודאי זקן כמו שבארנוהו, שמיום שהאדם נולד ויצא לאויר העולם, הוא נמצא עם האדם, וע"כ הוא מלך זקן וכסיל.
- (ה) אשר לא ידע להזהר עוד : לא כתיב להזהיר, אלא להזהר, משום שהוא כסיל

דאיהו כסיל, ועליה אמר שלמה ה ע"ה. * והכסיל בחושך הולך, דהא
 (6) י מסוסייתא דחשך נ קא אתיא, ולית ליה נהורא לעלמין.
 (7) רבי שמעון אמר, ת"ח, כתיב טוב ילד מסכן וחכם, מאן ילד ז מסכן,
 הא אוקמוה ואחמר, דאיהו יצר טוב, אבל טוב ילד, הה"ד י נער הייתי גם
 זקנתי, ודא הוא נער, דאיהו ילד. י מסכן: דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי
 אקרי נער. בגין דאית ליה חדתו דסיהרא, ו דמתחדשא תדיר, ותדיר איהו
 ז ילד מסכן, כמה דאמרן. וחכם: בגין דחכמה שריא ביה.
 (8) ממלך זקן, דא הוא יצר הרע, כמה דאתמר, דהא י מן יומא דהוה,
 לא י נפק י ממסאבותיה לעלמין, ואיהו כסיל, דכל ארחי אינון י לארח בישא,
 ואזיל וסטי לבני נשא, ולא ידע לאודהרא, ואיהו אתי עם ב"נ בתסקופין, בגין
 לאסטאה לון מארח טבא, לארח בישא.

דרך אמת

מסורת הזהר

(6) מתננות החשך והוא מלכון סתת כפי הכונה כפי חל-כ"ה.
 (א) (קהלת ב') ח"ג קטו. (ב) לך קמ"ה ציון ב' ותולדות ס"ג ציון ד' וציון ה'.

חלוסי גרסאות ה ל פיג ע"ה. ז מסוסייתא (אה"ל). ג קאתיאי. ד ל"ג מסכן. ה ל"ג מסכן. ו מתחדשא. ז נער. ח ל"ג מן; מיימא. ט נפקא. י ממסאבותיה. יא ל"ג לארח; נישן.

מאמר

הסידים

וישב יעקב

כלום. וז"ש, ודא הוא נער, דאיהו ילד מסכן,
 דלית ליה מגרמיה כלום. דהיינו כמבואר.
 וכשהוא מקבל ממצב הא' של הנוקבא, שהוא
 זמן שליטתה עצמה והיא גדולה כמו ז"א
 שהוא מצב הארת החכמה שבה, אז אומר
 מטטרון גם זקנתי, כי איהו זקן, זהו מי שקנה
 חכמה. וכן נקרא חכם וז"ש וחכם, כגין
 דחכמה שריא ביה. כמבואר.

ושואל, ואמאי אקרי נער, למה נקרא
 המלאך מטטרון תמיד בשם נער, ולא זקן, הרי
 הוא אמר, גם זקנתי, היה לו להקרא זקן
 ומשיב, כגין דאית ליה חדתו דסיהרא,
 דמתחדשא תדיר, משום שיש לו התחדשות
 הלבנה, שהיא הנוקבא, שה"ס זוגה עם ז"א,
 דהיינו מצב הב' הנ"ל, שהיא מצב הארת
 החסדים שבה, הנכחן לוי"ק ונקרא נער,
 דמתחדשא תדיר, ומצב ההתחדשות נוהג בה
 תמיד, ותדיר איהו ילד מסכן, דהיינו בקביעות,
 וע"כ נקרא נער ולא זקן, כי הזקנה שמקבל
 ממצב הא', שהוא מצב שליטתה עצמה, אין זה
 בו תמיד, וע"כ אינו נקרא על שמו.

(ז) ממלך זקן: זהו היצר הרע, הנמשך מן

הלעומת של מטטרון, הנקרא אדם בליעל,
 כמו שלמדנו, שמיום שהיה, לא יצא מטומאתו
 לעולם. והוא כסיל, שכל דרכיו הם לדרך הרע,
 והולך ומדיח בני אדם, ואינו יודע להזהר.

והוא

כסיל, ועליו אמר שלמה. והכסיל בחשך הולך.
 כי מפסולת החשך הוא בא, ואין לו אור לעולם.
 אבל מי שאינו יודע להזהיר לאחרים אינו נחשב עור
 לכסיל מתמת זה.

(ו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, בוא וראה,
 כתוב, טוב ילד מסכן וחכם, ושואל, מי
 הוא ילד מסכן, ואומר, הנה בארוה, ולמדנו
 שהוא יצר הטוב, אבל טוב ילד, זהו שכתוב,
 נער הייתי גם זקנתי, וזהו נער שהוא ילד
 מסכן, שאין לו מעצמו כלום, ולמה נקרא נער,
 הוא משום שיש לו הידוש הלבנה, שהיא
 מתחדשת תמיד, והוא תמיד ילד מסכן, כמו
 שאמרנו. וחכם, משום שהחכמה שורה בו.

פירוש, ב' מצבים יש אל הנוקבא, א'
 הוא זמן שליטתה עצמה, שאז גדולה כמו ז"א,
 וזהו מצב הארת החכמה שבה, אלא שאינה
 מאירה מטעם חוסר אור החסדים. (ב) הוא זמן
 הארתה, על ידי זוגה עם ז"א, שאז מיכרתת
 להתמעט עד לנקודה, ואין לה אז מעצמה
 כלום, ומקבלת הכל מז"א, ומצב הזה היא מצב
 הארת החסדים שבה, והנוקבא מתלבשת ומאירה
 במלאך מטטרון מבי מצבים אלו, וכשואל
 מקבל מצב ב' של ונוקבא, שהוא הארת
 החסדים אומר מטטרון, נער הייתי, וכן נקרא
 ילד, כי הארת החסדים ה"ס ו"ק המכונה נער
 או ילד, וכן נקרא מסכן, מפני שבמצב הזה
 מתמעטת הנוקבא עד לנקודה ואין לה מעצמה
 (דמו"י דף קע"ט ע"ב)

ח) ת"ח, על דא אקדים עם בר נש א ביומא דאתיליד, בגין דיהימין ליה, דהא כד אתי יצר טוב, לא יכיל ב"נ למהימנא ליה, ודמי עליה כמטורא, כגוונא דא חנינן, מאן הוא רשע ערום, דא הוא מאן דאקדים לאטענא מלוי לקמי דיינא, עד לא ייתי חבריה ב מארי דדינא, כד"א " צדיק הראשון בריבו וגו'.

ט) כגוונא דא ג האי רשע ערום, כד"א ב והנחש היה ערום, והוא אקדים ושרי עמיה דב"נ, עד ד לא ייתי חבריה לאשראה עליה. ובגין דאיהו אקדים, והא אטעין טענתיה עמיה, כד אתי חבריה דאיהו יצר ה הטוב, אבאיש ליה לב"נ בהדיה, ולא יכיל לזקפא רישיה, כאילו אטעין על כתפיה, כל מטולין דעלמא, בגין ההוא רשע ערום דאקדים עמיה, וע"ד אמר שלמה ב וחכמת המסכן ו בזויה, ודבריו אינם נשמעים, בגין דהא אקדים אחרא.

י) וע"ד, כל ז דיינא דקביל מבר נש מלה, עד לא ייתי חבריה, כאילו ב מקבל עליה טעווא אחרא למהימנותא, אלא י ובא רעהו וחקרו, ודא הוא ארח דבר נש זכאה, דהא ב"נ זכאה, דא הוא דלא הימין לההוא רשע ערום דיצר הרע, עד דייתי חבריה דאיהו יצר טוב. ובגין דא, בני נשא אינן כשלין לעלמא דאתי.

יא) אבל ההוא זכאה, דאיהו דחיל ט למאריה, כמה י בישין יא סביל בהאי

מסורת הזהר

א) משלי יח. ב) ב"א רל"ו ציון ב'. ג) (קהלת ט') ח"ג סט. ת"ז חס"ר צה: ז"ח פ"א טא שג. ד) משלי י"ח.

חלופי גרסאות א מיומא. ב מריה. ג פ"ג האי; הוא. ד דלא. ה ס"ב. ו בזויה וגו' ופ"ג ודבריו אינם נשמעים; ז וייני. ח מקביל. ט למריה י מוסיף בישין חבילן יא מוסיף סביל ההוא זכאה דרתיל למריה.

וישב יעקב

הסולם

מאמר

לאדם להיות עמו, ואינו יכול להרים ראשו כאלו הטעין על כתפו כל המשאות שבעולם. וכל זה הוא, משום שהרשע ערום הקדים עצמו: ועל זה אמר שלמה, וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים, משום שהקדימו האחר.

והוא בא בעלילה עם בני אדם, כדי להדיח אותם בדרך הטוב אל דרך הרע.

ח) ת"ח על דא וכו': בוא וראה, על כן הקדים עצמו היצר הרע להחזיק עם האדם מיום שנולד בו. בכדי שיאמין לו, וכשיבוא אח"כ היצר הטוב אין האדם יכול להאמינו ודבריו דומים עליו למשא.

י) וע"ד כל דיינא וכו': וע"כ, כל דיין המקבל דבריו של בעל דין, מטרם שיבא חברו, דומה כאלו מקבל עליו אל אחר להאמין בו, אלא ובא רעהו וחקרו, כלומר אחר שיבא רעהו אז ישמע טענותיו, וזהו דרכו של אדם צדיק, כי אדם צדיק, הוא, מי שלא האמין לאותו רשע ערום, שהוא יצר הרע, משום שהקדים טענותיו, מטרם שיבא חברו, שהוא יצר הטוב. שמקיים ה"ו, ובא רעהו וחקרו, ובדבר זה אנשים נכשלים מלכות לעולם הבא.

כגוונא דא תנינן וכו': כעין זה למדנו איזה הוא רשע ערום, זה הוא, מי שמקדים עצמו לטעון דבריו לפני הדיין מטרם שיבא חברו בעל הדין. כמש"א, צריק הראשון בריבו וגו'.

יא) אבל האי זכאה וכו': אבל צדיק ההוא, שהוא ירא את רבונו, כמה רעות הוא טובל בעולם הזה, כדי שלא יאמין ולא ישתתף

ט) כגוונא דא האי וגו': כעין זה, רשע ערום זה, דהיינו היצר הרע, כמש"א, והנחש היה ערום, גם הוא מקדים ושורה באדם מטרם שיבא חברו, יצר הטוב, לשרות בו ומשום שהקדים וכבר טען טענותיו לפניו, כשיבא אח"כ חברו, שהוא יצר הטוב, רע (דמויי דף קע"ט ע"ב)

עלמא, בגין דלא יהימן, ולא ישתתף ^א בהווא יצר הרע, וקביה שויב ליה מכלהו, הה"ד ^א רבות רעות ^ב צדיק ומכלם יצילנו יי'. רבות רעות לצדיק לא כתיב אלא צדיק, בגין דקביה אתרעי ביה, ובג"כ, קב"ה אתרעי בהווא ב"ג, שויב ליה מכלא, ^ב בהאי עלמא ובעלמא דאתי, זכאה חולקיה.

(יב) ת"ח, כמה בישין עברו עליה דיעקב, בגין דלא ^ד יתדבק בהווא יצר ^ה הרע, ויתרחק ^ו מחולקיה, ובג"כ סביל כמה עונשין, כמה בישין, ולא שקיט. פתח ואמר, ^ז לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. ת"ח, כמה בישין ^ח סבלין צדיקא בהאי עלמא, בישין על בישין, כאבין על כאבין, בגין למוכי לון לעלמא דאתי.

(יג) יעקב ^ט כמה סביל, בישין על בישין תדיר, ^י כד"א לא שלותי: בביתא דלבן, ולא יכילנא לאשתובא מניה. ולא שקטתי: מעשו, מהווא צערא דצער לי, ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו דעשו. ולא נחתי: ^{יא} מן דינה, י ומן שכם.

(יד) ויבא רגז: דא רוגזא וערבוביא דיוסף, דאיהו קשיא ^{יב} מכלהו, יד מגו ^{טו} רחמותא דיעקב ^{טז} לגבי דיוסף, ^{יז} דאיהו רזא דברית, עאל במצרים, בגין דלבתר כתיב, ^{יח} ואזכור את בריתי, לאשתכחא ^{יט} שכינתא חמן בהדיה. (טו) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, * רבי יוסי פתח,

מסורת הזהר

(א) חלהים ל"ד. (ב) (איוב ג') ח"א רטו: (ג) טרשת נח דף ע"ט ציון ב'.

חלוסי גרסאות ^א בהר"ה: ^ב צדיק וגוי וליג מן ומכלם עד לצדיק. ^ג ליג מן בהאי עו ת"ח. ^ד אחרדבק. ^ה רע; ^ו מוסיף וקביה שויב ליה מכלהו (חרמיק). ^ז ויתרחק. ^ח מוסיף מכלא. מחולקיה; יצחיר מחולקיה. ^ט סבלי. ^י מוסיף כמה בישין. ^{יא} מוסיף כד"א לא שלותי ולא שקטתי. ^{יב} ליג מן; מרינה. ^{יג} ליג ומן; ומשכם. ^{יד} מכלא. ^{טו} ומגו. ^{טז} רחמיו. ^{יז} לגביה. ^{יח} ואיהו. ^{יט} עמש; שמשא (אה"ל).

הכולם

מאמר

וישב יעקב

(יג) יעקב כמה סביל וכו': יעקב, כמה סביל תמיד רעות על רעות, כמש"א, לא שלותי, בבית לבן, ולא יכולתי להנצל ממנו. ולא שקטתי, מעשו, מאותו הצער שציער אותי הממונה שלו. ואח"כ הפחד מעשו עצמו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

(יד) ויבא רגז: זה הוא הרגז והמבוכה של יוסף, שהוא קשה מכולם, כי מתוך אהבתו של יעקב אל יוסף, שה"ס הברית, נכנס יעקב למצרים. ועל כן אהב אותו כל כך, משום שלאח"כ כתוב, ואזכור את בריתי, ^א כל הגאולה היה בשבילו, להיות השכינה נמצאת שם עמו. עם הברית, שהוא יוסף. וע"כ היה המבוכה של יוסף, קשה עליו יותר מכל הצרות שבאו עליו.

(טו) וישב יעקב בארץ מגורי וגו': ר' יוסי פתח. הצדיק אבד ואין איש שם על

לב

ישתתף עם היצר הרע, והקב"ה מצילו מכולם. זהו שכתוב, רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ^א. רבות רעות לצדיק לא כתוב, אלא רבות רעות צדיק, שזה יורה שמירושו הוא, שהסובל רבות רעות הוא צדיק, משום שהקב"ה חפץ בו, כי הרעות שסובל, מרחיקות אותו מן יצר הרע כנ"ל, ומשום זה הקב"ה חפץ באדם ההוא, ומציל אותו מכולם, בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקו.

(יב) ת"ח כמה בישין וכו': בוא וראה כמה רעות עברו על יעקב כדי שלא יתדבק ביצר הרע ההוא, ויתרחק מחלקו, ומשום זה סבל כמה עונשים כמה רעות ולא שקט.

פתח ואמר לא שלותי וגו': בוא וראה, כמה רעות סובלים הצדיקים בעולם הזה, רעות על רעות מכאובים על מכאובים, כדי לזכותם לעולם הבא.

(דפו"י דף קע"ט ע"כ *) דף ק"ס ע"א

" הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקב"ה אשגח ב בעלמא, ולא הוי עלמא כדקא יאות, ג ואודמן דינא ד לשרייא על עלמא, כדין קודשא בריך הוא, נטיל זכאה דאשתכח בנייהו, בגין דישרי דינא על כלהו ב אחרנין, ולא ישתכח מאן דיגין עלייהו.

טז) דהא כל זמנא דזכאה ו שארי בעלמא, דינא לא יכיל לשלטאה ב על עלמא. מנלן ממשה, ט דכתיב ב ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ובגין כך, קודשא בריך הוא, נטיל לזכאה מבינייהו, וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע וגבי י דיליה. סופיה יא דקרא, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, עד דלא ייתי רעה לשלטאה על עלמא, נאסף י הצדיק. י ד"א, כי מפני הרעה: דא יצה"ר.

יז) ת"ח, יעקב שלימו דאכהן הוה, ואיהו קאים לקיימא בגלותא, אבל מגו דאיהו צדיק, אתעכב דינא, דלא שלטא בעלמא, דהא כל י יומי דיעקב, לא שרא דינא על עלמא, וכפנא אתבטלת.

יח) טו ואוף הכי ביומיו דיוסף, דאיהו דיוקנא דאבוי, טו לא י שרא י גלותא, בגין דאיהו אגין עלייהו, כל יומיו, כיון דאיהו מת, מיד י שרא עלייהו גלותא, כד"א ג וימת יוסף וגו', וסמיך ליה, י הבה נתחכמה לו. וכתוב " וימררו את כ חיהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'.

מסורת הזהר

(א) כ"ב ר"ה ציון א'. (ב) (תהלים ק"ו) ח"א רנ"ד: ח"ג קס"א. ז"ח יב טד שיג. כ"ג טא שיו. ג) (שמות א') ח"ג קנ"ג. ד) (שם) ח"ב ז: ית: ח"ג שד. ה) כ"א רכ"ב ציון ב'.
 חלוסי גרסאות א לב וגו'. ב במלמייא דעלמא. ג ודינא אודמן. ד דשריא. ה מוסיף אינון אחרנין. ו ל"ג דהא; דכ"ג. ז שרייא. ח בעלמא על דרא (אה"ל). ט ל"ג דכתיב. י מדילית. יא מוסיף דקרא מוכח. יב מוסיף הצדיק ד"א כי מפני הרעה נאסף עד לא ישלוט הרעה [רעה] בעלמא. יג ל"ג ד"א. יד יומיו. טו ל"ג ואוף הכי; אוף (אה"ל). טז כיון דאיהו מיד שרא דינא על עלמא. יז שרי (אה"ל). יח דינא על עלמא. יט שריא. כ חיהם וגו'.

מאמר

הסולם

וישב יעקב

מפני הרעה, זה הוא היצר הרע. שהסית והדיח את העולם.

לב וגו'. הצדיק אבד, בזמן שהקב"ה מסתכל בעולם, ותעולם אינו כראוי להיות, והדין נזדמן לשרות על העולם, אז לוקח את הצדיק הנמצא ביניהם, כדי שהדין ישרה על כל האחרים, ולא יהיה מי שיגין עליהם.

יז ת"ח יעקב שלימו וכו': בוא וראה, יעקב בחיר שבאבות היה, והוא היה עומד להמצא בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק נעצר הדין, ולא שלט בעולם, כי כל ימיו של יעקב לא שרה הדין על העולם, והרעב נתבטל.

טז) דהא כל זמנא וכו': כי כל זמן שהצדיק שורה בעולם, אין הדין יכול לשלוט על העולם, מאין לנו זה, ממשה שכתוב, ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום זה הקב"ה לוקח את הצדיק מביניהם ומעלה אותו מן העולם, ואז נפרע ומקבל את שלו. סוף הכתוב, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, פירושו, מטרם שיבא הרע לשלוט בעולם נאסף הצדיק. פירוש אחר, כי

יח) ואוף הכי ביומיו וכו': וכמו כן בימיו של יוסף, שהוא צורתו של אביו, לא היתה נמצאת הגלות, משום שהוא הגין עליהם כל ימיו, כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמ"ש"א, וימת יוסף וגו', ונסמך לו הבה נתחכמה לו. וכתוב, וימררו את חיהם וגו'.

(דטו"י דף ק"ט ע"א)

וישב

יט) כגוונא דא, בכל אתר ה' דשריא זכאה ב' בעלמא, בגיניה קודשא בריך הוא יגין על עלמא, וכל זמנא דאיהו קיים, דינא לא שריא על עלמא. והא אתמר.

כ) תא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מאי מגורי אביו, כד"א מגור מסביב, דכל יומי הוה דחיל והוה בדחילו. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רבי אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב, בהווא אתר דאתאחיד בחשך. ארץ מגורי אביו דייקא. בארץ כנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי אביו: דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו, כמה דאתמר ההוא דינא רפיא, ד דאיהו ארץ, דאתאחיד מן דינא קשיא, וביה אתישב יעקב, ואתאחיד ביה.

כא) "אלה תולדות יעקב יוסף וגו', בטר דאתישב יוסף ביעקב, ואזדווג שמשא בסיהרא, כדין ה' שרא למעבד תולדות, ומאן איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, איהו עביד תולדות, בגין דלא ה' פסקין מימיו לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ, ומניה נפקין תולדות לעלמא.

מסורת הזהר

א) ב"א קל"ו ציון א'.

חלוסי גרסאות ה' דשרא; דזכאה שריא. ב' על עלמא; על עלמא וא הו קיים דינא לא שריא על עלמא ול"ג מן בגיניה עד קיים (אה"ל). ג יעקב וגו'. ד ל"ג דאיהו ארץ. ס מגו. ו מוסף וההיא (והחוא) ארץ איהו אספקלריא [אספקלריאה] דלא נהרא. ז ל"ג יוסף; יעקב ול"ג יוסף. ח שריא. ט פסקי.

מאמר

הסולם

וישב יעקב

דין קשה מאד. כי ה"ס חטא דעץ הדעת כנודע, אמנם הנוקבא, שהארה היא ככחינת אור נקבה המאירה רק ממטה למעלה ואינו נמשך למטה. ע"כ אפילו כטרם שנכללה בימין, אין בה דין קשה אלא דין רפה. (כנ"ל וישלח דף פ' ד"ה ביאור ע"ש) וז"ש בארץ מגורי אביו וכו' ההוא דינא רפיא וכו' וביה אתישב יעקב. שהוא נתישב בארץ, שה"ס הנוקבא, והיא רק דינא רפיא. ולא דינא קשיא כמגורי אביו.

יט) כגוונא דא וכו': כעין זה, בכל מקום שנמצא צדיק בעולם, הקכ"ה מגין על העולם בשבילו, וכל זמן שהוא חי, אין הרין שורה על העולם. וכן למדנו.

כ) ת"ח וישב יעקב וגו': שואל מהו מגורי אביו, ומשיב, הוא כמו שאתה אומר מגור מסביב, כי כל ימיו היה מתיירא והיה כפחד. וישב יעקב, רבי אלעזר אמר, שנתקשר וישב במקום ההוא שנחאחד בחשך. בארץ מגורי אביו הוא בדיוק. כלומר, מלמדנו שהמגור ופחד הזה הוא של אביו יצחק שהוא קו שמאל. בארץ כנען, נקשר המקום במקומו. פירוש, הנוקבא נקראת ארץ, ובעז שנקשרה בקו שמאל, שהוא אביו של יעקב, היא נקראת ארץ כנען. וז"ש, אתקשר אתרא באתריה ארץ כנען נקשרה במגורי אביו, שהוא קו שמאל. מגורי אביו, זה דין קשה שה"ס קו שמאל דו"א. בארץ מגורי אביו, הוא כמו שלמדנו שארץ היא דינא רפיא. שהיא ארץ שנחאחדה ונמשה מדין קשה. שהוא קו שמאל, ובה נתישב יעקב ונתאחו בה.

מאמר אלה תולדות יעקב

כא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו': אחר שנתישב יוסף ביעקב, והשמש, שהוא ז"א, נזדווג עם הלבנה, שהיא הנוקבא, אז התחיל להוליד תולדות. ומי הוא העושה תולדות, חזר הכתוב ואמר, יוסף, כי אותו הנהר הנמשך ויוצא מעון, שהוא יסוד המכונה יוסף, הוא העושה תולדות, משם שמימיו אינם נפסקים לעולם.

פירוש, כי נשמות ישראל נולדות מזווג זו"ן. אבל אין ז"א מוליד נשמות מטרם שעולה ומלביש לאו"א, שזווגיהו לא פסיק לעלמין, שאז משיג יסוד דגדלות, המכונה

פירוש, אור ז"א הוא מלמעלה למטה, ולטיכך אם הקו שמאל מאיר בו נמשך ממנו (דטו"י דף ק"ס ע"א)

כב) דהא שמשא, אע"ג א דאתקרב בסיהרא, לא עביד איבין, בר ההוא דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין, ולאפקא תולדות יעקב, ובג"כ כתיב, אלה תולדות יעקב יוסף.
 כג) אלה תולדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף, הוה אמר, דדא י הוא דיוקנא דיעקב. ת"ח, דבכלהו בני יעקב, לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, בר יוסף, דדיוקניה דמי, לדיוקנא דאבוי.
 כד) בן שבע עשרה שנה. אמר רבי אבא, רמז ליה קודשא בריך הוא דהא כד אתאביד מניה יוסף, בן שבע עשרה שנין הוה, וכל אינון י יומין דאשתארו, דלא חמא ליה ליוסף, הוה בכי י על אינון שבע עשרה שנין, וכמה דהוה בכי עליה, קודשא בריך הוא יהב ליה, שבע עשרה שנין אחרנין, דאתקיים בארעא דמצרים, נחדו ביקרא ובשלימו דכלא, י בריה יוסף הוה מלכא, וכל בנוי קמיה הוו, אינון שבע עשרה שנין, הוו חיינ לגביה, ובג"כ בן שבע עשרה שנה הוה איהו, כד אתאביד מניה.

חלופי גרסאות א דאתקריב. ב ל"ג מן אלה עד כל. ג איהו. ד ל"ג דהא; דכד ול"ג דהא. ה שנין. ו ל"ג על. ז יוסף בריה.

<p>הסולם</p> <p>מאמר</p> <p>יוסף, וכן נקרא נהר יוצא מעדן, ששפכו אינו נפסק לעולם. וז"ש בחר דאזי שב יוסף ביעקב ואזדונו שמשא בסיהרא. אחד שו"א המכונה יעקב עלה והלביש לאו"א עלאין שאז מחישב יוסף, שהוא יסוד דגדלות, ביעקב, שהוא ז"א, ושמשא מזרווג בסיהרא, כדן שרא למעבד תולדות, אז מתחיל להוליר תולדות, ולא מקודם לכן, ומאן איהו דעביד תולדות אהדר ואמר יוסף, שהוא יסוד דגדלות, שז"א משיגו בעת עליתו לאו"א שהוא מכונה אז ונהר יוצא מעדן, דלא פסקין מימיו לעלמין, כמו או"א עלאין דזווגייהו לא פסיק לעלמין.</p> <p>כב) דהא שמשא אע"ג ונו': כי השמש שהוא ז"א, אע"פ שנתחכר בלבנה, שהיא הנוקבא, אינו עושה פירות משום מדרגה דק מאותה מדרגה הנקראת צדיק. דהיינו יסוד, וכן נקרא יוסף, שהוא המדרגה של יעקב לעשות פירות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום זה כתיב, אלה תולדות יעקב יוסף.</p> <p>פירוש, המדרגה האחרונה של ז"א, המכונה צדיק או יסוד, היא הנושאת את המסך שעליו מכה אור העליון ואו"א עולה ומלבישה, שברך זה נאצלות כל הקומות והמדרגות וז"ש לא עביד איבין בר ההוא דרגא דאקרי צדיק ויוסף, כי הוא הנושא אל המסך, להיותו מדרגה האחרונה, כמבואר.</p> <p>(דמויי ק"ם ע"א)</p>	<p>אלה תולדות יעקב</p> <p>כג) אלה תולדות יעקב יוסף ונו': פירוש אחר, כל מי שהיה מסתכל בצורת יוסף היה אומר שזו היא צורתו של יעקב. בוא וראה, שבכל בני יעקב לא כתוב כזה, כגון אלה תולדות יעקב ראובן או שמעון וכו' רק ביוסף, שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף. הוא משום שצורתו היתה דומה לצורת אביו.</p> <p>פירוש, כמו שיעקב שה"ס ת"ת הוא קו אמצעי המכריע בין ב' הקוין שמחזה ולמעלה, שהם חסד וגבורה, כן יוסף, שה"ס יסוד, הוא קו אמצעי ומכריע בין שני הקוין שמחזה ולמטה, דהיינו בין נצח ויהוד. הרי שזה וזה צורתם שוה, ששניהם צורת קו אמצעי ומכריע בין הקצוות.</p> <p>כד) בן שבע עשרה שנה: אמר ר' אבא, הקב"ה רמז לו, שבעת שנאבד יוסף היה בן שבע עשרה שנה, וכל אלו הימים שנשארו אחר שהיה בן שבע עשרה שנה, שלא דאה את יוסף, היה בוכה על אלו שבע עשרה שנה, וכמו שהיה בוכה עליהן, נחן לו הקב"ה שבע עשרה שנה אחרות, שחי בארץ מצרים, בשמחה בכבוד, ובכל השלמות, בנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו, אלו שבע עשרה שנה היו נחשבות לו חיים, וע"כ משיענו הכתוב, כי בן שבע עשרה היה יוסף כאשר נאבד ממנו.</p> <p>פירוש, היסוד, שה"ס יוסף, מכונה שבע עשרה שנה, מטעם שיש בו סוד לחם משנה, שפירושו אור החכמה ואור החסדים, שהוא תכלית השלמות, והנה אור החכמה שבו מרומז במספר</p>
--	--

(כה) רבי חייא פתח ואמר, * לכן אנשי לבב שמעו לי חלילה לאל א מרשע ושדי מעול. כי פעל * אדם ישלם ב לו וכארח איש ימציאנו. תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, עבד ליה על דינא, ועל נ דינא אחקיים, וכל ד עובדין דעלמא, אינון ס קיימין בדינא, בר דקב"ה בגין לקיימא עלמא ולא יתאביד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי ו מעכבי לדינא, דלא ו ישחצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא, ואחקיים בגיניה.

(כו) ואי תימא דקודשא בריך הוא עביד דינא ס בבר נש בלא דינא, הא אתמר, דכד דינא ס שריא עליה דבר נש, כד איהו זכאה, בגין רחימותא י דקב"ה ביה יא איהי, כמה דאתמר, דהא קב"ה רחים י עליה ברחימו, לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא, בגין לשלטאה נשמחא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו, כדקא יאות. ונשמחא שלטא, י וגופא אחחלש.

(כז) ובעיא גופא יד חולשא, ונפשא כו תקיפא, סו דאתחקף בתקיפו, וכדין איהו רחימא דקב"ה. כמה דאמרו חברייא, יהב קב"ה לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזכי ליה לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ד) ח"ג קעו.

חלוסי גרסאות א מרשע וגוי ול"ג ושדי מעול. ב לו וגוי. ג דא. דעובדי. ה קיימי. ו מעכב. ז ישצי. ח ל"ג בבר נש. ט מוסיף שריא בעלמא. י דיליה. יא איהו. יב ליה. יג ואחחלש גופא. יד חלשא. טו חוקמא. טז דיתחקף.

מאמר

הסולם

כי פעל אדם ישלם לו

(כה) רבי חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, לכן אנשי לבב שמעו לי וגוי. בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה אותו על דין, והוא מתקיים על דין. וכל מעשי העולם מתקיימים על דין. מלבד שבכדי לקיים העולם שלא יאבד. הקב"ה פורש עליו רחמים, ורחמים האלו מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, והעולם מתנהג ברחמים ומתקיים על ידו.

במספר שבע להיותו מאיר רק ממטה למעלה בסוד אור הנוקבא הנקראת שביעי, וחסרה ג"ר דג"ר. ואור החסדים שנו מרומז במספר עשרה, להיותו מאיר ממעלה למטה וע"כ המספר שלם. וז"ש. רמז ליה קב"ה, דהא כד אתאביד מניה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה, דהיינו שרמז לו שיעור שלמות מדרגתו של יוסף, שהוא שבע עשרה שנה, הכולל כל השלמות הן חכמה והן חסדים כנ"ל. וע"כ, וכל אינון יומין וכו' הוה ככי על אינון שבע עשרה שנין, דהיינו על מדרגתו הגדולה של יוסף שנאבדה ממנו, וכמה דהוה וכו' יהב לו שבע עשרה שנין אחרנין, דהיינו אחר שמצא שוב את יוסף במצרים. אינון שבע עשרה שנין הוו חיין לנביה, כי אור החכמה נבחן לאור חיה, בסו"ה החכמה תחיה את בעליה, וכיון שסוד שבע עשרה שנין כולל גם חכמה, ע"כ יחשבו לו חיים, משא"כ בשעה שנאבד יוסף, שהיה לו אז אור חסדים בלי חכמה, לא נחשבו לו לחיים, ו-ן בטרם שנוולד יוסף, והוה שמשמיענו הכתוב, יוסף בן שבע עשרה שנה.

(כו) ואי תימא וכו': ואם תאמר, שהקב"ה עושה דין באדם בלי משפט, הרי למדנו, כשהדין עורה על האדם, והוא צדיק, הוא, משום אהבת הקב"ה אליו, כמו שלמדנו, כאשר הקב"ה מרחם על האדם באהבה, לקרבהו אליו, משבר הגוף בשביל להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת באדם, והגוף נחלש.

(כז) ובעיא גופא וכו': וצריך האדם לגוף חלש, ולנפש חזקה שתגבר בגבורה, ואז הוא אוהבו של הקב"ה. כמו שאומרים החברים, שהקב"ה נותן צער אל הצדיק בעולם הזה, בשביל לזכותו לעולם הבא.

(דפוסי דף ק"ס ע"א *) דף ק"ס ע"ב)

כח) וכד נשמתא חלשא, וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקב"ה, דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא, אלא ב אורחוי מתתקנו, והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה, או טיבו, קב"ה משלם ליה אגריה בהאי עלמא, ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא, ודא הוא דתרגם אונקלוס * ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון וגו', ובג"כ י ההוא זכאה דאתבר י תדיר, איהו רחימא דקב"ה, והני מלי, כד בדק ולא אשכח חובא בידיה, י דאתענש עליה.

כט) הכא אית לאסתכלא בכמה סטרין, חד, דהא חמינן דשכינתא לא. שריא באתר עציבו, אלא באתר דאית ביה חדוה, אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר, כד"א י ועתה קחו לי י מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו י רוח אלהים, דהא י שכינתא, ודאי לא שריא באתר עציבו. י מנלן, מיעקב, דבגין דהוה עציב עליה דיוסף, אסתלקת שכינתא מניה, כיון דאתא ליה חדוה י דבשורה דיוסף, מיד י ותחי רוח יעקב י אביהם. הכא בהאי זכאה דאתבר, כיון דאיהו חלשא. ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה, דהא איהו בעציבו, י ולית עמיה חדוה כלל.

ל) וחד, דהא חמינן, כמה רחימין הוו צדיקיא קמי קודשא בריך הוא, ולא אתברו במרעין, ולא במכאובין, ולא אתחלש גופא דלהון לעלמין, אמאי לאו אלין כאלין, דאלין אתברו, ואלין י קיימי בגופייהו, כדקא יאות.

מסורת הזהר

(א) כ"א דף ר' ציון א' (ב) (מלכים ב' ג') ח"א. רטו: ח"ב מה. ת"ו ת"א כו: ת"ג כח: חטט קיט. (ג) (בראשית מ"ה) ח"א קצ: רו: רי. רטו: רסא: ח"ב כה:

חלופי גרסאות א ארחוי. ב איהו. ג מסיף ביה חדיר; חדירא. ד לאתענשא. ה מנגן וגו'. ו יד ה'. ז ודא שכינתא. ח ומנלן. ט מבשורה. י ליג אביהם. יא ולא. יב קיימו.

הסולם

מאמר

כח) וכר נשמתא חלשא וכו': וכשהנשמה היא חלשה, והגוף חזק, הוא שונאו של הקב"ה. שאינו חפץ בו, ואינו נותן לו צער בעו"ם הזה, אלא דרכיו ישרים, והוא בכל השלמות. משום, שאם עושה צדקה או מעשים טובים. הקב"ה משלם שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא. וזהו שתרגם אונקלוס, ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינין עבדין קדמוהי. בחייהון, לאוכדוהון. ומשום זה, צדיק ההוא השבור תמיד, הוא אותבו של הקב"ה, והדברים אמורים, רק כאם בדק ולא מצא בידו שום חטא שיענש על ידו.

ל) וחד, דהא חמינן וכו': ועוד אחד יש להסתכל, הרי אנו דואים, כמה אהובים וצדיקים היו לפני הקב"ה, ולא נשברו במחלות ולא במכאובים ולא נחלש גופם לעולם. למה אין אלו כאלו, כלומר, מה נשחנו אלו מאלו, שאלו נשברו, ואילו עומדים בגופם כראוי.

וא"ת

כט) הכא אית לאסתכלא וכו': יש כאן להסתכל בכמה צדדים, אחד, כי אנו רואים שהשכינה אינה שורה במקום עצבות אלא במקום שיש בו שמחה, ואם אין (וסווי דף קיט ע"כ)

לא) וא"ת, דהא אל"ן דקיימו ^א בקיומא ^ב כדקא יאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי ^ג אינהו, כמה דאוקמוה, ואל"ן אחרנין, צדיקי, ולא בני צדיקי, הא קא חמינן, צדיקי בני צדיקי, דהא אבוי דדין זכאה בר זכאה, ואיהו זכאה, אמאי אתבר גופיה במכאובין, וכל יומי בצערא.

לב) אלא הכא רוא איהו, דהא כל עובדוי דקב"ה ^ד בקשוט וזכו ^ה כי פועל אדם ישלם ^ו לו וכארח איש ימציאנו. אשכחנא בספרי קדמאי, רוא חדא, ולגביה רוא אחרא, חד ^ז דאיהו תרין, דהא ^ח אית זמנין, דסיהרא איהי בפגימו, ושריא בדינא, ושמשא לא אשתכח גבה, ובכל זמנא ^ט ובכל שעתא, אית לה לאפקא נשמתין ^י בכני נשא, כמה דלקטא בקדמיתא, ואפיקת לון השתא, בזמנא דאיהי קיימא בדינא, האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא, ליהוי תדיר ^{יא} בגרעותא, ומסכנותא אזלא לגביה, ואתבר תדיר בדינא, כל יומי ^{יב} דבר נש, בין חייבא, בין זכאה, בר דצלותא, בטיל כל גזרי דינין, ויכול לסלקא בצלותא.

לג) וההוא זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו, וההוא נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין ^{יג} ההוא נשמחא, דנפקת ואתדבקת ביה בההוא ב"נ, ההוא ב"נ אשתלים בכלא, בעותרא, ^{יד} בכנין, בשלימו דגופא.

לד) וכלא בגין * ההוא מזלא, דנגיד ונפיק, ואתחבר בההוא דרגא, ^{טו} לאשתלמא ביה, ולא תכרא מניה, ועל דא, כלא במזלא תליא מלתא. ^{טז} ועל דא תנינן, ^{יז} בני חיי ומזוני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא תליא

מסורת הזהר

(א) (איו"ב ל"ד) ח"ב ל"ג. ח"ג קעו. ב) בני חיי ומזוני: ב"ב ע"א ציון ב'.

חלוסי גרסאות א בקיימיהו (אה"ל). ב כרקיאות. ג ל"ג אינהו. ד ל"ג דהא; דכל. ה קש"ט. ו מוסיף החיד כ"ג. ז לו גבי. ח דאינון. ט זמנין אית. י וכל. יא דכני. יב כנריעתא. יג ל"ג מן דבר ע"ב בר. יד ההיא. טו מוסיף בבנין ובחיי. טז לאשלמא לה (אה"ל). יז כמה דתנין.

טאמר הסולם כי פועל אדם ישלם לו

מתחילה מן ז"א, בכל זמן ובכל שעה. וע"כ היא מוציאה עתה הנשמות גם בשעת הנרעון בזמן שנמצאת בדין, וכל מי שמקבל אותה בזמן ההוא, יהיה תמיד בגרעון. ועניות נמשכת לו, ונשבר תמיד בדין, וכן הוא בכל ימיו של האדם ההוא. בין צדיק ובין רשע. מלבד החפלה, המבטלת לכל גזרות הדינים, ויכול האדם להעבירם בתפלה.

לג) וההוא זמנא וכו': ובזמן ההוא שאותה המדרגה, דהיינו הנוקבא, נמצאת בשלמות, ונהר ההוא הנמשך ויוצא מעון, שהוא יסוד, משתמש בה, אז, אותה הנשמה היוצאת מהנוקבא, ומתדבקת באדם, הנה האדם ההוא נשלם בכל, בעושר, בכנים, בשלימות הגוף.

לד) וכלא בנין וכו': וכל זה הוא בשביל מזל ההוא שהוא יסוד, הנמשך ויוצא

ומתחבר

לא) וא"ת דהא וכו': ואם תאמר, כי אלו הנמצאים בקיומם כראוי, הוא משום שהם צדיקים בני צדיקים כמו שבארוהו, ואלו האחרים, שגופם נשבר, הם צדיקים ולא בני צדיקים. הרי אנו רואים, צדיקים בני צדיקים, ואשר אפילו אביו היה צדיק בן צדיק והוא צדיק ומ"מ גופו נשבר במכאובים ולמה נשבר גופו במכאובים, וכל ימיו הוא בצערא.

לב) אלא הכא רוא וכו': אלא כאן הוא סוד, שהרי כל מעשיו של הקב"ה הם באמת וצדק. כי פועל אדם ישלם לו וכאורה איש ימציאו. ומצאתי בספרי הראשונים סוד אחד, ועמו מתגלה סוד אחר, סוד אחד שהוא שנים, כי יש זמנים שהלבנה דהיינו הנוקבא, היא בגרעון, ונמצאת בדין, והשמש, שהוא ז"א, אינו נמצא אצלה, ובכל זמן ובכל שעה יש לה להוציא נשמות לבני אדם, כמו שלקטה אותן

(דפו"י דף ק"ט ע"ב י') דף קס"א ע"א)

מלתא, דהא בזכותא לאו איהו, ה אלא עד דאתמליא ז ואתנהיר מן מזלא.

(ה) וכגין כך, כל אינון דאתברו בהאי עלמא, ואינון זכאי קשוט, כלהו אתברו בהאי עלמא, ואתדנו בדינא, מ"ט, בגין ז דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא, חיים עליהו קב"ה לעלמא דאתי.

חלופי גרסאות ה ל"ג אלא, ז ואתנהיר, ג דההוא.

מאמר

הסולם

כי פעל אדם ישלם לו

דינים (ב"ל דף ו' אות כ' בכיאר הכתוב, ארץ מגורי אכיו ע"ש) ובכל זמנא ובכל שעתא אית לה לאפקא נשמחין בכני נשא, דהיינו שמוציאה נשמות לבני אדם מכל קו שבג' הקוין ימין שמאל ואמצע, הכוללים כל הזמנים ועתים שבעולם, שה"ס כ"ח עתים (שבספר קהלת ג'), כמה דלקטא בקדמיחא כמו שלקטה את הנשמות מתחילה, שלקטה אותן מג' דוכתי, שהם ג' קוין, כן היא משפעת אותן לבני אדם, וע"כ ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהו קיימא בדינא, שהיא מוציאה נשמות מקו שמאל, שהיא עומדת אז כדין ובגרעון, האי מאן דנקיט לה כההוא זמנא, קהוי חריר בגרעותא וכו', כל מי שמקבל נשמה בזמן ההוא, דהיינו בזמן שליטת קו שמאל בנוקבא, הוא נמצא בהכרח בגרעון ודינים הנמשכים מקו שמאל, בין חייבא ובין זכאה, בין אם האדם המקבלה הוא דשע בין אם הוא צדיק, אכן יש ביניהם הפרש גדול, כי אדם רשע שיש לו נפש מקו שמאל, הוא מתדבק בו ואינו יוצא ממנו לעולם, אבל אדם צדיק שיש לו נפש מקו שמאל, הנה מכה הדינים והיסורים המגיעים לו מקו השמאל, הוא מזדכך ויוצא ממנו ומתקשר בקו ימין וזוכה לאהבת ה' הנמשכת מקו ימין, ולעולם הבא, כמ"ש להלן (באות ל"ו) ועל דא חיים עליהו קב"ה לעלמא דאתי.

ו"ש וההוא זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו וכו', דהיינו בעת שליטת קו אמצעי והיא בזווג עם ז"א, ההוא בר נש אשתלים בכרא, וכו' כי הוא מושלם מכל הבחינות הן מימין והן משמאל וז"ש וכגין כך, כל אינון דאתברו וכו' בנין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חיים עליהו קב"ה לעלמא דאתי, ומיושב היטב הקושיא למה יש צדיקים שהם ביסורים ויש שהם בשלימות, כי אלו שהם בשלמות הוא משום שקבלו נשמתם מן הנוקבא

בעת

ומתחבר במדרגה ההיא, דהיינו הנוקבא, להשתלם בו, ולהחברך ממנו, ועל כן הכל תלוי במזל, ועל כן למדנו בנים חיים ומזונות אין הדבר תלוי בזכות אלא בכזל תלוי הדבר, כי אין הוא בזכות, אלא עד ש-נוקבא מתמלאה ומאירה מן המזל שהוא יסוד.

(ה) וכגין כך כל אינון וכו', ומשום זה כל אלו שנשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כולם נשברו בעולם הזה, ונידונים כדין, מטעם שנפש ההיא שקבלו מהנוקבא כהיתה בגרעון גרמה להם, וע"כ חס עליהם הקב"ה לעולם הבא.

ביאר המאמר, הוא סובב על הכתוב, כי פעל אדם ישלם לו וגו', ומבאר שמה שאנו רואים שדינים שורים גם על אדם צדיק, אע"פ שלא חטא כלום, הוא כגין רחימותא דקב"ה ביה איהו, דהא קב"ה רחים ליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, (באות כ"ו) שהיסורים מקרבים אותו לאהבת ה', ועל זה מקשה ב' קושיות, א' אם גופו של הצדיק הוא ביסורין, א"כ הוא בעצבות, ואין השכינה שורה רק כשאדם הוא בשמחה, ב' דרי אנו רואים צדיקים, שזכו לאהבת ה' אף על פי שלא היו להם יסורים כלל, ומה נשתנו אלו מאלו, ואין לתרץ שאלו שזכו לאהבת ה' בלי יסורים הוא מחמת היותם צדיקים בני צדיקים, כי אנו מוצאים אפילו בנו של צדיק בן צדיק שהיה כל ימיו ביסורים, ומשיב (באות ל"ב) אשכחנא בספרי קדמאי רזא חרא ולגביה רזא אחרא, שהם אמרו סוד אחד, דהיינו למה נמצאים צדיקים שהם ביסורים וצדיקים שהם בכל השלמות, ואגב זה מוכן ג"כ סוד אחר, דהיינו שבו מתישב גם מה שהקשה, הרי אין השכינה שורה על האדם מתוך עצבות, (באות כ"ט) חר דאיהו תרוין, תירוץ אחד שיש בו ב' תירוצים על ב' הקושיות.

וזה אמרו (באות ל"ב) דהא אית זמנין דסיהרא איהו בפנימו וכו', דהיינו בזמן שהנוקבא דבוקה בקו שמאל, שאז שורים בה (דפוין דף קמ"א ע"א)

לר) רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קב"ה, בדינא איהו, בגין לדכאה לההיא נפשא, לאייתאה לה לעלמא דאתי, א דכל י עובדוי י דקב"ה, אינון בדינא וקשוט, ובגין לאעברא מניה ההוא זוהמא, דקבילת בהאי עלמא, וע"ד אתבר ההוא גופא ואתדכיא נפשא, ובגין כך, קב"ה עביד לההוא זכאה, דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא, ויתנקי מכלא ויזכה לחיי עלמא. ועל דא כתיב י צדיק יבחן ודאי והא אתמר.

לז) ר"ש פתח, י אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני יי מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא. ת"ח, בההיא שעתא דההוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון נשמתין, י ואתעברת נוקבא, (ב) כלהו קיימין לגו, י בקורטא דלגו בסיטו קורטא.

דרך אמר

מסורת הזהר
 א (תהלים י"א) ח"א קלט: קמ: ח"ב לג: ח"ג יא. קסת. תק"ח ס' טג שלג. ב) ויקרא כ"א.
 בים כי כן סגנונו כל החמלים ביהים כסף די מלין קוקטיהו סימא.

חלופי גרסאות א ובגין כך קב"ה כל עובדוי; מוסיף בגין דכל. ב עובדוי. ג ליג דקב"ה. ד יגש וגו'. ה ונוקבא אתעברת. ו בקורטא.

הסוכים

מאמר

כי פועל אדם ישלם לו
 הקב"ה הם בדין ובאמת. ובכדי להעביר ממנו אותה הזוהמא שקבלה בעולם הזה, על כן, נשבר אותו הגוף והנפש מטהרת, ועל כן עושה הקב"ה לאותו צדיק שיסבול יסורין ומכאובים בעולם הזה, ויהיה נקי מכל, ויזכה לחיי העולם הבא. ועל זה כתוב, ה' צדיק יבחן, ודאי, וכבר למדנו זה.

בעת שהיא בוווג עם היסוד, וא"ו שהם ביסודין הוא משום שקבלו נשמתם מן הנוקבא בעת שהיא בשליטת קו שמאל, שצריכים יסורים בדי להפרישם משמאל ולקרבת לקי ימין לזכות באהבת ה'. הדי שפעל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו, כי אע"פ שאין להם חטא, מכל מקום כיון שיש להם נפש דק משמאל, והם מחוסרי השלמות, ע"כ הקב"ה האוהב אותם, מוציאם משם ע"י היסורין ומביאם לימין, ולסוד עוה"ב, שהיא הארת הכינה, וזוכים על ידיהם לכל השלמות.

לז) ר' ש פתח וכו': ר"ש פתח, אך אל הפרכת וגו' כי מום בו וגו'. אך אל הפרכת לא יבא: בוא וראה, באותה שעה שנהר ההוא הנמשך ויוצא מעון שהוא יסוד כנ"ל, מוציא כל אלו הנשמות אל הנוקבא, והנוקבא מתעברת מהן, נמצאות כולן בסנימיות שלה, בחדר שלפנים מחדר שקירותיו מצופים בנייר או בשטיחים, קורטא פירושו חדר, כס"טו, פירושו שטיחים או כאפעטען של נייר המככים את קירות החדר.

ובזה מיושב גם קושיא הב', (באות כ"ט) שהקשו למה הקב"ה שולח עליהם יסורים, כיון שצדיקים המה ודאיים להשראת השכינה, ואין השכינה שורה אם אינם בשמחה, ועתה מובן היטב שהיסורים מוכרחים להם כדי להפרישם משמאל, וכל זמן שלא נפרשו משמאל מוכרחים להיות בעצבות, והשכינה אינה שורה עליהם, וכמ"ש להלן (באית ל"ח) ואע"ג דנשמתין בעציבו ולא בחרוון, וז"ש לעיל (באות ל"ב) רוא חדא ולנביה רוא אחרא, חד דאיהו תרין, כי ב' הקושיות מיושבים בזה.

פירוש. כל ספירה וספירה של הנוקבא כלולה מג' כלים, המכונים ויצון תיכון פנימי, כלי החיצוני הוא מבחינתה עצמה, כלי התיכוני הוא בחינת ז"א שבה, כלי הפנימי הוא בחינת בינה שבה, וכל אור מקובל בכלי המיוחס לאור ההוא, וז"ש כללו קיימין לגו, בסורטא

לז) ר' אלעזר אמר וכו': ר"א, כל מה שעושה הקב"ה הוא בדין, ואם מביא יסוריו על איש צדיק, הוא, כדי לטהר את נפש ההיא, להביאה לעולם הבא, כי כל מעשיו של (דטוי דף קט"א ע"א)

פח) וכד סיהרא אתפגים, בההוא סטרא א דחויא בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין, אע"ג דכלהו דכיין, וכלהו קדישין, הואיל נ ונפלו בפגימו, בכל אינון אתרי דמטו אינון נשמתין, כלהו אתברו, ואתפגימו בכמה צערין, בכמה כאבין, ואילין אינון דאתרעי בהו קב"ה, לבתר דאתברו, ואע"ג דנשמתין בעציבו, ולא בחדוון.

חלופי גרסאות א דחויא. ב קדיש. ג ונפקי. ד מוסיף נשמתין ואתרין דאתרעי; נשמתין אתרין; נשמתין דאתרין דפגימו [אינון]; אתרין דפגימי דאתרעי (אה"ל). ה בחדוון.

מאמר	הסולם	אך אל הפרכת לא יבא
<p>בקורטא דלגו כסיטו קורטא, דהיינו ג' כלים זה בתוך זה: קורטא, כסיטו, קורטא. וכיון שהנשכות, הן אורות מבינה, ע"כ הנוקבא מקבלתן בכלי הפנימי שבה, שהוא בחינת בינה. ומה שהזהר מכה כלי התיכון בשם כסיטו, שהוא לבוש משטיחים או טאפעטען על קירות הכית, ואינו מכהו בשם קורטא. שהוא בית, הוא כי השם בית מייחס רק לנוקבא, וע"כ כלי החיצון הנמשך מנוקבא עצמה, וכלי פנימי הנמשך מבינה, שהן שתיהן נקבות, מכה אותם קורטא, אבל כלי התיכון הנמשך מו"א, שהוא בחינת לבוש ולא בית, ע"כ מכה את הכלי שלו בשם כסיטו, שהוא רק לבוש אל הכית.</p>		

(ט) רוא דמלה ה שריין כגוונא דלעילא, גופא אתפגים, ונשמתא לגו כגוונא דלעילא, ג ודא כגוונא ד דא, ובגין כך, אלין אינון דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל אלין כתיב * והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר יי, כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.

(מ) ואלין אינון (ז) ה בשותפותא חדא בסיהרא, פגימין בההוא פגימו דילה, ובגין כך איהי שריא בגווייהו תדיר, דלא שבקא לון, כד"א ז ואת דכא ושפל רוח, וכתיב ז קרוב יי לנשברי ו לב, לאינון דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין לה תדיר, ועל דא להחיות לב נדכאים, באינון ז חיים דאתיין ה לה לאתחדתא. יהא לון חולקהון, אינון דסבלי עמה, יתחדתון עמה.

דרך אמת

(ה) תקוים ק"ד :

מסורת הזהר

(א) ב"ב דף ל"ה ציון א'. (ב) (ישעיה נ"ז) ח"א ריב. ח"ב טו: קנח: רלב: ח"ג ת. ט. צ: צא. (ג) (תהלים ל"ד) ח"ב פו. ח"ג קצה.

חלופי גרסאות א מוסיף הא שריין. ב ל"ג דלעילא ודא כגוונא (אה"ל). ג ודאי. ד דא. ה בשתופא. ו לב וגו'. ז חייך. ח ליה.

מאמר

הסולם

אך אל הפרכת לא יבא

והקטנות של הנשמה, כבר הם ראויים לקבל אורות וגדלות המושפעים בחדש ושבט, שה"ס אור החיה, וז"ש ועל אלין כתיב זכור. ונודע שה' כלים יש בפרצוף, המכונים, מוחא, עצמות, גידין, בשר, עור, שה"ס כח"ב תו"מ. ומטרם שיהיה בפרצוף כלי דבשר אינו ראוי לאור החיה, (כמ"ש זה, לעיל בפ' נח דף מ"ח ו"ה ונודע עשה) וז"ש כל בשר ודאי, דארין יתחדתון בכלא, כי כלי דבשר, כולה מיוחד להמשכת אור החיה, הנמשך בחדש ושבט, משאי"כ הכלים מוחא עצמות גידין, מקבלים דק חלק מאוד הזה, כי הם מיוחדים בעיקר לג' אורות נר"נ.

ראש שה"ס הפגם של נחש הרע כנ"ל, שע"ז נפגמות גם הנשמות שבה כנ"ל, ומשפעת את נשמות הפגומות לבני אדם, כדי שגופם יקבל את הפגם והקטנות של הנשמות, ואז נעשו הגופים מוכשרים לקבל גם את אור גדלות הנשמות, והכן היטב, הרי שענין הפגם הזה, אשר הנשמות פוגמות את הגופים, הוא לתקון הגוף להכשירו לקבל אור הגדלות.

וז"ש ואילין אינון דאתרעי בהו קב"ה לבתר דאתכרו, כי אחר שהגוף נשבר ע"י הפגם והקטנות של הנשמה, שנעשה כזה כלי לקבל גם את הגדלות של הנשמה, או רוצה בהם הקב"ה, מה שאין כן בטרם שהגוף נשבר מחמת פגם הנשמה, אינו רוצה בהם הקב"ה, כי אינו ראוי לקבל אור הנשמה, להיותו נמשך מן הנוקבא מטרם תקונה, שצמצום א' רוכב עליהם כנ"ל.

(מ) ואלין אינון כעותפותא וכו': ואלו הצוריקים הם בשותפות תמיד עם הלבנה, שהיא הנוקבא, ופגומים באותו פגם שלה, דהיינו פגם מקטנות הבינה, כמ"ש לעיל, שע"כ היא ראויה לאור גדלות הבינה, ומשום זה היא שורה תמיד בתוכם ואינה עוזבתם, כמ"ש, ואת דכא וגו'. וכתוב קרוב ה' לנשברי לב, היינה, לאלו שסבלו עם הלבנה אותו הפגם, מקטנות הבינה, הם קרובים אליה תמיד, כי זוכים מחמת זה לקבל גם מגדלות הבינה, וע"כ לתחיות לב נדכאים באלו החיים הבאים אל הנוקבא להתחדש דהיינו אור החיה, יהיה להם חלקם, כי אלו שסבלו עמה יתחדשו עמה, כי מחמת שקבלו הקטנות מקבלים ג"כ הגדלות כנ"ל.

(ט) רוא דמלה שריין וכו': סוד הדבר, ששוריים כמו למעלה, בנוקבא, שהגוף נפגם ובפנימיותו הנשמה, כמות שהיא בנוקבא, אשר בנוקבא הפגומה שירה הנשמה, כן כאן שורה הנשמה בגוף הפגום, וזה כעין זה, ומשום זה, אלו הם הצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה, ועל אלו כתוב, והיה מדי חדש וגו' יבא כל בשר וגו', כל בשר, ודאי, כי אלו יתחדשו לגמרי, וצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה, פירוש, כי לאחר שגופם קבלו הפגם

(רמ"י דף קט"א ע"א)

(מא) ואלין אקרין יסורין של אהבה, של אהבה אינון, ולאן מניה
 א. דהוא ב"נ. של אהבה אינון, דאתפגם ב נהורא של אהבה זוטא, דאתדחייא
 מאהבה רבה. יבגין כך אלין אינון חברים ד משותפים בהדה. זכאה חולקהון
 בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי, למהוי חברים בהדה, עלייהו
 כתיב " למען אחי ורעי וגו'.

(מב) פתח ואמר, ב הנה ישכיל ב עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זכאה
 חולקהון דצדיקייא, דקביה גדי לון ארחי דאורייתא, למהך בהו. ת"ח, האי
 קרא רזא עלאה איהו, הנה ישכיל עבדי ואוקמוה. אבל ת"ח, כד ברא קב"ה
 עלמא, עבד לה ו לסיהרא, ז ואזער ח לה ב נהוראה, דהא לית לה מגרמה
 כלום, וכגין דאזעירת גרמה, י אתנהרא יב בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין
 עלאין.

(מג) ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים, ישראל הוה משתדלין בקורבנין
 ועלוון, ופולחנין דהוה עבדין, כהני וליואי וישראל, בגין לקשרא קשרין
 יי ולאנהרא נהורין.

(מד) יי ולבתר יי דאתחרב בי מקדשא, אתחשך נהורא, וסיהרא לא
 אתנהירת מן שמשא, ושמשא * אסתלק מנה, ולא יי אתנהרא, ולית לך יומא,
 דלא יי שלטא ביה לווטין, וצערין וכאבין, כמה דאתמר.
 מה) וכהווא זמנא, דמטי זמנא יי דסיהרא לאתנהרא, מה כתיב, הנה

מסורת הוהר

(א) (חלהים קב"ב) ח"א רח. ח"ב נה : קבב. ח"ג ז : כב. נט : עז : קס : ב) (ישעיה נ"ב) ח"א קסב. ח"ג
 קנג : רמו : רס.

חלופי גרסאות א מהיאר ב נהוריה. ג ובגין. ד משותפין; בשותפין. ה עבדי וגו'. ו סיהרא. ז ואזער.
 ח לייג לה. ט נהורא. י מוסיף אית לאתנהרא. יא מן; כגין. יב מוסיף לאמשא ברכאן
 יג אנהרא. יד בתר. יז דאתחריב. קו אתנהירת. קז שלטין (אה"ל). יז סיהרא.

הנה ישכיל עבדי

הכולם

מאמר

אודותיה, באופן, שאין לה מעצמה כלום רק מה
 שמקבלת מז"א, ומשום שמיעטה את עצמה, היא
 מאירה מן השמש, שהוא ז"א, ובכח אודות
 עליונים שבו. (וכבר נתבאר ענין זה לעיל בראשית
 א' ד"ה כד הוה סיהרא, ע"ש כל ההמשך).

(מג) ובזמנא דהוה זכו: ובזמן שבית המקדש
 היה קיים. היו ישראל משתדלים
 בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עובדים הכהנים
 הלויים והישראלים, כדי ליחד יחודים, ולהאיר
 האורות בנזקא.

(מד) ולבתר דאתחרב זכו: ולאחר שנחרב
 בית המקדש נחשך האור, והלבנה
 שהיא הנזקא, אינה מאירה מן השמש, שהוא
 ז"א, והשמש נסתלק ממנה ואינו מאיר, ואין
 לך יום שאינו שולט בו קללות וצער ומכאובים,
 כמו שלמדנו.

מה) וכהווא זמנא דמטי זכו: ובזמן ההוא,
 שיגיע זמן הלבנה להאיר מכהה

עצמה

(מא) וארין אקרין יסורין וכו': ואלו דהיינו
 הזגמים שהצדיקים סובלים מחמת קטנות
 הבינה, הם נקראים יסורין של אהבה, כי שר
 אהבה הם, ולא מחמת האדם עצמו. של
 אהבה הם, מחמת שנפגם האור של אהבה
 הקטנה, שהיא הנזקא, בעת קבלתה מקטנות הבינה,
 שנדחתה מאהבה רבה, שהיא הבינה בגדלותה.
 משום זה אלו הצדיקים הם חברים ושותפים עמה.
 כסגם שלה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם
 הבא, כי הם זכו לזה להיות חברים עמה,
 עליהם כתוב, למען אחי ורעי וגו'.

(מב) פתח ואמר הנה ישכיל עבדי וגו'
 אשרי חלקם של הצדיקים שהקב"ה
 גילה להם דרכי התורה ללכת בהם, בוא וראה,
 מקרא זה, הנה ישכיל עבדי, סוד עליון הוא,
 וכארוהו. אבל בוא וראה, כשברא הקב"ה את
 העולם, שה"ס ז"ן, עשה את הלבנה, שהאציל
 את הנזקא בקומה שוה עם ז"א, ואח"כ, מיעט
 (רמזי רף קפיא עיא י) רף קפיא ע"ב)

ישכיל עבדי, א עליה דסיהרא אחמר, ב הנה ישכיל עבדי, ג דא הוא רזא דמהימנותא, הנה ד ישכיל: דאתער אתערותא לעילא, כמאן דארח ריחא, ואתי לאתערא ולאסתכלא.

(מו) ירום: מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין. ירום: כד"א * ולכן ירום לרחמכם. ונשא: מסטרא דאברהם. וגבה: מסטרא דיצחק. מאד: מסטרא דיעקב. ואע"ג דאוקמוה, וכלא חד ברזא דחכמתא.

(מז) ובההוא זמנא, יתער קב"ה אתערותא עלאה, לאנהרא לה לסיהרא כדקא יאות, כד"א ב והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים. ובגין י כך י יתוסף בה רוח עלאה. ובגין כך יתערון כ כדין כל אינון מיתיא דאינון גו עפרא.

(מח) ודא הוא עבדי, רזא דמפתחן דמאריה בידיה, ט כד"א ג ויאמר אברהם אל י עבדו, דא סיהרא כמה דאתמר, יא מטטרון דאיהו י עבד שליחא דמאריה.

(מט) זקן ביתו, כד"א י נער הייתי גם זקנתי. המושל בכל אשר לו, בגין דכל גוונים אתחזון ביה, ירו"ק, וחור"ר, וסומ"ק.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ל') ז"ח כ"ג טד שז. (ב) ב"א שי"ב ציון א'. (ג) הוי שרה מ"ז ציון א'. (ד) לך קמ"ה ציון ב'. חלוסי גרסאות א עליה. ז ליג הנה ישכיל עבדי. ג ורא. ד מוסיף ישכיל עבדי. ה בההוא. ו דא; ליג כר. ז דיוחסף. ח ררין (אה"ל). ט מוסיף כד"א אל עבדו זקן ביתו וכד"א [כד"א]. י מוסיף עבדו וגו'; עבדו זקן ביתו וגו' אל עבדו (אה"ל). יא מוסיף (עבדו) זקן ביתו מטטרון. יב עבד (ה"ל).

הנה ישכיל עבדי

הסולם

מאמר

(מו) ובההוא זמנא וכו': ובעת ההוא, יעורר הקב"ה התעוררות של מעלה להאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא, כראוי, כמש"א, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'. ומשום זה יתוסף בה אור העליון. ועל כן יתעוררו אז לחתיה כל המתים שהם נכבדים תוך העפר.

(מח) ורא הוא עבדי וכו': וזה הוא שאומר עבדי, אע"פ שהמדובר הוא בנוקבא, כי הסוד של מפתחות רבוננו הוא בידו. וע"כ מתגלה על ידו שלמות הנוקבא, והוא שליחה. כמו שאתה אומר, ויאמר אברהם אל עבדו, שזהו הלבנה, דהיינו הנוקבא, כמו שלמדנו, והיא מחגלית על ידי מטטרון, שהוא עבד שליח של רבוננו, וע"כ נאמר שם עבדו, אף כאן כן.

(מט) זקן ביתו: היינו מטטרון שנקרא זקן, כמו שאתה אומר נער הייתי גם זקנתי.

שמקרא זה שר העולם אמרו שהוא מטטרון. המושל בכל אשר לו: משום שכל הצבעים נראים בו. שהם ירוק לבן ואדום, פי' שה"ס ג' גוונים הקשת, שהם ג' מלאכים מיכאל גבריאל רפאל, שאין השכינה נראת אלא עמהם (כנ"ל

פרשת

עצמה, דהיינו בגמר התקון מה כתוב, הנה ישכיל עבדי וגו', שנאמר על הלבנה. הנה ישכיל עבדי, זהו סוד האמונה, שהיא הנוקבא. הנה ישכיל, פירושו שנתעורר אז התעוררות של מעלה, בדומה למי שמריח ריח ובא להעיר ולהסתכל.

פירושו. כי הלשון הנה ישכיל, יורה פתאומיות, וע"כ מפרש שהוא משום שנשפע אז על הנוקבא התעוררות של מעלה, בלי הקדם של אתערותא דלתתא, וכיון שהריחה בזה באה להעיר ולהסתכל ולהשכיל, וע"כ נאמר על זה, הנה ישכיל, כמאן דארח ריחא וכו'.

(מו) ירום, מסטרא וכו': ירום, פירושו, שהנוקבא תתלא מבחינת אור העליון על כל האורות. דהיינו כתר, ירום, הוא כמו שאתה אומר, ולכן ירום לרחמכם, שהכונה הוא לאור הכתר אף ירום שבכאן הוא כתר, ונשא הוא מצד אברהם, שהוא חסד, וגבה הוא מצד יצחק, שהוא גבורה. מאד, מצד יעקב, שהוא ת"ת. דהיינו שהנוקבא תתלא מכל המדרגות האלו, ואף על פי שבארותו בדרך אחר, הכל הוא אחד בסוד החכמה.

(רמ"י דף קפ"א ע"ב)

(ג) שים נא ירך תחת ירכי, דא הוא צדיק, רזא דמלה, קיומא דעלמא, דהא כדין, האי עבד ממנא ברזא עלאה, ה לאחייא לון לדיירי כ עפרא, ויתעביד כ שליחא ברוחא דלעילא, ולאתבא רוחין ונשמתין לאתרייהו, לאינן גופי ד דאתבלו ואתרקבו תחות עפרא.

(נא) * ואשביעך ביי אלהי השמים. ואשביעך, מאי ואשביעך. לאתלבשא ברזא דשבע נהורין עלאין, דאינן רזא דשלימו עלאה. אשר לא תקח כ אשה דא הוא גופא דתחות עפרא, דאית ליה קיומא י לאקמא מעפרא, דכל אינן דאתקברו בה, וזכו י לאתקברא בארעא דישראל, אינן יתערון בקדמיתא, כ כמה דאוקימנא, דכתיב כ יחיו מתוך, בקדמיתא אלין מתין דארעא דישראל. נבלתי יקומון, אינן מתין דשאר ארעאן. כ ועל דא, לאינן גופיהון דישראל דאתקברו תמן, ולא לגופי דשאר עמין עע"ו, י דאסתאבא ארעא מינייהו.

(נב) ועל דא אשר לא תקח אשה לבני. מאי לבני. דכל נשמתין דעלמא דנפקי י מההוא נהר דנגיד ונפיק, אינן בנין לקב"ה, ועל דא אשר לא תקח אשה: דא גופא. לבני: דא נשמתא. מבנות הכנעני: אלין גופין דעמין עע"ו, י דומין קב"ה לנערא לון מארעא קדישא, כד"א י וינערו רשעים ממנה. כמאן דמנער טליתא מזוהמא י דילה.

מסורת הנהר

(א) חיי שרה מ"ט ציון א'. (ב) וירא קט"ו ציון ו'. (ג) (איוב ל"ח) ח"ב י. יז. לכ. ח"ג עב: רעז. חלוסי גרסאות ה לאתיאה; לאתרא (אה"ל). כ עלמא (אה"ל). ג שלימא (אה"ל). ד דאתכלו; דאתכליאו (אה"ל). ט מוסיף אשת לבני (אה"ל). ו לאקמאה. ז ליג לאתקברא (אה"ל). ח ל"ג כמה; כדאוקימנא. ט וכל (אה"ל). י דמתחללא; דאסתאבת (אה"ל). יא מגו ההוא. יב דומין. יג דילית.

מאמר	הסולם	הנה ישכיל עבדי
פרשת וירא דף כ' אות נ"ג) ומטטרון כולל אותם.	(ג) שים נא ירך תחת ירכי: זהו צדיק, דהיינו יסור, וסוד הדבר הוא, מפני שהוא קיומו והיותו של העולם, כי אז, כשנאחו ביסוד, נעשה עבד הזה ממונה להחיות את שוכני עפר, ונעשה שלם ברוח העליון, להשיב רוחות ונשמות למקומם, אל אלו הגופים שנבלו ונרקבו תחת העפר.	מכונה אשה, שכל אלו שנקברו בו וזכו לחקבר בארץ ישראל, הם יתעוררו תחילה לתחיה, כמו שבארנו, שכתוב מתחילה יחיו מתוך, שהם המתים שבארץ ישראל, ואח"כ כתוב נבלתי יקומון, הם המתים שבחוץ לארץ. ועם זה רק הגופות של ישראל שנקברו שם, בארץ ישראל, תקמנה, ולא הגופות של עמים האחרים, שהארץ נטמא מהן.
(נא) ואשביעך בהי אלקי השמים: עואל, כחוב, ואשביעך, מהו ואשביעך, ומשיב, ספירושו, שיתלבש בסוד שבעה האורות העליונים, חג"ה נהי"מ, שהם סוד שלימות העליון, ודורש ואשביעך, שהוא מלשון שבעה, אשר לא תקח אשה: זהו הגוף שמתחת העפר בקבר, שיש לו עתה תחיה לקום מעפר, הוא (דברי דף קפ"א ע"ב)	(נב) ועל דא אשר לא תקח אשה לבני: מהו לבני, ומשיב, שכל נשמות העולם היוצאות מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעין, שהוא יסוד הן בנים אל הקב"ה, ועל כן, אשר לא תקח אשה, זהו הגוף, לבני, זהו הנשמה, מבנות הכנעני, אלו הם גופות עמים עובדי ע"ו, שעתידי הקב"ה לנער אותן מארץ הקדושה, כמש"א, וינערו רשעים ממנו. כפי שמנער טליתו מזוהמתו.	

נג) כי * אל ארצי ואל מולדתי תלך. ה ארצי: דא היא ארעא קדישא, דאיהו קדמאה לכל שאר ארעין, כמה דאתמר. ג וע"ד כי אל ארצי ואל מולדתי, כיון דאמר אל ארצי, ד מהו ואל מולדתי, אלא אל ארצי, ה כמה דאתמר, ו ואל מולדתי אלין אינון ישראל.

נד) ת"ח, מה כתיב, ב ויקח העבד, כמה דאתמר. עשרה גמלים: אלין אינון עשרה דרגין, דהאי עבד שלטא עלייהו, כגוונא דלעילא. מגמלי אדניו: דאינון כההוא גוונא ממש, כמה דאתמר, והאי עבד י שלטא ואתתקן בהו.

נה) וכל טוב אדניו ח בידו: ט כל ההוא י טיבו י ריחין עלאין, דנפקי מגו אינון נהורין י ובוצינין עלאין. וכל טוב י אדוניו, ההוא שמושא י דשמשא, טו דאתמשכא בה בסיהרא.

נו) ויקם וילך אל ארם נהרים: דא אתר י דארעא קדישא, דבכת תמן רחל, כד חריב כי מקדשא. ויברך ב הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים, לאתתקפא חילהא בחוקפהא כדקא יאות, עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין.

נז) לעת ערב, מאי לעת ערב. דא ערב שבת, * דאיהו זמנא דאלף

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ד) ח"א קכו. ב) חיי שרה נ"ג ציון א'. ג) (בראשית כ"ד) תק"ח קי"ב ט"א ש"ו. חלופי גרסאות א ל"ג ארצי. כ דאיהו. ג מוסיף וע"ד כי אל ארצי דא ארעא קדישא דאיהו (דאיהו) דיליה בין כל שאר ארעין (ארעין) דפליג לון לממנן אחרנין. ד מה. ה ל"ג כמה דאתמר. ו מוסיף מהו ואל. ז מוסיף שלטא עלייהו. ח ל"ג בירו. ט וכל. י טיב. יא רוחין; ורחין. יב ובוצינין. יג מוסיף אדוניו בידו. יד ל"ג דשמשא. טו דאתמש. טז ארעא.

מאמר

הסוכם

הנה ישכיל עברי

אחר, וכד טוב אדניו. היינו שמוש ההיא של השמש, שהוא ז"א, הנמשך בלבנה. שהיא הנוקבא. כלומר שעל ירו הוא זוג זוין.

נו) ויקם וילך אל ארם נהרים: זה הוא מקום בארץ הקדושה, שבכחה שם רחל כשנחרב בית המקדש. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים: כדי לחזק את כחותיה על ירי גבורותיה כראוי, מטרם שבא להקים ולהחיות הגופים.

פירוש. גמלים ה"ס מדרגותיו של העבד כנ"ל, ומפרש הזהר, שע"כ סידר אותם מחוץ לעיר, ששם מקום הדינים, כדי לתקן הקו שמאל של הנוקבא כראוי לה. ואין לומר שהוא חוצה לארץ, שהרי לא הלך אלא לארץ ישראל כנ"ל.

נז) לעת ערב: עואל מהו לעת ערב, ואומר זהו ערב שבת דהיינו יסוד, שהוא הזמן של אלף הששי, כי שעת ימי המעשה ה"ס שחא אלפי שני, ויום הששי שהוא ערב שבת הוא כנגד אלף

נג) כי אל ארצי ואל מולדתי תלך: ארצי, זה היא ארץ הקדושה, שהיא קודמת לכל ארצות אחרות, כמו שלמדנו, כי אל ארצי ואל מולדתי, שואל, כיון שאומר אל ארצי, מהו שוב, ואל מולדתי, ומשיב, אלא אל ארצי. הוא כמו שאמרנו, שהיא ארץ הקדושה, ואל מולדתי, אלו הם ישראל.

נד) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ויקח העבד, הוא כמו שלמדנו, שהוא מטטרון. עשרה גמלים, אלו הם עשר מדרגות שהעבד ההוא שולט עליהן, שהן כעין של מעלה, כמו מדרגות האצילות, מגמלי אדניו, שהן כעין גמלי אדוניו ממש, דהיינו מדרגות הנוקבא שכאצילות, שהיא ארוגה כמו שלמדנו, ואותו העבד שולט עליהן ומתתקן בהן.

נה) וכל טוב אדניו בידו: היינו כל אותו הטוב וריחות העליונים, היוצאים מתוך אלו האורות והנרות העליונים. פירוש (רש"י דף קפ"א ע"ב י) דף קפ"ב ע"א

שתיתאה. לעת ערב: כד"א, * ולעבודתו עדי ערב. ב וכתוב כי ינטו צללי ערב.

נח) לעת צאת השואכות: דההוא זמנא, זמינין למיקם ולאחייא י בקדמיתא, מכל שאר בני עלמא, אינון דשאבי מימיו דאורייתא, י בגין דאתעסקו לשאבא ממימי דאורייתא, ואתתקפו באילנא דחיי, ואינון יפקון בקדמיתא, דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא, כמה דאתמר.

נט) ובנות אנשי העיר יוצאות, מאי יוצאות. כד"א, י וארץ רפאים תפיל, דזמינא ארעא למפלט מנה, כל י גופין דאינון בגווה, ועל דא כתיב יוצאות. לשאוב מים: לנטלא נשמתא, ולקבלא לה כדקא יאות, מתקנא מאתרה, כדקא חזי.

ס) והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה, בגין דהא אתמר, דכף אינון נשמתין דעלמא, דאתקיימו בהאי עלמא, ואשתדלו י למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה, איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה, על כף אינון דלא אתדבקו, ולא ידעו, ואינון י אתקיימו בקדמיתא. ודא הוא שאלתא, י דקאים ההוא י עבד למנדע ולמשאל, במה אתעסקת ההיא נשמתא. בהאי עלמא.

סא) ואמרה אלי גם אתה שתה, אנת בעי למשתי ולאתשקיא בקדמיתא

מסורת הזהר

(א) (תהלים ק"ד) ת"ז תנ"א פו: פו. (ב) חיי שרה ע"ה ציון ג'. (ג) בראשית כד. (ד) וירא קט"ו ציון ו'. (ה) (בראשית כ"ד) ח"ג רעה.

חלוסי גרסאות א דכתיב, ב כקרימחא, ג מוסיף ושאיין בגין, ד רוחין, ה מוסיף למנדע באורייתא, ו אחקיימו, ז דקיימא, ח מוסיף עבד נאמן.

מאמר

הסולם

הנה ישכיל עבדי

הששי, שאז תהיה תחית המתיים. לעת ערב, ומהו, לעת, שלמי הנ"ל היה לו לומר, בערב, ומשיב שהוא כמש"א ולעבודתו עדי ערב, וכתוב, כי ינטו צללי ערב, שה"ס הרינים המתגלים בערב, וכן לעת ערב ה"ס הרינים המתגלים בערב שה"ס היסוד, אשר העבד תקן אותם.

נח) לעת צאת השואכות: היינו השואכות מימי התורה, כי בזמן ההוא הם עתידים לקום לתחיה תחילה מכל שאר בני אדם, משום שעסקו לשאוב מימי התורה ונתחזקו בעץ החיים, והם יצאו תחילה לתחית המתיים, כי עץ החיים גרם להם שיקומו מתחילה, כמו שלמדנו.

פירוש. קו אמצעי מכונה תורה, גם נקרא עץ החיים, ומימי התורה היינו השפע שלו, ואומר, שאלו הדבקים ומקבלים השפע מקו אמצעי, שהם נקראים שואכות אלו יחיו מתחילה לכל השאר הנמשכים מב' הקוין האחרים.

(רמזי דף קס"ב ע"א)

נט) ובנות אנשי העיר יוצאות: שואל, מהו יוצאות, ומשיב, הוא כמו שאתה אומר, וארץ רפאים תפיל, שפירושו שעתידיה הארץ להפליט ממנה כל הגופות שבתוכה, ועל כן כתוב כאן יוצאות, שסובב גם כן על אלו הגופות שהארץ תפליט מתוכה בעת התחיה. לשאוב מים, פירושו, לקחת נשמה, ולקבלה כראוי, שתהיה מתוקנת ממקומה כראוי.

ס) והיה הנערה אשר וגו': מטעם, כי למדנו, שכל נשמה מנשמות שבעולם, שנחקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם, בסוד חכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת במדרגה עליונה למעלה מכל אלו הנשמות שלא השיגו ולא ידעו, והן עומדים תחילה לתחיה, וזה הוא השאלה שאוהו העבד עומד לשאול ולדעת, במה עסקה הנשמה התיא בעולם הזה, כדי לברר, אם היא ראויה לתחיה תחלה. וז"ש הטי נא כדך ואשתה, כמ"ש לפנינו.

סא) ואמרה אלי גם אתה שתה: אתה צריך לשתות

ובתוך וגם לגמליך אשקה, בגין דכל אינון שאר רתיכין, אעיג דאתשקיין מהאי דרגא, כלהו אתשקיין מפולחנא דצדיקייא, דידיעי פולחנא דמאריהון כדקא יאות. דצדיקייא ידעי לספקא לכל דרגא ודרגא כדקא יאות, ועל דא

מאמר

הסולם

הנה ישכיל עבדי

לשתות ולהיות נשקה מתחילה. ואחריך, וגם לנמריך אשקה. משום שכל אלו שאר המרכבות, אע"פ שנשקים ממדרגה זו, כולן נשקים בעיקר מעבודת הצדיקים, היודעים עבודת רבונם כראוי, כי הצדיקים יודעים לכלכל לכל מדרגה ומדרגה כראוי. ועל כן אם אמרה וגם לנמליך אשקה, ודאי היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני, ודאי, שהוא הגוף המוזמן לנשמה היא העליונה.

ביאור המאמר. כבר נתבאר (לעיל חיי שרה דף כ"ב אות ע') סוד המיתה, כי חייו של אדם ע' שנה הם כנגד ז' מדות חג"ת נהי"מ, שהולך ומתקנס ממעלה למטה מחסד עד מלכות, וכשמגיע למלכות ואינו יכול לתקן אותה מחמת חטא עץ הדעת, אז הוא מה ע"ש, והענין הוא, כי ב' נקודות הן במלכות, אחת מעצמה והיא גנוזה, ואחת מבינה שהוא מגולה, כי מבחינת עצמה אינה ראויה לאור (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר). וע"כ נקודתה עצמה צריכה להיות גנוזה, ואם נקודתה מתגלית תכף מסתלקים ממנה האורות שז"ס זכה הא טוב לא זכה הא דע, ולפיכך כשמגיע האדם לע' שנה, מתגלית או נקודת המלכות עצמה, וע"כ אורות החיים מסתלקים מן האדם, והוא מת, ולפיכך לעתיד לבא, כשיהיה זוג הגדול מרישא דעתיק, והמלכות תקבל גמר תיקונה, באופן שתהיה ראויה לקבל אור העליון גם מבחינתה עצמה, תקמנה אז כל הגושות לתחיה, כי לא מחו אלא מחמת טגס המלכות כנ"ל, ועתה שהיא מתוקנת לקבל אור החיים תקמנה לתחיה.

ויש כאן חילוק בין מתי ארץ ישראל למתי חוץ לארץ. פירוש, אותם הצדיקים הדבוקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם ארץ ישראל, והם יקומו לתחיה תכף ויקבלו נשמתם כראוי. אבל אותם שאינם דבוקים בקו אמצעי, שהם מתי חוץ לארץ, הם, אע"פ שהמלכות כבר נתקנה, צריכים עוד תקונים רבים עד שיקומו לתחיה ויקבלו את נשמתם, שתקונים הללו נקראים גלגול מחילות, ע"י תקונים הללו באים לארץ ישראל, ומקבלים את נשמתם.

וזהו שיעור הכתובים ויאמר אברהם, ה"ס החכמה, אל עבדו, ה"ס מטטרון, כי הארת החכמה הנמשכת מזוג זו"ן ראצילות לבי"ע,

(רמ"י דף קפ"ב ע"א)

נכלל במלאך מטטרון. וע"כ נקרא מטטרון שר הפנים, כי פנים ה"ס חכמה בסו"ה חכמת אדם חאיר פניו. וע"כ נקרא זקן ביתו, כי איזה זקן מי שקנה חכמה, המושל בכל אשר לו, היינו בחכמה וחסדים יחדיו, המתוקנים בסוד ג' קוין ימין ושמאל אמצע, שים נא ידך תחת ירכי, היינו שיכלול את עצמו ביסוד, ויקבל הארת הזוג הגדול לגמר תיקונה של המלכות ואז יהיה מוכשר להחיות המתים, ואשביעך בה, אדקי השמים וגו' היינו שיקבל ז' האורות השלמים, המתקנים את הנוקבא, הנקראת שבעה, בזו השלמות המרומז בהכתוב, והיה אור הלכנה כאור החמה וגו' אשר לא תקח אשה, היינו גוף, לכני היינו נשמה, מכנות הכנעני, שהן דבקים בקו שמאל והם טמאים, שאינם ראויים לתלכיש נשמה קדושה, כמ"ש לעיל, כי אל ארצי היינו ארץ ישראל, ומורדתי היינו ישראל, דהיינו אותם שבחיהם היו דבקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם ארץ ישראל, שהם יעמדו תחילה לתחיית המתים, כנ"ל, עשרה גמלים היינו הארת החסדים, וכל טוב אדוניו בידו היינו הארת החכמה.

וזהו ניחושו של העבד, שאמר והיה

הנערה וגו' ואמרה שתה וגם נמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק וגו'. כי בדק אם הגוף בהייו בעולם הזה, היה דבוק בקו אמצעי, שאז הוא בבחינת ארץ ישראל וראוי לקום תחילה כנ"ל, כי שתה ה"ס הארת חכמה, שזהו בחינת העבד עצמו כנ"ל, וגם נמליך אשקה, הוא בחינת חסדים, ואם בחייו היה ממשך ב' האורות הללו, סימן הוא שהיה דבוק בקו אמצעי, הכולל ב' אורות הללו, וע"כ אותה הוכחת לעבדך ליצחק, כי הוא ראוי לקום לתחיה ולקבל את נשמתו שה"ס יצחק כנ"ל.

וזה אמרו, והיה הנערה וגו' בגין דהא אתמר וכו', ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה, דהיינו שהמשיכו הארת החכמה על ידי הדעת, כי ע"כ אומר למנדע שה"ס דעת, ברזא דחכמתא עלאה, שאז יש לו ב' האורות חכמה וחסדים, כי הדעת ה"ס

חסדים

כל אינון נשמחין ^ה דנפקי, כלהו הוי להו שנויא, מכמה דהוו בזמנא דשמשא
אתחבר בסיהרא, כמה דאתמר. ועל דא "אלה תולדות יעקב יוסף וגו'
ואתמר.

(ט) והוא נער, בגין דלא מתפרשין לעלמין, צדי"ק וצד"ק כחדא אינון,
כמה י דאיהי י אתקריאת בשמא דדכורא, הכי נמי אתקרי איהו, בשמא
דילה, דכתיב והוא נער.

(ע) את בני י בלהה ואת בני זלפה, בכלהו קיימא לחדתא לון כדקא יאות,
ולאשתעשעא לון בחדוה די"יה. דכלהו ענפין, וכלהו עלין, כלהו י אתברכין
בחדוה די"יה.

(עא) אלה תולדות יעקב ו יוסף, כמה דאתמר, דכל דיוקנא דיעקב, הוה
ביה ביוסף, וכל ז מה דאירע להאי, אירע להאי, ותרווייהו כחדא אזלי, ודא
הוא רזא דאת י ו"ה דאזלי תרווייהו כחדא, בגין דאינון רזא חדא, ודיוקנא
חדא.

(עב) ויבא יוסף את י דבתם רעה, הא אוקמוה, דהוה אמר י לאבוי

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ו' ציון א.

חלוסי גרסאות ^א ל"ג דנפקי (אה"ל). ^ב רהיא. ^ג אתקריא; אתקרי. ^ד בלהה וגו'. ^ה מתכרך. ^ו מוסיף
יוסף וגו'. ^ז מאן. ^ח ואין. ^ט דבתם וגו'. ^י עלייהו לאבוי.

מאמר

הסולם

הנה ישכיל עבדי

שהיו בזמן שהשמש, שהוא ז"א, נתחבר עם
הלבנה, שהיא הנוקבא, כמו שלמדנו, כי כמו
שז"ן נשתנו בזמן הגלות ממה שהיו, כן תולדותיהם
שהם הנשמות משתנים אז ממה שהיו, ועל זה
נאמר אלה תולדות יעקב יוסף וגו'. ולמדנו
(לעיל אות כ"א) שפירושו אחר שנתישב יוסף
ביעקב והשמש נזדווג בלבנה, ע"ש. וע"כ גילה אז
מעלתם של הנשמות, ובגלות משחנות.

(ט) והוא נער: משום שזווגם אינו נפרד
לעולם, צדיק, שהוא יסור, וצדק,

שהוא הנוקבא, הם ביחד.

פירוש. כי י"ב השבטים הם סוד שייפי
שכינתא, ח' מהם, שהם בני לאה ורחל ה"ס
הפנים של השכינה, וד' מהם, שהם בני
השפחות, ה"ס האחורים של השכינה. ומשמיענו
הכתוב. והוא נער את בני בלהה וגו', שיוסף
היה דבוק ומתקן גם את האזורים של השכינה.
ומפרש הטעם, בגין דכא מתפרשין לעלמין,
צדיק וצדק כחדא אינון, כי הזווג של ז"ן
היה אז מבחינת או"א. שזווגם אינו נפרד
לעולם, וע"כ יסוד ומלכות המה ביחד בכל
חלקי הנוקבא, ואפילו באחורים שלה.

כמה דאיהי אתקריאת וכו': כמו שהנוקבא

נקראת בשם הזכר, רהיינו הוא חכם והיא
חכמה, הוא גבור והיא גבורה, הוא מלך והיא מלכות

(בסו"י דף קס"ב ע"ב)

כן נקרא הזכר בשם הנוקבא, שכתוב והוא נער.
כי הנוקבא נקראת לערה, ונקרא היסוד על שמה
בשם נער.

(ע) את בני בלהה וגו': בכל י"ב
השבטים ואפילו בכני השפחות שהם
אחורים של השכינה, הוא נמצא, לחדש אותם
כדאוי, ולשעשע אותם בשמחתו, שכל הענפים
וכל העלים, של השכינה, כולם מתברכים
בשמחתו, כלומר, אפילו חלקי האחורים של השכינה
הנקראים עליה, בסו"ה ועלהו לא יכול, מתקנים
עמו.

(עא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו': הוא כמו
שלמדנו, שכל צורתו של יעקב היה

ביוסף, וכל מה שקרה ליעקב קרה ליוסף,
ושניהם הולכים ביחד וזהו סוד אות ו"ה, אשר
ו' ראשונה ה"ס יעקב שה"ס ת"ת והמילוי ו' הנשמעת
עמה כמבטא, ה"ס יוסף שה"ס יסוד, שהולכים
שניהם ביחד, כלומר שנסמעות כאחד בכטוי ו',
משום שהם סוד אחד וצורה אחת.

פירוש. כמו שיעקב ה"ס קו אמצעי
שמחזה ולמעלה, שה"ס ת"ת המכדיע בין
חסד וגבורה, כן יוסף ה"ס קו אמצעי שמחזה
ולמטה, שה"ס יסוד המכדיע בין נצח והוד,
וע"כ הם דומים זה לזה, והם בצורה אחת.

(עב) ויבא יוסף את דבתם וגו': הרי בארוה
שהיה אמר עליהם לאבוי, שהיו

אוכלים

א עלייהו, דהוו אכלי שייפא מבעלי חין, כד אינון חין. ויבא יוסף את דבתם רעה, וכי הא במנינא הוו, אינון בני שפחות, היך הוו מזולזלין בהון בני לאה ב והיך הוו ג אכלין אבר מן החי, והוו ד עברין על פקודא דמאריהון, ד דהא ו פקיד על בני נח פקודא דא, ' כד"א א אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואינון הוו אכלי ליה, ועברין על פקודא דמאריהון. אלא, יוסף הוה קאמר, ועל דא אתענש.

עג) רבי יהודה אמר, את דבתם רעה, כמה דאוקמוה, דיהבי עינייהו ב בבנות ארעא, ודא הוא דבתם רעה לינקא לכל אינון דרגין דלא קדישין, ד דאתיין מסטרא מסאבא.

עד) ג וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא : לו ועשה לו כתונת פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, ג לך עמי בא יא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. לך עמי בא בחדריך. תא חזי, כמה קב"ה רחים לון לישראל, ובגין רחימותא יא דלהון, דרחים לון על כל יא עמין יד עעכו"ם, אזהר לון, ובעי לנטרא לון, בכל מה דאינון עבדין.

עה) תא חזי, טו תלת זמנין אית ביומא, דדינא שריא בעלמא, וכד אתי ההוא זמנא, מבעי ליה לבר נש, לאודהרא, ולאסתמרא, דלא יפגע טו ביה יא ההוא דינא, ואינון זמנין ידיען, והא אוקמוה.

עו) בגין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, ואחיד ליה לדינא

מסורת הזהר

(א בראשית ט' ב) בראשית ל"ז ג) (ישעיה כ"ו) ח"א ר :

חלופי גרסאות א עליי. ב ותו היך (אה"ל). ג אכלי. ד עברי. ה ל"ג דהא. ו דפקיד, ול"ג דהא. ז דכתיב. ח בבנת. ט מוסף אע"ג דאתיין. י לו וגו'. יא בחדריך וגו'. יב ל"ג דלתין. יג מוסף שאר עמין. יד עעכו"ם. טו ל"ג תלת. טז ל"ג ביה. יז בהוא ול"ג ביה.

מאמר

הכולם

וישראל אהב את יוסף

זעם. לך עמי בא בחדריך, בוא וראה. כמה אהב הקב"ה את ישראל, ובשביל האהבה שאהב אותם מכל העמים עובדי ע"ז, הזהירם ורצה לשמדם בכל מה שעושים.

עה) תא חזי תלת וכו' : בוא וראה ג' פעמים הם ביום, שהדין שורה בעולם, וכשמגיע זמן ההוא, צריך האדם להזהר ולהשמר שלא יפגע בו אותו הדין, והם בזמנים ידועים, וכבר בארוה.

עו) בנין דהא כד וגו' : משום, כשהבוקר עולה, נתעורר אברהם בעולם, ונאחז בדין לקשר אותו עמו, ובתחילת שלש שעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר ביעקב, עד שמגיע תפלת המנחה, שחוזר הדין למקומו, ונתעורר הדין של מטה להקשר בדין של מעלה, כי אז נתקשר דין בדין, וצריכים להזהר.

ביאור הדברים יומא הוא ז"א הנקרא

אוכלים אבר מן החי בעוד שהוא חי, ויבא יוסף את דבתם רעה, ומקשה, והדי במנין י"ב השבטים היו אלו בני השפחות וא"כ איך היו בני לאה מזולזלים בהם, ואיך היו אוכלים אבר מן החי ועברו על מצות רבונם, שהרי עוד לבני נח צוה על מצוה זו, כמש"א אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואיך אפשר שהם אכלו ועברו על מצות רבונם, ומשיב, אלא יוסף היה אומר כן מדעתו, וע"כ נענש.

עג) ר' יהודה אמר וכו' : רי"א, את דבתם רעה הוא כמו שבארוה, שיוסף אמר שנתנו עיניהם בבנות הארץ, וזהו נכחן דבתם רעה, שיבואו לינק לכל אלו המדרגות שאינם קדושים הבאים מצד הטומאה.

מאמר וישראל אהב את יוסף

עד) וישראל אהב את יוסף וגו' : ר' אלעזר פתח, ואמר, לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור (רמזי י"ף קפ"ב ע"ב)

לקשרא ליה בהדיה, ובשירותא דתלת שעי קמייתא, ב נטייל דינא מאתריה, לאתערא ביה ביעקב, עד דאתער צלותא דמנחה, דאהדר דינא לאתריה, ואתער דינא דלתתא, לאתקשרא בדינא דלעילא, דהא כדין אתקשר דינא בדינא, ובעי לאודהרא.

עז) תו, כד דינא אתער בעלמא, ומוחא ב אשתכח במתא, לא ליבעי ליה לבר נש א למיהך יחידאי בשוקא, והא אוקימנא מלי, אלא בעי לאסגרא גרמיה, דלא יפוק לבר, כמה דאוקמוה בנח. דאסגר גרמיה בתיבותא, דלא ישתכח ב קמי מחבלא.

מסורת הזהר

(א) למיהך יחידאי בשוקא: נח כ"ט ציון ג.

חלוסי גרסאות א סליק. ב במתא אשכח. ג קמיה דמזבלא.

וישראל אהב את יוסף

הסולם

מאמר

שאז זמן הווג, ויעקב שה"ס קו אמצעי עולה ומכריע בין ב' הקוין אברהם ויצחק, בסוד מסך דחירק שבו, נטייל דינא מאתריה לאתערא ביה ביעקב. כי אחר שנכלל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, יורד הדין מנקודת החולם שה"ס אברהם, כי חזר והשיג הג"ר ע"י התכללותו בשמאל, והדין שהיה בו יורד ובא ביעקב, דהיינו בקו אמצעי בסוד המסך דחירק שבו, שהוא בחינת ו"ק. עד דאתער צלותא דמנחה שה"ס שליטתו של יצחק דהיינו קו שמאל, דאהדר דינא לאתריה כלומר, שבזוג של בוקר נתבטל הדין של יצחק, שה"ס הסתימא שבנקודת השודק, בסבת הכרעתו של יעקב בכח המסך דחירק, ועתה שהזרה שליטתו של יצחק, ואינו נכלל באברהם, חזר ג"כ הדין שבנקודת השודק למקומו, וז"ש, דאהדר דינא לאתריה, שהזרו ונסתמו בו האורות מחמת חוסר ההסדים, ואתער דינא דלתתא לאתקשרא בדינא דלעילא, כי דין של מטה, שה"ס בחינת ו"ק חסר ראש שבמסך דחירק, בקו האמצעי, נתבטל עתה מפאת שנתקשר בדין של מעלה שבנקודת השודק, וחזר הג"ר גם לקו אמצעי מכח שליטת השמאל, וע"כ נתבטלה הכרעתו, והדין שולט בעולם מסתימת האורות, ובעי לאודהרא, וע"כ צריכים להזהר אז.

עז) תו, כד דינא וכו': ועוד, כשנתעורר הדין בעולם, והמות נמצא בעיר, אין אדם צריך ללכת יחידי בשוק, וכבר בארנו הדברים, (לעיל פרשת נח דף כ"ט אות ע"ט) אלא צריך להסגיר עצמו שלא יצא לחוץ, כמו שבארנו בנח (שם) שהסגיר את עצמו כתבה, שלא ימצא לפני המשחית.

פירוש, ג' דינין הראשונים שהם בג'

קוין

יום. תלת זבנין אית ביומא, היינו ג' קוין שיש בז"א, דדינא שריא בעלמא, שיש בכל אחר ואחד מהם בחינת דין מיוחד, ואלו ג' בחינות דין שבג' קוין דז"א, נמשכות מסוד ג' זריעות, חולם שורק וחירק, (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא נקודה עש"ה), שהן שורשיהם רג' קוין דז"א. דין א) הוא, שבעת עלית המלכות לבינה נופלות ממנה אתון אל"ה דאלקים ונשארה במ"י דאלקים דהיינו ו"ק בחוסר ג"ר. והיא בחינת הדין שבנקודת החולם, ושבו ימין דז"א, הנקרא אברהם. דין ב) הוא, שבעת גדלות שהמלכות יוצאת מבינה וג' אחוון אל"ה חוזרות לבינה, שאז חוזרת לראש א"א, ומשגת ג"ר, מבחינת חכמה בלי חסדים, שאז אפילו החכמה אינה מאירה, והיא נסתמה, וזהו בחינת הדין שבנקודת השודק, ושבו שמאל דז"א, הנקרא יצחק, ונקרא דין של מעלה, דין ג) הוא, עלית זו"ן שמה בסוד המסך דחירק, ומכריע בין ב' הקוין, שמסך זה הי"ס ו"ק, שורשו בא ממנעולא, ואח"כ נתתקן בסוד מפתחא, (כמ"ש לעיל לך דף יג' ר"ה ולפיכך עש"ה) ונעשה כמסך שבנקודת החולם, והיא בחינת הדין שבנקודת החירק, ושבו אמצעי דז"א הנקרא יעקב, ונקרא דין של מטה.

וזה אמרו, בנין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, כי כעלות הבוקר שולט קו ימין דז"א הנקרא אברהם, ואח"כ ליה לדינא, ונאחזו בדין של נקודת החולם, שהוא מסך דו"ק חסר ראש מסבת התכללות המלכות בבינה, כנ"ל, לקשריה ליה בהדיה, כי בסבת גילוי הדין הזה דנקודת החולם, יוצאים כל המוחין דזו"ן, (כנ"ל בראשית א' ד"ה כבר) ובשירותא דתלת שעי קמייתא,

(דפו"י דף קמ"ב ע"ב)

עח) ועל דא, לך עמי בא בחדריך, אסגר גרמך, וסגור דלתך כעדך, דלא א יתחזי קמיה דמחבלא. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא.

עט) תא חזי, ב דקב"ה בגין רחימותא דאיהו רחים לון לישראל, וקריב לון לגביה, כל י שאר עמין ד עכו"ם שנאין לון לישראל, בגין דאינון מתרחקין, וישראל קריבין.

פ) ותא חזי, בגין רחימותא דרחים יעקב ליוסף יתיר ה מאחוי, אע"ג דכלהו הוו ו ליה אחין, מה כתיב א ויתנכלו אותו להמיתו, כל שכן י עמין ב עעכו"ם לישראל.

פא) תא חזי כמה גרים ס ליה י ההוא רחימותא דרחים ליה יתיר, דגרם ליה דאתגלי מאבוי, ואתגלי אבוי בהדיה, וגרם י להו גלותא, * ולשכינתא דאתגליא ביניהו, ואע"ג דאתגזירת גזרה, ואוקמיה דבגין כתנת פסים דעבד ליה יתיר, מה כתיב ויראו י אחיו.

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ז.

חלופי גרסאות א אחוי (אח"ל). ב רחימותא רבייה בנין (אה"ל). ג ל"ג שאר, ד עע ז. ה מאחוי. ו להו (אה"ל). ז מוסיף שאר עמין. ח עע"ז. ט ל"ג ליה. י התיא. יא לון. יב מוסיף אחיו וגוי.

מאמר

הכולם

וישראל אהב את יוסף

למשחית אחיהו בו כנ"ל בדבור הסמוך ע"ש. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, כי אחר שעבר הדין, אין עוד רשות למשחית להזיקו.

עט) ת"ח ונו', בוא וראה, שהקב"ה בשביל האהבה שאהב את ישראל, וקרבים אליו, גרמה שכל שאר העמים עכו"ם שונאים את ישראל, משום שהם מתרחקים מקב"ה, וישראל קרובים.

פ) ורא חזי בגין וכו': בוא וראה, בשביל האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אע"פ שהיו כולם אחים מה כתוב, ויתנכלו אותו להמיתו, כל שכן העמים עובדי כו"מ לישראל, שגם הם שונאים את ישראל בשביל האהבה שאהב הקב"ה את ישראל יותר מכל העמים עכו"ם.

פירוש. האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מכל אחיו, גרמה לגילוי דין הד' הנ"ל, שהי"ס המות, ומביא ראה ממה שאומר הכתוב, ויתנכלו אותו להמיתו, והמות היא דין הד' הנ"ל, ששום זהירות ושמירה אינו מועיל בו. כנ"ל.

פא) הא חזי כמה וכו': בוא וראה כמה גרמה אהבה ההוא שאהב אותו יותר מכל אחיו, גרמה ליוסף שיגלה מאביו, ואביו הגלה עמו, וגרם גלות להם, אל השבטים וגרמה אל השכינה שהגלתה ביניהם, ואע"פ שנגזרה גזירה כבדית בין הכתרים מ"מ הסבה לזה היתה

האהבה

קוין דז"א, צריכים רק להזהר שלא ימשך האדת השמאל מלמעלה למטה, ואם הוא נזהר בזה, כבר הוא ניצל מהם. אבל בדין הזה הד', שיש מות בעיר, שה"ס הדין של הנוקבא המתעורר בסוד, לא וכו' הא רע, שה"ס הדינין שבמסך דצמצום א' שממנו המות (כנ"ל דף כ' ר"ה ביאור). הנה כאן אינו מועיל זהירות ושמירה הנ"ל, כי דין הזה אחר שנגלה, כבר שולט גם על בחינת ממטה למעלה, ואין לו עצה אלא להסגיר את עצמו, שלא יתראה לפני המשחית. שפירושו, שלא יגע בשום מוהין רק בבחינת ו"ק שהוא אור החסדים שאין לס"א שום אחיזה בהם, ונמצא שאינו נראה לפני המשחית, כי אין לו אחיזה בו, וזה נכחן, כמו מתחבא ומסגיר את עצמו בחוררו שלא יראו אותו, וז"ש ארא בעי לאסגרא גרמיה וכו', כמה דאוקמוה כנה, כי גם נח הסתיר את עצמו בבחינת הו"ק שממטה למעלה דהיינו באור החסדים אשר שם, ואז ניצל, כי אין שום אחיזה לס"א באור החסדים.

עח) ועל דא, לך עמי בא בחדריך, שפירושו, הסגר את עצמך בחדריך, וסגור דכתך כעדך, היינו שלא יתראה בפני המשחית, דהיינו שלא ימשך אלא אור ו"ק רחסדים שאין (דטו"י דף קט"ב ע"ב *) דף קפ"ג ע"א

(פג) * ויחלום יוסף חלום וגו', רבי חייא פתח ואמר, י ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יי' ה במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. ת"ח, כמה דרגין לדרגין עבד קב"ה, וכלהו קיימי דא על דא, דרגא על דרגא, דא נ לעיל מן דא, וכלהו נ ינקין ד אלין מן אלין, כדקא חזי לון, אלין מימינא ואלין משמאלא, וכלהו אתמנן אלין על אלין, כלא כדקא יאות.

(פג) ת"ח, כל נביאי דעלמא כלהו ינקי מסטרא חדא, מגו תרין דרגין ידיען, ואינון דרגין הוו אתחזיין ה בגו ו אספקריא דלא נהרא, דכתיב במראה אליו אתודע, מאי הוא מראה. י כמה דאתמר ה חיוז דכל ה גוונן י אתחזיין בגווה, ודא היא ה אספקריא דלא י נהרא. בחלום אדבר בו, דא הוא חד משתי בנבואה, כמה דאוקמוה, ואיהו דרגא שתיאה י מההוא דרגא דנבואה, ואיהו דרגא דגבריאל, דממנא על חלמא, והא אתמר.

(פד) ת"ח, כל חלמא דאיהו כדקא יאות, מהאי דרגא י קא אתיא, ועל דא, לית לך חלמא, דלא יתערבון ה עמיה מלין כדיבין, כמה דאוקימנא, ובג"כ, מנייהו קשוט, ומנייהו כדיבין, ולית לך חלמא, דלא אית ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא.

(פה) ובגין דאית ביה בחלמא כלא ה כדארמן, כל חלמין דעלמא, אזלין בתר פשרא דפומא, ואוקמוה י דכתיב, י ויהי כאשר פתר לנו כן היה, מ"ט,

מסורת הזהר

(א) שט. (ב) (במדבר י"ב) ח"ב סב: קטו: ח"ג רכב: רלר: רפג: ת"ז חל"ט עט: חנ"ג פז: תק"ח
קיא טג שמי. ג) בראשית מ"א.

חלוסי גרסאות ה במראה וגו', נ לעילא. נ ינקי. ד דא מן דא; אלין מן אלין אדל"ג (אה"ל). ה מגו (אה"ל). ו אספקריאה. ז ליג כמה דאתמר (אה"ל). ח מיסיף דמראה חיוז. ט גוונין. י ביה אתחזיין. יא אספקריאה. יב נהירא. יג אינון; מאינון דרגין (אה"ל). יד ליג קא. טו כהדיה. טז כדקארמן. יז מוסיף כמה דכתיב.

ויחלום יוסף חלום

הסולם

מאמר

מראה שכל הצבעים נראים בתוכה. דהיינו ג' הצבעים לכן איום ירוק, שהם ג' קוין רו"א. וזה הוא. מראה שאינה מאירה.

האהבה שאהבו מכל אחיו. ובארוה, שבשביל כתנת ססים שעשה לו יותר מלאחיו. נגרם כל הנ"ל, מה כתוב, ויראו אחיו וגו' וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום.

בחלום אדבר בו וכו': זה הוא אחד מששים שבנבואה כמו שבארוה, והוא מדרגה הששית למטה ממדרגת הנבואה, והיא מדרגת גבריאל הממונה על החלום. וכבר למדנו, הוא לעיל, ויצא אות מ"ה. ע"ש בסולם.

מאמר ויחלום יוסף חלום. סב ויחלום יוסף חלום וגו': ר' חייא פתח ואמר, ויאמר שמעו נא דברי וגו' בוא וראה, כמה מדרגות למדרגות עשה הקב"ה. וכולן עומדות זו על זו, מדרגה על מדרגה. זו למעלה מזו, וכולן יונקות אלו מאלו כראוי להם, אלו מימין ואלו משמאל, וכולן נתמנו אלו על אלו, הכל בראוי להיות.

(פד) ת"ח כל חלמא וכו': בוא וראה, כל חלום שהוא כראוי בא ממדרגה ההיא, דהיינו ממלאך גבריאל, ומשום שבא ממלאך, על כן, אין לך חלום שלא יתערב עמו דברי שקר, כמו שבארוה, ומשום זה, יש מהם שהם אמת ויש מהם שהם שקר, ואין לך חלום שלא יש בו מצד זה ומצד זה.

(פג) ת"ח כל נביאי וכו': בוא וראה, כל נביאי העולם, כולם ינקו מבחינה אחת, מתוך ב' מדרגות ידועות, שהן נצח והוה, ואלו המדרגות היו נראים בתוך מראה שאינה מאירה, שהיא הנוקבא. שכתוב במראה אליו אתודע, מה היא מראה. הוא כמו שלמדנו, (דפו"י דף קס"ג ע"א).

(פה) ובגין דאית ביה וכו': ומשום שיש בו בחלום, הכל, הן אמת והן שקר, כמו שאמרנו, לכן כל חלומות שבעולם הולכים אחר פתרון

בגין דאית ביה בחלמא כדיבו וקשוט, ומלה שלטא על כלא, ובג"כ, בעי חלמא פשרא טבא. רבי יהודה אמר, בגין דכל חלמא, מדרגא דלתתא איהו, ודבור שלטא עליה, ובגין כך כל חלמא אזלא בתר פשרא.

פו) פתח ואמר, " בחלום חזיון לילה בנפול תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה ה' און אנשים ובמוסרם יחתום. ת"ח, כד סליק בר נש לערסיה, מבעי ליה, לאמלכא עליה מלכותא דשמיא בקדמיתא, ולבתר יימא : חד פסוקא דרחמי, ואוקמוה חברייא, בגין דהא כד בר נש נאים על ערסיה, הא נשמתי' ד נפקא מניה, ואזלא ושטיא ה' לעילא, כל חד וחד כפום ארחיה והכי סליקת, כמה דאתמר.

פז) מה כתיב בחלום חזיון ו לילה, כד בני נשא ז שכבי בערסייהו גיימין, ונשמתא נפקת ה' מנייהו, הה"ר בתנומות עלי משכב, אז יגלה און אנשים, וכדין קב"ה אודע לה לנשמתא, בההוא דרגא דקיימא על חלמא, אינון מלין דזמינין למיתי על עלמא, או אינון מלין, כפום אינון הרהורין דלביה, בגין דבר נש נטיל ארחא דתוכחי דעלמא.

פח) בגין דהא לא ה' מודעין ליה לבר נש, בעוד י דאיהו י' קאים בתוקפא י' דגופא, כדקאמרן, אלא מלאכא אודע לנשמתא, ונשמתא לבר נש, וההוא חלמא איהו מלעילא, כד י' נשמתי' נפקין מגופי, י' וסלקין כל חד וחד כפום ארחיה.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ג) ח"ב קמב.

חלופי גרסאות ה' און וגו'. ז על ערסיה. ג סטוקא חד. ד נפקת. ה בעלמא. ו מוסיף לילה וגו'. ז שכבין. ח מניה. ט מודעי. י רהוא. יא נאים (אה"ל). יב ררוחא. יג נפקין נשמתי'. יד וסלקין.

הסולם

כאמר

ויחלום יוסף חלום

אחת ואחת לפי דרכה כן היא עולה. כמו שלמדנו.

פו) מה כתיב בחלום חזיון וכו': כשבני אדם שוכבים על מטתם ומגמגמים, והנשמה יצאה ממנו זהו שכתוב, בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים, ואז הקב"ה מודיע אל הנשמה, באותה המדרגה הממונה על החלום, רהיינו גבריאל, את הדברים העתידיים לבא בעולם, או אלו הדברים שהם באים מהרהורי הלב. דהיינו אמח או שקר או שניהם יחד כנ"ל. כדי שיקבל האדם דרך תוכחה מדברי העולם. כלומר, ע"כ מגלים לו העתיד לבא בעולם.

פח) בגין דהא לא מודעין וכו': כי אין מודיעים לאדם בעוד שעומד בכחו של הגוף, כמו שאמרנו, אלא המלאך מודיע אל הנשמה והנשמה אל האדם, שהחלום בא אל הנשמות מלמעלה, כשהנשמות יוצאות מגופות, ועולות כל אחת ואחת כפי מעלתה.

וכמה

פתרון הפה. ובארוה, שכתוב, ויהי כאשר פתח לנו כן היה, הרי שמתקיים לפי הפתרון. מהו הטעם משום שיש בו, בחלום, שקר ואמת. לכן המלה של הפתרון שולטת על הכל שמכרעת אותו, אם לפי אמתיו או לפי השקר שבו, ולפיכך צריך החלום לפתרון טוב.

רבי יהודה אמר וכו': רי"א, משום שכל חלום הוא ממדרגה שלמטה, דהיינו ממלאך גבריאל, ודבור, שה"ס הנוקבא, שולטת עליה, על המלאך, ועל כן, כל חלום הולך אחר הפתרון, שהוא בחינת דבור, הבא מהנוקבא הנקראת דבור, השולטת על מלאך גבריאל.

פו) פתח ואמר, בחלום חזיון וגו' : בוא וראה, כשאדם עולה למסתו צריך להמליך על עצמו תחילה מלכות שמים, ואחר כך יאמר פסוק אחד של רחמים, ובארוה החברים, משום כי כשהאדם ישן על מסתו, הרי נשמחו יצאה ממנו, והולכת ומשוטטת למעלה, כל (דפו"י דף קס"ג ע"א)

פ) וכמה דרגין ב על דרגין, ברזא דחלמא, כלהו ברזא דחכמתא. ות"ח, חלום דרגא חדא, מראה דרגא חדא, נבואה דרגא חדא, וכלהו דרגין דדרגין אלין על אלין.

צ) ויחלום יוסף חלום ויגד ב לאחיו ויוסיפו עוד שנא אותו על חלומיתיו. מהכא, דלא מבעי ליה לבר נש למימר חלמיה, בר להווא בר נש דרחים ליה, ואי לאו, איהו גרים ליה, דאי ההוא חלמא מתהפך לגוונא אחרא, איהו ב גרים י לסלקא.

צא) תא חזי, דיוסף איהו אמר חלמא לאחיה, ועל דא ב גרמו ליה לסלקא חלמיה, תרין ועשרין שנין דאתעכב, רבי יוסי אמר, מנלן, דכתיב ויוסיפו עוד שנא אותו, מאי שנא אותו, י דגרמו ליה י קטרוגין בדא.

צב) מה כתיב * ויאמר אליהם שמעו נא ב החלום הזה * אשר חלמתי, דבעא מנייהו ב דישמעון ליה. ואיהו אודע להו ההוא חלמא, י דאלמלא אינון י דאהפכו ליה לגוונא אחרא, הכי אתקיים, ואינון אתיבו ואמרו המלך תמלך י עלינו אם משול תמשול בנו, מיד אמרו ליה פשרא דחלמא, וגזרו גזרה, ובגין כך ויוסיפו עוד שנא אותו.

צג) ר' חייא ורבי יוסי, הוו שכיחי קמיה דר' שמעון, אמר רבי חייא, הא תנינן חלמא דלא אתפשר, כאגרתא דלא מתקריא, אי בגין דאתקיים

מסורת הזהר

(א) כראשית ל"ג.

חלומי גרסאות א לדרגין וליג על. ב לאחיו וגו'. ג מוסיף גרים ליה. ד ליג לסלקא (אה"ל); מוסיף לסלקא אי דחים ליה פשר ליה לטב ואי סני ליה פשר ליה לביש (הרמיק). ה גרימו. ו דגרימו. ז קטיגורין (אה"ל). ח החלום וגו'. ט דישמעין. י ליג דאלמלא (אה"ל); ואי אינון אהפכו. יא אהפכו (ר"א). יב עלינו וגו'.

<p>מאמר</p> <p>פ) וכמה דרגין וכו': וכמה מדרגות על מדרגות הן בסוד החלום. כולם הן בסוד החכמה. ובוא וראה. חלום מדרגה אחת. מראה מדרגה אחת. נבואה מדרגה אחת וכולם הן מדרגות למדרגות אלו על אלו. כי מדרגת החלום מתחת מדרגת המראה, ומדרגת המראה הוא מתחת מדרגת הנבואה. וכאורם תמצא לעיל פרשת ויצא את מ"ה ואת ג' ע"ש.</p> <p>צ) ויחלום יוסף חלום ויגד וגו': מכאן שאין לאדם לומר חלמו רק לאדם שאוהב אותו. ואם לא, אוהב אותו הוא גודם לו רעה. שאם החלום מתהפך לדבר אחר, הוא שגדם להסתלק הוראת החלום האמיתית על ידי פתרונו.</p> <p>צא) תא חזי וכו': בוא וראה. כי יוסף אמר את החלום לאחיו, שלא אהבו אותו. ועל כן גרמו לו. שיסתלק חלומו ויתעכב לשתים ועשרים שנה. ר' יוסי אמר, מאין לנו זה. (דמו"י דף קס"ג ע"א ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>שהשונא גודם להסתלקות החלום כנ"ל, הוא ממה שכתוב ויוסיפו עוד שנא אותו. מה פירושו של שנא אותו. היינו שגרמו לו קטרוגים בזה. עד שגרחה החלום לעשרים ושנים שנים.</p> <p>צב) מה כתיב, ויאמר אליהם וגו': שבקש מהם שישמעו לו, והוא הודיע להם את החלום. ואלמלא הם, שהפכו את החלום לדבר אחר, היה החלום מתקיים, אבל הם השיבו ואמרו, המלך תמלך עלינו אם משול תמשול בנו, מיד אמרו לו בזה את פתרון החלום, כלומר שהוציאו אותו ממשמעות המלוכה והממשלה ורחו אותו לדבר אחר, וגזרו גזירה, שלא ימלך עליהם ומשום זה אומר הכתוב ויוסיפו עוד שנא אותו, רהיינו שגרמו לו קטרוגים כנ"ל.</p> <p>צג) ר' חייא ורבי יוסי וכו': ר"ח ור"י היו מצוים לפני ר' שמעון, אמר ר' חייא הרי למדנו, חלום שלא נפתר דומה לאגדת שלא נקראה, הוא שואל, אם פירושו שהחלום מתקיים</p>
---	---

ואיהו לא ידע, או דלא אתקיים כלל. אמר ליה ה' אתקיים ולא אתיידע, דהא
ההוא חלמא, חילא תליא עליה, ואיהו לא נ' אתידע, ולא ידיע אי אתקיים,
נ' אי לא ד' אתקיים.

צד) ולית לך מלה בעלמא, דעד לא ייתי לעלמא, דלאו איהי תלייא
ה' בחלמא, או על ידא דכרוזא, דהא אתמר, דכל מלה ומלה עד לא ייתי
לעלמא, מכרזי עליה ברקיע, ומתמן אתפשט בעלמא, ואתיהיב על ידא
דכרוזא, וכלא בגין דכתיב * כי לא יעשה יי' אלהים דבר כי אם גלה ו סודו
אל עבדיו הנביאים, בזמנא דנביאים אשתכחו בעלמא, ואי לאו, אע"ג
ז' דנבואה לא ח' שריא, י' חכימי עדיפי ט' מנביאים, ואי לא, אתיהיב בחלמא,
ואי לאו, בצפרי שמיא משתכחי מלה, והא אוקמוה.

צה) וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. רבי שמעון אמר,
לרעות צאן אביהם מבעי ליה, מאי א"ת. נקוד י' מלעילא, לאסגאה עמהון
שכינתא, דאיהי י"ב עמהון שרייא, בגין דאינון הוו עשרה, דהא יוסף לא הוה
עמהון, ובנימין איהו זעיר בביתא, ובגין כך אינון הוו עשרה, וכד אזלו,
י"ב הות שכינתא בינייהו, ועל דא נקוד י"ב מלעילא.

צו) ובג"כ בזמנא דובינו ליה ליוסף, אשתתפו כלהו בהדי שכינתא,
י"ד ואשתיפו לה בהדייהו, כד עבידו אומאה, ועד דאתגלייא מלה דיוסף, לא
שריא שכינתא עליה דיעקב.

מסורת הזהר

(א) וירא נ"ו ציון א'. (ב) חב"מי עריפי מנביאים: בהקס"ז דף צ"ג ציון ב'. (ג) בראשית ל"ו.
חלופי גרסאות ה' דאתקיים (אה"ל). ז ידע וליג אחידע ולא ידע. נ או. ד יתקיים. ט בחמתא. ו סודו
וגו'. ז דנביאי. ח שכיחי (אה"ל). ט מנביאי. י לעילא. יא שרייא עמהון. יכ הוות.
יג מוסיף את מלעילא; לעילא. יד ושתיפו.

מאמר	הסולם	וילכו אחיו לרעות
מתקיים והוא אינו יודע, או שאינו מתקיים כלל.	צה) וילכו אחיו לרעות את ונו': ר' שמעון אמר, לרעות צאן אביהם היה צריך לומר, למה אומר את צאן אביהם. ומשיב, המלה את מנוקדת מלמעלה, והוא לרבות עמהם השכינה כי השכינה נקראת את כנ"ל בראשית ב' אות רמ"ו) שהיתה שורה עמהם. משום שהיו עשרה, ובכל מקום שיש עשרה שורה בהם השכינה, כי יוסף לא היה עמהם. ובנימין הקטן הוא בבית, ומשום זה היו עשרה, וכשהלכו היתה השכינה ביניהם, ועל כן מנוקד מלמעלה על המלה את.	

אמר ליה אתקיים וכו': אמר לו, שהפירוש הוא שמתקיים והוא אינו יודע. כי החלום כח תלוי עליו, ומוכרח שיתקיים, אלא שלא נודע לו ואינו יודע אם נתקיים החלום או לא נתקיים. דהיינו הדמיון לאגרת שלא נקראה.

צד) ולית לך מלה וכו': ואיך לך דבר בעולם, שאינו תלוי בחלום או בידי כרוז עוד מטרם שבא לעולם. כי למדנה, כל דבר ודבר מטרם שבא לעולם, מכרזים עליו ברקיע, ומשם מתפשט בעולם. והוא ניתן על ידי כרוז, והכל משום שכחוב, כי לא יעשה ה' אלקים דבר וגו', והיינו בזמן שהנביאים נמצאו בעולם. ואם לא, אע"פ שנבואה אינה שורה. הרי חכמים חשובים מנביאים. ואם לא יש חכמים ניתן הדבר בחלום. ואם לא ניתן בחלום נמצא הדבר בצפרי השמים, וכבר בארוה.

צו) ובג"כ בזמנא וכו': ומשום זה, בשעה שמכרו את יוסף נשתתפו כולם עם השכינה, ושתפו אותה עמהם בעת שעשו את השבועה והחרם שלא לגלות המעשה ממכירת יוסף, וע"כ עד שנתגלה הדבר דמכירת יוסף, לא שרתה השכינה על יעקב.

צז) ואי תימא דשכינתא לא אשתכחת עמהון, ת"ח, דכתיב "ששם עלו שבטים שבטי ביה עדות לישראל להודות לשם יי, כלהו צדיקי וחסידו, קיומא דכל עלמא, קיומא אינון לעילא ותחא.

צח) פתח ואמר ב שמחתי באומרים לי בית יי נלך. האי קרא ב אוקמוה, דדוד הוה עם לביה למבני ביתא, כד"א ג ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יי ג וגו'. ולכתר מה כתיב, י רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היוצא מחלצוך הוא יבנה הבית לשמי, וכך ישראל הוה ידעי דא, ז והוה אמרו, אימתי ימות דוד, ויקום שלמה בריה ויבנה ביתא, וכדין ה עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ה כדין ניסק ונקריב תמן קרבנין.

צט) ועם כל דא, אע"ג דהוה ו אמרו אימתי ימות י סבא דא, כדין שמחתי וחדוה הוה לי, בגין ברי, דהוה אמרי דברי ה יקום תחותי, למגמר פקודא למבני ט ביתא, כדין שרי ושבח לה, ואמר י ירושלים י הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.

ק) י"א תנן, יי עבד קב"ה ירושלים לתתא, כגוונא דלעילא, ודא מתקנא, יי לקבל דא, דכתיב י מכון לשבתך פעלת י יי. הבנויה: דזמין קב"ה, לנחתא טו לה ירושלים טו דלעילא כדקא יאות, ובגין כך הבנויה. י שחברה לה יחדו, יי והא אוקמוה, שחברה שחברו מבעי ליה. אלא דאתחברת אמא בכרתא, והוה כחדא, ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א) ויצא צ"ז ציון ה'. (ב) (תהלים קכ"ב) ח"א קנא. (ג) מלכים א' ח'. (ד) שם. (ה) תהלים קכ"ב. (ו) כהקס"ז י"א ציון ב'. (ז) כהקס"ז צ' ציון ג'.

תלופי גרסאות א יי וגו'. ב מוסיף אוקמוה חכרייא. ג ליג וגו'. ד ואמרו. ה וכדין נסק. ו אמרי ז דוד וליג סבא דא. ח יקיים. ט מוסיף ביתא תחתי (אה"ל). י הבנויה וגו'. יא תנא. יב עכיד. יג מוסיף רא לקבל. יד ה' וגו'. טו ליה. טז לעילא; מלעילא (אה"ל). יז מוסיף כעיר שחברה. יח דהא (אה"ל).

ירושלים הבנויה

הסולם

מאמר

צט) ועם כל דא וכו': ועם כל זה, אע"פ שהיו אומרים, מתי ימות זקן הזה. או, שמחתי, וחדוה היתה לי, משום בני, שהיו אומרים שבני יקום תחתי לבגוד המצוה ולבנות הבית, או התהיל ושבח אותה, את השכינה, ואמר ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו.

צז) ואי תימא דשכינתא וכו': ואם תאמר, שהשכינה לא היתה עמהם, עם השבטים, בוא וראה, שכתוב, ששם עלו שבטים וגו', הרי שכולם היו צדיקים וחסידים, וקיומם של כל בני העולם, שהעולם כולו היה נתקיים בזכותם, קיום של מעלה ומטה. דהיינו של עולמות העליונים ועולם התחתון.

ק) תנן, עבד וכו': למדנו, עשה הקב"ה את ירושלים של מטה, שהיא הנוקבא, כעין ירושלים של מעלה, שהיא כינה, וזו מתקנת לנגד זו. שהנוקבא מתקנת בכל התקנים שכבינה, שכתוב, מכון לשבתך פעלת ה'. הבנויה. פירושו, שעתיד הקב"ה להוריד את ירושלים למעלה בנויה כראוי, ומשום זה אומר הבנויה.

מאמר ירושלים הבנויה

צח) פתח ואמר, שמחתי וגו': מקרא זה בארוהו, שדוד היה עם לבבו לבנות הבית, כמש"א, ויהי עם לבב דוד וגו' ואחר כך מה כתוב, רק אתה לא תבנה הבית וגו', וכל ישראל היו יודעים את זה, והיו אומרים, מתי ימות דוד, ויקום שלמה בנו, ויבנה הבית, ואז, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, כי אז נעלה ונקריב קרבנות.

שחברה לה יחדיו: וכבר בארוה. ושואל, כתוב שחברה, שחברו היה צריך לכתוב, כלשון רבים, ומשיב, אלא שנתחברה אמא שהיא בינה

קא) ואתמר. ששם עלו שבטים, אלן אינון קיומא דעלמא, ותקונא דעלמא ב תתאה, ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי, אלא אפילו דעלמא עלאה, דכתיב שבטי יה עדות לישראל, לישראל דייקא, בגין דאינון קיומא לתתא, סהדותא אינון לעילא, וכלא להודות לשם יי, לאודאה שמה דקב"ה, לכל סטרין, דכתיב להודות לשם יי.

קב) * וימצאהו איש והנה ב תועה בשדה י וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. * מה כתיב לעילא, ב ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים ד בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב שלימא, דהוה רחים ליה ליוסף מכל ה בנוי, והוה ידע דכל אחוי הוּו י סנאין ליה, אמאי שדר ליה לגבייהו, אלא איהו י לא חשיד עלייהו, דהוה ידע דכלהו הוּו זכאין, ולא חשיד לון, אלא ה גרים קב"ה כל דא, ב בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים.

קג) אשכחנא בספרי קדמאי, דבעיין אלן בני יעקב, לשלטאה י עלוי, עד לא יחות למצרים, דאלו הוא יחות למצרים ואינון לא שלטו ביה בקדמיתא, יכלי מצראי לשלטאה לעלמין ערייהו דישראל, יא ואתקיימא ביה ביוסף, דאזדבן לעבדא, ואינון שלטו עלוי, ואע"ג דיוסף הוה מלכא לבתר, ומצראי הוּו עבדין ליה, אשתכחו ישראל דשלטו על כלהו.

קד) ת"ח, דיוסף דאיהו ברית עלאה, כל זמנא דאתקיים ברית, שכינתא

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ז) ח"א קפד. (ב) שם.

חלופי גרסאות א ל"ג חתאה. ב תועה וגוי (אה"ל). ג ל"ג מן וישאלהו עד מה. ד בשכם וגוי. ה מוסיף בנוי כי בן זקונים הוא לו (אה"ל). ו סנאין. ז מוסיף לא הוה. ח קב"ה גרים. ט ל"ג בגין. י עליה. יא לאתקיימא (אה"ל).

מאמר הסולם וימצאהו איש

כינה, בבתה, שהיא הנוקבא, והיו כאחת. ע"כ כתוב שחברה כלשון יחיד. ובארוהו.

קא) ואתמר, ששם ערו שבטים: אלו הם קיומו של העולם והתקון של עולם התחתון, ולא תאמר תקון עולם התחתון בלבד, אלא אפילו של עולם העליון, שכתוב, שבטי יה עדות לישראל, לישראל בדיוק. משום שהם קיומו של העולם למטה, הם עדות למעלה כעולם העליון. והכל הוא להודות לשם ה', דהיינו להודות לשמו של הקב"ה בכל הכחינות, שכתוב להודות לשם ה'.

מאמר וימצאהו איש

קב) וימצאהו איש וגוי: מה כתוב למעלה, ויאמר ישראל וגוי לכה ואשלחך אליהם. ושואל, וכי יעקב השלם, שאהב את יוסף מכל בניו, והיה יודע שכל אחיו שונאים אותו, למה שלח אותו אליהם. ומשיב, אלא, הוא לא חשד אותם, שהיה יודע (דמ"י דף קפ"ג ע"כ *) דף קפ"ד ע"א

קד) ת"ח דיוסף וכו': בוא וראה, יוסף שהיה ברית עליון, דהיינו יסוד דו"א, כל זמן שהברית שהוא יוסף היה קיים, השכינה נתקיימת בישראל

אתקיים בהדייהו דישראל בשלם, כדקא יאות, כיון דאסתלק יוסף ברית
עלאה מעלמא, כדין ברית, ^א שכינתא, וישראל. ^ב כלהו בגלותא ^ג נפקו, והא
אוקימנא דכתיב, ^ד ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, וכלא
הוה מעם קב"ה, כדקא יאות.

קה) ת"ח, וימצאהו איש, דא גבריאל, ואוקמוה כתיב הכא ^ה וימצאהו
איש, וכתיב התם ^ו והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון ^ז בתחלה. והנה תועה,
בכלא תועה, דאבטח על אחוי, דהוה ^ח מתבע אחוה דלהו, ולא אשכח, ותבע
להו, ולא אשכח. ועל דא תועה בכלא, ועל דא וישאלהו האיש לאמר מה תבקש.
קו) ^ט ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ^י ויאמר האיש נסעו מזה וגו'
ר' יהודה פתח, "מי יתנך כאח ^{יא} לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם
לא יבוזו לי. האי קרא ^{יב} אוקמוה חבריא, אבל האי קרא, כנסת ישראל
יאמרו למלכא דשלמא דיליה, מי יתנך כאח ^{יג} לי, כיוסף על אחוי, דאמר
יעתה אל תיראו אנכי ^{יד} אכלכל אתכם ואת טפכם, ^{יז} יהב לון מזונא, וזן
להו בכפנא. בגין כך מי יתנך כאח ^{יח} לי.

קז) ד"א מי יתנך כאח ^{יט} לי, דא יוסף ^כ לגבה דשכינתא, דאתאחד עמה
ואתדבק בהדה. יונק שדי אמי, ^{כא} וזהא כדין אחוה ושליו בהדייהו. אמצאך
בחוץ, גו גלותא, ^{כב} דאיהי בארעא אחרא. אשקך, בגין לאתדבקא רוחא ברוחא.
גם לא יבוזו לי, אף על גב דאנא בארעא אחרא.

מסורת הזהר

א) ח"ב ה: ו: ז. י: טו: ב) כ"ב ק"ז ציון ב'. ג) (בראשית ל"ז) ח"א קמנ: ד) שם. ה) (שיר
השירים ח') ח"ב יח: ו) (בראשית נ') ז"ח מ"ו טב שינ.

חלוסי גרסאות א) ושכינתא (אה"ל). ב) בגלותא כלהו; כלהו נפלו בגלותא (אה"ל). ג) נפלו. ד) ליג וימצאהו.
ה) מוסיף בתחלה מועף ביעף. ו) אתבע. ז) מוסיף הא אוקמוה מכלל אחוה דייב שכתין כחשכון
זיה (הרמיקו). ח) לי וגו'. ט) מוסיף הא אוקמוה. י) אמר. יא) אכלכל וגו'. יב) דיהב (אה"ל). יג) מוסיף לי וגו'.
יד) לגבי שכינתא. טו) דיהא. טז) דאיהו.

הסולם

<p>מאמר</p> <p>בישראל בשלום כראוי, כיון שנסתלק יוסף ברית העליון, מן העולם, כי נמכר לעבר, אז הברית והשכינה וישראל יצאו כולם בגלות. וכן בארוה, שכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, שזה יורה שנחבטל מעלתו ויצא לגלות, והכל היה מן הקב"ה כמו שהיה ראוי להיות.</p>	<p>את אחי אנכי מבקש</p> <p>קו) ויאמר את אחי וגו' נסעו מזה וגו': ר' יהודה פתח, מי יתנך כאח לי וגו'. מקרא זה בארוהו החברים. אבל מקרא זה, כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אמרה אוחו אל המלך שהשלום שלו, שהוא ז"א. מי יתנך כאח לי, היינו כמו יוסף על אחיו, שאמר, ועתה אל תיראו וגו' שנתן להם מזונות וזן אותם בימי רעב. משום זה, אמרה כנסת ישראל לז"א, מי יתנך כאח לי, דהיינו כמו יוסף לאחיו.</p>
--	---

קה) ת"ח, וימצאהו איש: זהו גבריאל.
ובאדרה, כתוב כאן וימצאהו איש,
וכתוב שם, והאיש גבריאל וגו', ולמדים גזירה
שזה, שאף איש הנאמר כאן הוא גבריאל. והנה
תועה, בכל היה תועה: שבטח על אחיו והיה
מבקש האחוה מהם ולא מצא. גם בקש אותם
עצמם ולא מצא. וע"כ בכל היה תועה. וע"כ
וישאלהו האיש לאמר מה תבקש.

(דמוסי קמיד ע"א)

שלו

קח) תא חזי, דיוסף אע"ג דאחוי לא הוּוּ ליה כאחין, כד נפל בידיהו, איהו הוה לון כאחא, כד נפלו בידיה, והא אוקמוה דכתיב * וינחם אותם וידבר על לבם, בכלא דבר על לבייהו.

קט) ותא חזי מה כתיב, ויאמרו איש אל אחיו, דא שמעון ולוי, דאינון הוו אחין ודאי בכלא, בגין ד דקא אתו מסטרא דדינא קשיא, ובגין כך, רוגזא דלהון, איהו רוגזא דקטלא בעלמא, כד"א ד ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה.

קי) ת"ח רזא דמלה, אית רוגזא ואית רוגזא. אית רוגזא דאיהו ד מברכא מעילא ומתתא, ואקרי ברוך, כמה דאתמר דכתיב ד ברוך אברם לאל עליון ד קונה שמים ו ארץ, והא אוקמוה. ואית רוגזא, דאיהי אתלטיא לעילא ותתא, כמה דאתמר דאקרי ארור, דכתיב ד ארור אתה מכל ד הבהמה ומכל חית השדה. ארור אפם כי עז.

קי"א) ועל רזא דא, אית תרין טורין, דכתיב ד ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל, לקביל ארין תרין דרגין, ועל דא, דא אקרי ארור ודא אקרי ברוך, ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא קשיא, ומן סטרא דדינא ד קשיא תקיפא, ד נפקת רוגזא דאתלטיא.

קי"ב) ותא חזי, מסטרא דדינא קשיא, ד נפקי ד רוגזא לתרי סטרין, חד

מסורת הזהר

א) שם. ב) (שם ל"ז) ח"א ר : ח"ג סב : ג) (שם מ"ט) ח"ג שב. ד) לך ס"ה ציון א'. ה) ב"א ר"מ ציון ג'. ו) דברים י"א.

חלופי גרסאות א כאחין ליה. כ ל"ג דקא אחר. ג מוסיף אתלסם ביעקב וגו'. ד מתברכא (אה"ל). ה ל"ג קונה שמים וארץ. ו מוסיף וארץ דעבד דינא ברשיעיא. ז הבהמה וגו'. ח על. ט מוסיף קשיא ומן סוסטיא דדינא קשיא (אה"ל). י נפקא. י"א נפקין. י"ב תרין רוגזין לתרין.

הסולם

מאמר

אית רוגזא ואית רוגזא

שלו. גם לא יבוזו לי, אף על פי שאני בארץ אחרת.

קח) תא חזי דיוסף וכו' : בוא וראה, שיוסף, אע"פ, שאחיו לא היו לו כאחים כשנפל בידיהם, הוא היה להם כאח כשנפלו בידו, ובארוה, שכתוב, וינחם אותם וידבר על לבם, בכל הצדדים דבר על לבם, עד שהאמינו לו.

מאמר אית רוגזא ואית רוגזא

קי"א) ועל רזא דא אית וכו' : ועל סוד הזה

יש ב' הרים, שכתוב, ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל, שהם כנגד אלו ב' המדרגות שאחת נק' ברוך, ואחת נקראת ארור כנ"ל, ועל כן גם ב' ההרים זה נקרא ארור, וזה נקרא ברוך. ושמעון ולוי הם מצד דין הקשה, ומן צד דין הקשה והחזק יוצא הכעס שנתקלל, הנקרא ארור כנ"ל.

קט) ותא חזי מה וכו' : ובוא וראה מה כתוב, ויאמרו איש אל אחיו, זהו שמעון ולוי, שהם היו אחים ודאי בכל דבר, משום שבאו מצד הדין הקשה, ומשום זה הכעס שלהם הוא כעס של רציחה בעולם, כמש"א, ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה.

קי"ב) ותא חזי מסטרא וכו' : ובוא וראה, מצד דין הקשה יוצא הכעס לשני צדדים,

קי) ת"ח רזא דמלה וכו' : בוא וראה סוד הדבר, יש כעס ויש כעס : יש כעס שהוא מבורך מלמעלה ומלמטה, ונקרא ברוך, (דפוסי דף קפ"ד ע"א)

א דאתברך, וחד דאתלטיא. * חד ברוך, וחד ארור. כגוונא דא, מסטרא דיצחק, נפקו תרין בנין, חד בבורך, וחד דאתלטיא לעילא ותתא, דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה, דא דיוריה בארעא קדישא, ודא דיוריה בטורא דשעיר, דכתיב " איש יודע ציד איש שדה. י דא אתריה י באתר דמדברא י וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא כגונא דאצטריך.

קיג) ובג"כ, תרין דרגין אינון: ברוך וארור, דא לסטריה, ודא לסטריה, מהאי נפקין כל י ברכאן דעלמין י לעילא ותתא, וכל טיבו, וכל נהירו, וכל פורקן, וכל שובתא. ומהאי נפקין, כל לווטין, וכל חרבא, וכל דמא, וכל שממא, וכל בישין, וכל מסאבו דעלמא.

קיד) ר"ש פתח ואמר, י ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה', האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח רזא דמלה הכא, דהא לית לך בר נש בעלמא, דלא טעים טעמא דמותא בליליא, י ורוח מסאבא שריא על ההוא גופא, מאי טעמא. בגין דנשמתא קדישא, אסתלקת מניה דבר נש, י ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא, ואסתאב.

קטו) וכד נשמתא י אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא י זוהמא, והא אתמר דידי דבר נש, זוהמא דמסאבו אשתאר בהו, ועל דא לא יעבר ידוי על עיניו, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עליו, עד דנטייל לון, וכד נטייל י ידוי טו כדקא חזי, טו כדין אתקדש, ואקרי קדוש.

מסורת הזוהר

(א) תולדות ל"ג ציון א'. (ב) תהלים כ"ו.

חלוסי גרסאות א דמברך. צ מנדך. ג ל"ג דא; ל"ג דא אתריה. ד ל"ג באתר (ד"א). ס וחרבה. ו ברכן. ז ולעילא. ח פורקן. ט בישין וכל שממה. י ורוחא. יא ונפק. יב אהדרת. יג מוטיף וזחמא מסאבא. יד לון (אה"ל). טו ל"ג כדקא חזי. טז חא; מוטיף חא כדין.

<p>מאמר</p> <p>קיד) ר"ש פתח ואמר ארחץ בנקיון ונוי: מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, סוד הדבר כאן, הוא, כי אין לך אדם בעולם שלא יטעם בלילה טעם מות, ורוח הטומאה שורה על גוף ההוא. מה הטעם, הוא משום שהנשמה הקדושה נסתלקה מן האדם ויצאה ממנו ומשום שהנשמה הקדושה נסתלקה ויצאה מן האדם, שורה רוח הטומאה על גוף ההוא. והוא נטמא.</p>	<p>מאמר</p> <p>אחד שנתברך ואחר שנתקלל, אחד ברוך ואחד ארור, כעין זה מצד יצחק יצאו שני בנים, אחד מבורך, ואחד שנתקלל למעלה ולמטה, זה נפרד לצד שלו, וזה נפרד לצד שלו, זה דירתו בארץ הקודש, וזה דירתו בהר שעיר. שכתוב, איש יודע ציד איש שדה, זה מקומו במקום מדבר וחוברן ושממה, וזה יושב אהלים. והכל כמו שצריך להיות.</p>
---	---

קטו) וכד נשמהא אתהדרת וכו': וכשהנשמה חוזרת אל הגוף, מסתלקת זוהמא ההוא, ולמרגו, שידיו של האדם, זוהמת הטומאה נשאר עליהם, וע"כ לא יעביד ידיו על עיניו, כי רוח הטומאה שורה עליהם עד שרוחץ אותם, וכשנטל ידיו כראוי, אז נתקדש ונקרא קדוש.

קיג) ובג"כ, תרין דרגין וכו': ומשום זה, שתי מדרגות הן, ברוך וארור, זו אל הצד שלה וזו אל הצד שלה, מזו יוצאות כל הברכות שבעולם שלמעלה ושלמטה, וכל טוב, וכל הארה, וכל גאולה, וכל הצלה, ומזו יוצאות כל הקללות, וכל חרבה, וכל דם, וכל שממה, וכל רע, וכל הטומאות שבעולם.

(דטו"י דף קס"ד ע"א * דף קס"ד ע"ב)

קטז) והיך בעי לאתקדשא. בעי חד כלי לתתא, וחד כלי מלעילא,
 ב בגין דיתקדש מההוא ב דלעילא, וההוא דלתתא דיתיב ב בווהמא דמסאבו
 ביה, ודא כלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, ד דא ברוך, ודא ארור,
 ולא בעיין אינון מיין דווהמא, לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש,
 דהא בהו מתכנשי סטרא דלהון, ה ויכיל לקבלא נוקא מאינון מיין מסאבין.
 קיז) ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי, לא יברך, ו ואוקימנא. ובגין כך, בר
 נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא, כיון דאתקדש אקרי טהור, ובגין
 כך, לא יטול, אלא מן ידא דאדכי בקדמיתא, דכתיב * והזה הטהור על הטמא
 דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

קיח) בגין כך, חד כלי לעילא, וחד כלי לתתא, דא קדישא, ודא מסאבא.
 ומאינון מיין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון, באתר דבני נשא
 לא עברין עליהו, ולא ב) י בית ה לון בביתא, דהא כיון דאתושדן בארעא,
 רוחא מסאבא אשתכח תמן, ויכיל לנזקא, כ) ואי חפר לון מדרון תחות
 ארעא, דלא יתחזון, שפיר.

קיט) ולא יהיב לון לנשי חרשיא. דיכלון לאבאשא בהו לבני נשא, בגין

דרך אמת

ה) לא יליגס נבית. ב) ולא חזר חפירה שכוף מדרון
 ר"ל שיטות שאין דבר יוכל לעמוד סס במקום אחד אלא
 יורד ויטל ממנו למטה,

מסורת הוהר
 א) במדבר י"ט.

חלוסי גרסאות ה ליג בגין. ב מוסיף מסאבו דלעילא. ג זוהמא. ד ודא. ה ויכיל. ו ואוקמוח. ז ישרי.
 ח לו. ט מוסיף ואי איח; ואי איח אחר מדרון (אה"ל).

מאמר

הסודם

אית רוגזא ואית רוגזא

קדוש, וזה טמא. ומאלו המים אסור לעשות
 בהם דבר, אלא צריכים לשפוך אותם במקום
 שבני אדם לא יעברו עליהם. ולא ילין אותם
 בבית, כי כיון שנשפכו על הארץ, רוח הטומאה
 נמצא שמה, ויכול להזיק. ואם חפר להם מורד
 למתחת הארץ שלא יתדאו, טוב הוא.

קיט) ולא יהיב לון וכי: ולא יתן אותם
 לנשים מכשפות, שיכולות להזיק
 עמהם בני אדם, משום שהם מים המאריים,
 והקב"ה רצה לטהר את ישראל, ושיהיו
 קדושים, שכתוב, וזרקתי עליכם מים טהורים
 וגו'.

ביאור המאמר. כי יש ב' כחינות דין,
 א) חנעשה מכה עלית המלכות לבניה, שאז
 נופלים ממנה אתון אל"ה דאלקים, ונשארת
 משום זה ברו"ק בלי ראש. ב) הם הדינים
 הנמשכים מקו שמאל כל עוד שלא נכלל בקו
 ימין, שה"ס הדינים של נקודת השורק. (כנ"ל
 דף כ"ה ד"ה ואלו).

וזה אמרו (באות ק"י) אית רוגזא דאיהו
 מברכא מעילא ומחתא, רוגזא היינו דין,
 וה"ט

קטז) והיך בעי לאתקדשא וכי: שואל, ואיך
 צריכים להתקדש כנגילת ידים, ואומר,
 צריכים שיהיה כלי אחד מלמטה, וכלי אחד
 מלמעלה, כדי שיתקדש מהכלי שלמעלה, והכלי
 שלמטה יושבת בזוהמא שטומאה בו, וזהו כלי
 לקבל הטומאה, דהיינו מיהר חיצה, וזהו שלמעלה,
 הוא כלי להתקדש ממנו, שממנו שופכים המים
 על הידים, זהו שלמעלה ברוך וזהו שלמטה ארור.
 ולא צריכים לשפוך אלו המים של זוהמא,
 בבית, כדי שלא יקרב אליהם אדם, כי בהם
 מתאספים הצד שלהם, שהם הרוחות המזיקים,
 והאדם יכול לקבל נזק מאלו מים הטמאים.
 קיז) ועד דיתעבר וכי: ועד שיעביר הוהמא
 מידיו, לא יברך, ובארוה, ועל כן
 האדם, טרם שקדש ידיו בבוקר, נקרא טמא.
 כיון שקדש ידיו נקרא טהור, ומשום זה, לא
 יטול ידיו אלא מן יד שנטהר מקודם, שכתוב,
 והזה הטהור על הטמא, זה שכבר נטל ידיו נקרא
 טהור, וזה שעוד לא נטל ידיו נקרא טמא.

קיח) בגין כך חד כלי וכי: משום זה כלי
 אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה
 (רס"ו דף קס"ד ע"ב)

דאינן מיין דאטלטיין, וקב"ה בעי לדכאה לון דישראל, ולמהוי קדישין, דכתיב * וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גדוליכם אטהר אתכם.

מסורת הזהר

(א) (יחזקאל ל"ו) ח"ב רסו: ח"ג לה: מכ. מט. סטו: קב: קנג. קסא.

<p>מאמר</p> <p>וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכה עלית המלכות לבינה. ודינים הללו הם מבורכים למעלה בבינה ולמטה בזו"ן, כי לולא הדינים הללו לא היו מוחין לזו"ן ולתחתונים. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה וכבר, ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות כנ"ל, והיינו בבינה עצמה, אבל כשהדינים ההם נמשכים לזו"ן אינם נקראים ברוך אלא מבורך כמ"ש להלן.</p>	<p>מאמר</p> <p>וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכה עלית המלכות לבינה. ודינים הללו הם מבורכים למעלה בבינה ולמטה בזו"ן, כי לולא הדינים הללו לא היו מוחין לזו"ן ולתחתונים. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה וכבר, ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות כנ"ל, והיינו בבינה עצמה, אבל כשהדינים ההם נמשכים לזו"ן אינם נקראים ברוך אלא מבורך כמ"ש להלן.</p>
<p>דו"א. ועשו ה"ס הדינים דבחינה ב' הנ"ל דאתלטיא.</p> <p>והנה בלילה, כשהאדם ישן, יש בו ג"כ הדין דבחי"ב הנ"ל שהיא רוגזא דאתלטיא. כי הלילה ה"ס שליטת קו שמאל, שע"כ מסתלקים או האורות, וע"כ מסתלקת נשמתו של אדם. אמנם הסתלקות האורות הללו אינם מיתה ממש, כמו בגילוי נקודת המלכות דצמצום א' הנ"ל, אלא נבחן לשינה, ועכ"ז יש בו כחי' התכללות מיתה ג"כ, והוא מכה הקללה דעצה"ד, אשר שליטת השמאל תגלה אותה נקודה המיתה לאדם. וע"כ יש בה ג"כ אחר מששים מיתה.</p>	<p>מאמר</p> <p>וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכה עלית המלכות לבינה. ודינים הללו הם מבורכים למעלה בבינה ולמטה בזו"ן, כי לולא הדינים הללו לא היו מוחין לזו"ן ולתחתונים. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה וכבר, ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות כנ"ל, והיינו בבינה עצמה, אבל כשהדינים ההם נמשכים לזו"ן אינם נקראים ברוך אלא מבורך כמ"ש להלן.</p>
<p>וזה אמרו (באור קיד) ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, דהיינו מכה שליטת השמאל בלי ימין, שריא רוחא מסאכא ער ההוא נופא, דהיינו טומאת נפש הקדמוני שסוטו מיתה, וכד נשמתא אתהדרת לנופא, אתעבר ההוא זוהמא, והא אתמר ידיו דבר נש וכו', פירוש, כי ידים של אדם ה"ס הכלים של הג"ר, שה"ס חג"ת הנעשים בעת גדלות לחב"ד, ועם ביאת הנשמה בבקר, מקובלת רק בחינת ו"ק אל הגוף, ולא ג"ר, וע"כ נבחן שהידים עוד לא נטהרו מזהמתן שקבלו בלילה, וכד נטיל ידיו כרקא חזו, דהיינו שהמשיך הג"ר, אתקדש ואקרי קדוש, כי מוחין דג"ר נמשכים מאו"א, הנקראים קדושים, וע"כ נקרא גם האדם קדוש, שז"ס שאו ידיכם קודש וגו'. מהרה, נופל על שלמות הכלים, שמקודם לכן כשהיה המלכות כלולה בבינה, היה כח הצמצום שבמלכות מעורב בכל הכלים של הבינה, ולא היתה ראויה משום זה לג"ר, ואח"כ, שע"י הארה עליונה שלמה, מורידה הבינה את כח הצמצום הזה למקומו, וג' אתוון אליה חוזרים אליה, נבחן שהכלים שלה נטהרו מכה הצמצום וראוים לג"ר, קדושה, נופל על המוחין שמקבלת מאו"א עלאין שהם נק' קודש.</p>	<p>מאמר</p> <p>וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכה עלית המלכות לבינה. ודינים הללו הם מבורכים למעלה בבינה ולמטה בזו"ן, כי לולא הדינים הללו לא היו מוחין לזו"ן ולתחתונים. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה וכבר, ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות כנ"ל, והיינו בבינה עצמה, אבל כשהדינים ההם נמשכים לזו"ן אינם נקראים ברוך אלא מבורך כמ"ש להלן.</p>
<p>והורדת המלכות מן הבינה למקומה באה ע"י הארה עליונה מן ע"ב ס"ג דא"ק שאין צמצום ב' נוהג שם, וע"כ הארתו בכל מקום שבאה</p>	<p>מאמר</p> <p>וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכה עלית המלכות לבינה. ודינים הללו הם מבורכים למעלה בבינה ולמטה בזו"ן, כי לולא הדינים הללו לא היו מוחין לזו"ן ולתחתונים. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה וכבר, ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות כנ"ל, והיינו בבינה עצמה, אבל כשהדינים ההם נמשכים לזו"ן אינם נקראים ברוך אלא מבורך כמ"ש להלן.</p>

(דפו"י דף קס"ד ע"ב)

קכ) * ויקחהו וישליכו אותו הבורה והבור רק אין בו מים. רבי יהודה פתח ^א ואמר, ^ב תורת ה' תמימה משיבת נפש. ^ג כמה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא, דכל מאן ^ד דאשתדל באורייתא, להוי ליה ^ה חיים בעלמא דין, ובעלמא דאתי, וזכי ^ו בתרין ^ז עלמין, ואפילו מאן דאשתדל באורייתא, ולא ^ח ישתדל בה לשמה, כדקא יאות, זכי לאגר טב ^ט בעלמא דין, ולא ^י דיינין ליה בההוא עלמא.

קכא) ותא חזי, כתיב ^א ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים, בההוא דאשתדל באורייתא לשמה, דאית ליה ארך ימים בההוא עלמא, דביה אורכא דיומין, ואינון יומין, אינון יומין ודאי, ^ב תמן איהו ^ג י רחצנו י דקדושא דלעילא, דאתרחיץ בר נש בהאי עלמא דאשתדלא באורייתא, לאתתקפא בההוא עלמא, * בשמאלה עושר וכבוד, אגר טב ושלוח אית ליה בהאי עלמא.

דרך אמר
ה) הנסחה,

מסורת הזהר

א) ח"א קפה. ח"ג רעט. ת"ו תמ"ח פה. חס"ד צו. ז"ח ל"ג טר שלו. ב) הקדמת ספר הזהר ק"ז ציון ב'. ג) וישלח דף ל"ה ציון ג.

חלופי גרסאות א) ליג ואמר ב מוסיף מאן דבטיל מלי דאורייתא כאלו הריב עלמא שלים, כמה ג דישתדל, ד חייך. ה בתרי, ו מוסיף עלמין בעלמא דין ובעלמא דאתי, אשתדל ח בהאי עלמא. ט דיינין. י וראין (אהיל). יא כמה, יב רחצנו, יג וקדושה עלאה.

באמר

הסידים

אית רונזא ואית רונזא

לקבלא מסאכו ודא לאתקדשא מניה. כי כח הורדת המלכות מבינה בא מכלי עליון, שעייז מקכלים החגית מוחין הנקראים קדושה, ומקום ירדת המלכות וכחות הצמצום והדין והטומאה היא כלי התחתון, וזהו שמסיים בסוד הכתוב, וזרקתי עליכם מים טהורים, דהיינו שפע השלם הבא מכלים טהורים שכן הצמצום כבד הורד מהם, שבכל מקום בואו מוריד כח הצמצום מכלים דכינה אשר שם והם נטהרים, והיינו וטהרתם מכל טומאותיכם וגוי, כנ"ל.

מאמר ובור רק אין בו מים

קכ) ויקחהו וגו' רק אין בו מים: ר' יהודה פתח ואמר, תורת ה' תמימה משיבת נפש. כמה יש להם לבני אדם, להשתדל בתורה, כי כל מי שמשתדל בתורה יהיה לו חיים בעולם הזה ובעולם הבא, והוא זוכה בשני עולמות, ואפילו מי שמשתדל בתורה ואינו משתדל בה כראוי, הוא זוכה, לשכר טוב בעולם הזה, ואין דנים אותו בעולם האמת.

קכא) ותא חזי כתיב וכו': ובוא וראה כתוב אורך ימים בימינה וגו', ארך

ימים הוא לאותו המשתדל בתורה לשמה, שיש לו אורך ימים באותו העולם שבו אריכת ימים, דהיינו בעולם הנצחי, ואלו הימים שבו המה ימים בודאי, כלומר, שהמה טובים וכדאים לשם, שם הוא

בטחון

שנאה מורידה משם כח המלכות והצמצום מן הבינה למקומה דהיינו למלכות. כמ"ש לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף ט"ז ד"ה ואגליף) כן אחר שנשלמו ונטהרו הכלים דבינה, הנה השפע שלה שלם ובכל מקום שהשפע שלה באה מורידה כח הצמצום מהכלים דבינה אשר שם, והם נעשים ג"ר.

וזה אמרו, והיך בעי לאתקדשא, בעי חד כלי וכו', כי כלי העליון ה"ם בינה, אשר הכלים שלה כבר נטהרו מכח הצמצום של המלכות שנתערבה בה, המים ה"ם השפע השלם שבבינה זו הטהורה, והידים של האדם, ה"ם הכלים דחג"ת שצריכים להטהר מכח הצמצום וזוהמת הנחש שקבלו בלילה בעת שינת, וכלי התחתון, ה"ם המלכות הבלתי נמתקת בבינה, שהיא שבויה בקליפות דבי"ע, ועל ידי המים מכלי העליון, שהם שפע מכלים הטהורים דבינה, הנשפכים על הידים, שהם כלים דחג"ת, יורד משם כח הצמצום של המלכות שנתערב בהם, למקומה דהיינו אל המלכות הבלתי נמתקת, שהיא כלי התחתון, ונמצא כל כח הצמצום והדינים יורדים לכלי התחתון והכלים דחג"ת של האדם שהם הידים מטהרים עתה מכל כח צמצום ודין וטומאה, ומקבלים מוחין שלמים דג"ר הנקראים קדושה, והכלים דחג"ת נעשים לחב"ד, וז"ש, ודא כלי

(דברי דף קס"ד ע"ב *) דף קס"ה ע"א

קכב) וכל מאן ה' דישתדל באורייתא לשמה, כד נפיק מהאי עלמא, אורייתא ג' אולא קמיה, ג' ואכרות קמיה, ואגינת עליה, דלא יקרבו ביהדיה מאריהון דדינא. כד שכיב גופא בקברא, היא נטרת ליה. כד נשמתא ד' אולא לאסתלקא למיתב לאתרה, איהו ה' אולא קמה דההיא נשמתא, וכמה תרעין אתברו ו' מקמה דאורייתא, עד ז' דעאלת לדוכתה, וקיימא עליה דב"ג, עד ח' דיתער, בזמנא ט' דיקומון י' מתייא דעלמא, ואיהי י"א מלפא י"ב סניגורא עליה.

קכג) הה"ד א' בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלכך תנחה אותך, כמה דאתמר. בשכבך תשמור עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדין בההוא זמנא, אתדן גופא בקברא, וכדין אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך, כמה דאתמר, בזמנא דיתערון מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך, למהוי סניגוריא י"ב עלך.

קכד) רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי י"ג היא תשיחך. בגין, דאע"ג דהשתא יקומון מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנהון, דהא כדין ינדעון כל ההיא אורייתא דשבקו, כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא, ותיעול במעייהו כמלקדמין, ואיהי תמלל במעייהו.

קכה) וכל מלין מתתקנן יתיר מכמה דהוו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין, דאיהו לא יכיל דאדבקא לון כדקא יאות, ואיהו אשתדל בהו, ולא

מסורת הזהר

(א) וישלח דף ס"ב ציון א.

חלוסי גרסאות ה' דאשתדל. ז אולת. ג ומכרות. ד אולת. ו קמה. ז דאולת. ח דאתער. ט דקומון. י מתי. י"א ל"ג מלפא. י"ב סניגוריא. י"ג עליה. י"ד ל"ג היא.

והבור רק אין בו מים

הסודם

מאמר

תשמור עליך, הוא בשעה שהגוף שוכב בקבר, כי אז בזמן שהוא נרון הגוף בקבר, והתורה מגנת עליו, והקיצות היא תשיחך, הוא כמו שאמרנו לעיל, שהוא בזמן שיקצו מתי העולם להחיה מן העפר. היא תשיחך, ללמד זכות עליך.

קכד) רבי אלעזר וכו': ר"א אמר, היא תשיחך, מהו היא תשיחך, ומשיב,

הוא משום, שאע"פ שעתה קמו מעפר. התורה שלמדו מטרם שמחו, לא נשכחה מהם, כי ידעו אז כל התורה שהניחו בעת שנסתלקו מעולם הזה, תורה זו שמורה להם מאותו הזמן, ונכנסת במעיהם כמקודם לכן, והיא תרבר במעיהם. כלומר שלא תחזור להם לאט לאט כטבע הבא במחשבתו, אלא תבוא כולה בכת אחת בדרך התלכשות, כטבע הבא במעיהם.

קכה) וכל מלין מתתקנן וכו': וכל הדברים

ברורים יותר ממה שהיה בתחילה, מטרם שמת, כי כל אלו הדברים שהוא לא יכול להשיג אותם כראוי, והשתדל בהם או ולא

השיגם

בטחון הקדושה של מעלה, כלומר שכר המקוה. שהארם בוטח בו בעולם הזה להשתדל בתורה כדי להיות מאושר בעולם ההוא הנצחי. בשמאלה עושר וכבוד: שיש לו שכר טוב ושלחה בעולם הזה.

קכב) וכל מאן דישתדל וכו': וכל מי שעוסק בתורה לשמה, בעת שנפטר מעולם

הזה, התורה הולכת לפניו, ומכרות לפניו, ומגנת עליו שלא יקרבו אליו בעלי הדין. כשהגוף שוכב בקבר, היא משמרתו. כשהנשמה הולכת להסתלק ולשוב למקומה, היא הולכת לפני הנשמה, והרבה שערם סתומים, נשברים מלפני התורה. עד שמביאה אח הנשמה למקומה. והתורה עומדת על הארם בשעה שיתעורר לחיות המתים בזמן שיקומו המתים של העולם. והיא מלמדת זכות עליו.

קכג) הה"ד בהתהלכך וגו': בהתהלכך תנחה

אותך, הוא כמו שאמרנו לעיל, שהתורה הולכת לפניו בעת הפטירה, בשכבך

(רפויי דף קס"ה ע"א)

אתדבק בהו, כלהו עאלין במעוי מתתקנו, ואורייתא תמלד ביה, הה"ד והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדלא בה לעלמא דאתי, והא אתמר.

קכו) ת"ח, ההוא ב"נ דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל בחשוכא, כד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה, ועאלין ליה לגיהנם, אתר חתאה, דלא יהא מרחם עליה, דאקרי (ה) בור שאון, טיט היון, ה' כד"א, * ויעלני מבור שאון מטיט י היון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

קכז) ובגין כך, ההוא דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא, ואתטנף בטנופי עלמא. מה כתיב, י ויקחהו וישליכו אותו הבורה, דא הוא גיהנם, אתר דדיינין להו, לאינון דלא אשתדלו באורייתא, והבור רק, כמה דאיהו הוה רק, מ"ט, בגין דלא הוה ביה מים.

קכח) ותא חזי כמה הוא עונשא דאורייתא, דהא י לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבקו מינה, הה"ד, י מי האיש החכם ויבן את זאת וגו', על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבם את תורת י וגו'. רבי יוסי אמר מהכא, י לכן גלה עמי מבלי דעת.

קכט) בגין כך, כלא קיימא על קיומא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה, אלא באורייתא, דאיהו קיומא דעלמין, עילא ותתא, דכתיב, " אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) עיין נפ' סקוהי רס"ב בהיכלות התמורות שמכיל סס (תהלים מ') ח"א רלח: ח"ב רסה. (ב) לעיל וכפכרם בשער היכלי התמורות.

ל"ח ציון א. ג (ירמיה ט') ח"ב נח: ח"ג סו: דסו: רסח. ד (ישעיה ה') ח"ב רי: ה) ב"א דף קצ"ג ציון ג'.

חלושי גרסאות א ליג מן כריא ער ובג"כ. כ היון וגו'. ג דלא. ד מוסף אשר נחתי לסניהם וגו'.

מאמר

הסולם

השיגם, כולם באים עתה במעיו ברורים, והתורה תדבר בו, וז"ש, והקיצות היא תשיחך. ר' יהודה אמר, כעין זה, כל מי שהשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה לעסוק בה לעולם הבא, וכבר בארוה.

קכו) ת"ח ההוא ב"נ וכו': בוא וראה, האדם שלא זכה לעסוק בתורה בעולם הזה, והוא הולך בחשך, כשהוא נסטר מעולם הזה, לוקחים אותו ומכניסים אותו לגיהנם, במקום תחתון שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא, בור שאון טיט היון, כמו שאתה אומר, ויעלני מבור שאון מטיט היון וגו'.

קכז) ובגין כך ההוא וכו': ומשום זה, אותו שאינו משתדל בתורה בעולם הזה, ונטנף בטנופי עולם הזה, מה כתוב עליו, (דנ"י דף קס"ה ע"א)

על

קל) ויקחהו וישליכו אותו הבורה, רמו, על ^ה דארמיאו ליה לגו מצראי, אתר דלא אשתכח רזא דמהימנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי ^ב נחשין ועקרבין הוו ביה, אמאי כתיב בראובן, למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חייש ראובן להאי, דהא אינון נחשין ועקרבין ינזקון ליה, ^ג ואיך אמר להשיבו אל אביו, ^ד וכתיב למען הציל אותו.

קלא) אלא, חמא ראובן, דנזקא אשתכח בידיהו ^ה דאחוי, בגין די דע כמה שנאין ליה, ורעותא דלהון לקטלא ליה, אמר ראובן, טב למנפל ליה ^ו לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאוי, דלא מרחמי עליה. מכאן אמרו, ^ז יפיל ב"נ גרמיה לאשא, או ^ח לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא ^ט דשנאוי.

קלב) * בגין, דהכא ^י אתר דנחשים ועקרבים, ^י אי איהו צדיקא, קב"ה ירחיש ליה ^{יא} ניסא, ולומנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לב"נ, וישתזיב מנייהו, אבל כיון דיתמסר בידא דשנאוי, זעירין אינון דיכלין לאשתזבא. קלג) ובגין כך אמר למען הציל אותו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא, אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות, ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם.

דרך אמת

(ה) לכו.

חלוסי גרסאות א דארמיו. ב נחשים ועקרבים. ג והיך. ד ל"ג וכתיב למען הציל אותו. ה ל"ג דאחוי. ו ל"ג. ז יפיל. ח מוסיף דשנאוי, דזעירין אינון דיכלין [לאשתזבא] וכתיב אמר למען הציל אותו מידם. ט ל"ג אתר דנחשים ועקרבים. י קב"ה אי איהו צדיקא. יא נסא.

והבור רק אין בו מים

הכולם

מאמר

ראובן, מוטב להסילו לתוך הבור שיש בו נחשים ועקרבים, ולא יהיה נמסר ביד שונאיו שאינם מרחמים עליו, מכאן אמרו, יפיל אדם את עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים, ולא ימסור את עצמו ביד שונאיו.

על קיומו, אלא כתורה, שהיא קיום העולמות למעלה ולמטה, שכתוב, אם לא בריתי וגו'.

קל) ויקחהו וישליכו אותו הבורה: זה רמו על שהשליכו אותו אח"כ לתוך מצרים, שלא נמצא בהם כלל סוד האמונה. פירוש, מים ה"ס אמונה, וכשאומר והבור רק וגו', היינו, שאין שם סוד האמונה.

ר' יצחק אמר וכו': ר"א, אם היה בו כבוד נחשים ועקרבים, דהיינו כמו שדרשו חז"ל (שכת כ"ב.) מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו למה כתוב בראובן למען הציל אותו מידם וגו', וכי לא פחד ראובן לזה, אשר הנחשים וחעקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב, למען הציל אותו.

קלב) בגין דהכא אתר וכו': מפני שכאן במקום נחשים ועקרבים, אם הוא צדיק, הקכ"ה עושה לו נס, ולפעמים זכות אבותיו עומדת לאדם, וינצל מהם, אבל כיון שנמסר ביד שונאיו, מועטים הם היכולים להנצל.

קלא) אלא חמא ראובן וכו': ומשיב, אלא ראובן ראה, שהנזק הוא ודאי, כשהוא בידיהם של אחיו, כי ידע כמה הם שונאים אותו, ורצונם הוא להרוג אותו. אמר (רש"י דף קפ"ה ע"א י') דף קפ"ה ע"ב)

קלג) וכנין כך אמר וכו': ומשום זה אמר, למען הציל אחו מידם, מידם הוא בדיוק, שלא כתוב למען הציל אותו, ולא יותר אלא שכתוב מידם, אלא אמר ראובן, ינצל מהם, ואם ימות מוטב שימות בכבוד, כמ"ש לפנינו, ומשום זה כתוב וישמע ראובן ויצילהו מידם, דהיינו שהצילו שלא ימות חתת ידם, אלא אם ימות יהיה זה כבוד.

קלד) ת"ח, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דידע, דשמעון ולוי, שותפותא
 א וחכימותא וחברותא דלהון קשיא אינון, דכד אתחברו בשכס, י קטלו כל
 ג דכורא, ז לא די לון, אלא ס דנטלין נשין וטף, וכספא ודהבא, וכל בעירי,
 וכל מאני ו דיקר, וכל מאן דאשתכח בקרתא, ולא די כל דא, ז אלא ח דאפילו
 כל ס מה דבחקלא נטלו, דכתיב * ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה
 לקחו.

קלה) אמר, ומה קרתא רבתא כי י האי, לא אשתזיב מנהון, אלמלא
 רביא דא יפול בידיהו, לא ישארו מניה יא אומצא י בעלמא, י ועל דא אמר,
 י טב לאשתזבא מנייהו, דלא סו ישארו מניה אשתארותא בעלמא, ולא יחמי
 אבא מניה כלום דעלמין.

קלו) סו והכא, אי ימות, לא יכלין ליה, וישתאר כל גופיה שלים, י ואתיב
 ליה לאבא שלים, ועל דא למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, אע"ג
 דימות התם. ובגין כך אמר הילד י איננו, ולא אמר איננו חי, אלא י אמר
 איננו אפילו מת.

קלז) ת"ח, מאי י דעבד, דאיהו בחכמחא כה הוה, שתיף גרמיה בהדיהו,
 דכתיב י לא נכנו נפש, ולא כתיב לא תכוהו, ואיהו לא הוה תמן, כד אודבן
 יוסף, דהא כלהו משמשי לאבוהון, כל חד וחד יומא חד, וההוא יומא דראובן
 הוה, וע"ד בעא, דבההוא יומא דהוה שמושא דיליה, לא יתאבד יוסף, ובג"כ
 כתיב, וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בכור י ויקרע את בגדיו. והנה
 אין יוסף דייקא, י אפילו כד מית, מיד י וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו.

מסורת הזהר

(א) בראשיח ליד. (ב) שם ל"ז. (ג) שם.

חלוסי גרסאות א ל"ג וחכימותא. ב קטלו. ג מוסיף דכורא ותא דקטלו כל דכורא. ד ולא. ה דנטלו. ו יקר.
 ז ל"ג אלא. ח אפילו. ט מאן. י כהאי ול"ג כי. יא אשתארותא. יב ל"ג בעלמא (את"ל). יג ל"ג
 מן ועל ער ולא. יד מוסיף טב ליה. טו ישתארו. טז מוסיף והכא בכור. יז לאתיב; ויית; ואיית. יח מוסיף איננו
 אפילו מת. יט ל"ג אמר. כ עבר. כל ל"ג הוה. כג ל"ג ויקרע את בגדיו; וגו'. כד מוסיף אפילו חי או. כה מת.

הסולם

מאמר

קלד) ת"ח כמה וכי: בוא וראה כמה הוא
 חסידותו של ראובן, כי משום שידע
 ששמעון ולוי, שותפותם, וערמתם, והתחברותם,
 הוא קשה, כי כשנחברו בשכס, הרגו כל זכר,
 ולא היה זה די להם, אלא שלקחו נשים וטף,
 וכסף וזהב, וכל בהמה, וכל כלי יקר, וכל מה
 שנמצא בעיר, ולא די להם כל זה, אלא
 שאפילו כל מה שבשדה לקחו, שכתוב ואח
 אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.
 קלה) אמר ומה קרתא וכי: אמר, ומה עיר
 גדולה כזו לא נצלה מהם, אם ילד
 הזה יפול בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת
 בשר בעולם, ועל כן אמר טוב להצילו מהם,
 כי לא ישאירו ממנו שום שור בעולם, ואבי
 לא יראה ממנו כלום בעולם.
 (דמויי דף קפ"ה ע"ב)

והבור רק אין בו מים
 קלו) והכא אי ימות וכי: וכאן, בכור, אם
 ימות לא יוכלו לו אחיו, וישאר
 כל גופו שלם, והשיבותי אותו שלם לאבי,
 וע"כ, אוה"כ, למען הציל אותו מידם
 להשיבו אל אביו, אף על פי שימות שמה,
 אוכל להשיבו לאביו, ומשום זה אמר הילד
 איננו, ולא אמר איננו חי, אלא אמר, איננו,
 אפילו מת.
 קלז) ת"ח מאי דעבד וכי: בוא וראה מה
 שעשה, כי בחכמה היה משתף
 עצמו עמהם, שכתוב לא נכנו נפש, ולא כחוב
 לא תכוהו נפש, והוא לא היה שם בעת שנמכר
 יוסף, כי כולם היו משמשים לאביהם כל אחד
 ואחד מהם יום אחד, ואותו יום של ראובן
 היה וע"כ רצה, שביום השמוש שלו לא יאבד
 יוסף

קלח) ואפילו ראובן, לא ידע מההוא זבינא דיוסף, והא אוקמוה
 א דאשתתיף בהו שכינתא, וע"ד, לא ידע ראובן, מההוא זבינא דיוסף, ולא
 אתגלייא ליה, עד ההוא זמנא, דאתגלי יוסף ל לאחוהי.
 קלט) ת"ח, כמה גרים ליה לראובן, בגין דאיהו אשתדל לאחייא ליה
 ליוסף, מה כתיב, " יחי ראובן ואל ימות וגו'. דהא בגין דא אע"ג דידיע
 דאשתקיל בכירותיה מניה, ואתיהיב ליוסף, אשתדל לאחייא ליה, וצלי משה
 ואמר, יחי ראובן ואל ימות, ואחקיים בעלמא דין, ואתקיים ל בעלמא
 דאתי. מאי טעמא, בגין דא, ובגין דעבד תשובה מההוא עובדא. דכל מאן
 דעביד תשובה, קב"ה קיים ליה, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.
 קמ) ת"ח, מה כתיב ל ויקחו את כתנת יוסף וגו', הא אוקמוה, דבגין
 דדמא דשעיר, ה דמיא לדמא דבינא. אבל ת"ח, ו אע"ג ל דמלה אתיא כדקא
 חזי, ה קב"ה מדקדק ל בהו בצדיקייא, אפילו ל כחוט השערה.
 קמא) יעקב עבד עובדא כדקא יא יאות, במאי בגין דאקריב לגבוי אבוי
 שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא, ועם כל דא, י בגין דאיהו אקריב ל שעיר,
 ואכחיש ליה לאבוי, דאיהו סטרא י דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא,
 דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.
 קמב) טו באיהו טו כתיב, ל ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל

מסורת הזהר

(א) (דברים ל"ג) ח"א ר"ה. (ב) בראשית ל"ז. (ג) (שם כ"ז) ח"ב קס.
 חלוסי גרסאות א ראשתתף; דאשתתף. ב לאחוי. ג מוסיף ימות וגו'. ד ובעלמא ול"ג ואחקיים. ה דמי.
 ו ל"ג מן אע"ג עד קב"ה. ז מוסיף דמלה לא. ח דקב"ה. ט ע"ג צדיקייא. י כחוטא ושעיר,
 יא חזי. יב ל"ג בגין. יג ל"ג שעיר. יד מוסיף דיליה רעשו. טו איהו כתיב ביה; דהא דיליה איהו דכתיב ביה
 (אה"ל). טו ל"ג כתיב.

הסולם

מאמר

יוסף וע"כ כתוב וישב ראובן אל הבור וגו',
 והנה אין יוסף הוא בדיוק דהיינו שאינו אפילו
 מת, מיד וישב אל אחיו וגו'.
 קלח) ואפילו ראובן וכו': ואפילו ראובן לא
 היה יודע ממכירה זו של יוסף,
 ובארוה. שנשתתף עמהם השכינה. כהחיים שעשו
 שלא לגלות מכירת יוסף, וע"כ לא ידע ראובן
 ממכירה זו של יוסף, ולא נתגלה לו עד אותו
 זמן שנתגלה יוסף לאחיו.
 קלט) ת"ח כמה גרים וכו': בוא וראה, כמה
 גרם לראובן. מה שהשתדל להציל
 חיי יוסף, מה כתוב, יחי ראובן ואל ימות. כי
 משום זה, אע"פ שידע שנטלה הבכורה ממנו
 ונתנה ליוסף מכל מקום השתדל להציל את
 חייו. וע"כ התפלל משה, ואמר יחי ראובן ואל
 ימות, ונתקיים בעולם הזה ובעולם הבא. מהו
 הטעם. הוא משום זה, שהציל חייו של יוסף.
 ומשום שעשה תשובה על אותו מעשה של חלול
 (דטויי דף קס"ה ע"ב)
 והבור רק אין בו מים
 יצועי אביו. שכל מי שעושה תשובה, הקב"ה
 מחיה אותו בעולם הזה ובעולם הבא.
 קמ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב,
 ויקחו את כתנת יוסף וגו'. ובארוה,
 שהוא משום שדם שעיר דומה לדם אדם. אבל
 בוא וראה, אע"פ שהדבר בא כראוי, דהיינו שאין
 בו עבירה, הקב"ה מדקדק עם הצדיקים, אפילו
 כחוט השערה.
 קמא) יעקב עבד עובדא וכו': יעקב עשה
 מעשה כראוי כמה שהקריב לאביו
 שעיר, שהוא צד דין הקשה, ועם כל זה, משום
 שהקריב שעיר, והחליש את אביו כדין קשה
 שלו, משום שהוא הצד שלו, כי גם יצחק הוא
 בחינת דין קשה, וע"כ נאחז בו הדין שבשעיר, ע"כ
 נענש יעקב בשעיר אחר שבניו הקריבו אליו
 הדם שלו.
 קמב) באיהו כתיב וכו': בו יעקב כתוב, ואת
 עורות גדיי העזים וגו'. משום זה
 כתוב

חלקת צואריו, בגין כך ויטבלו את הכתנת בדם, אקריבו ליה כתונתא, לאכחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים ב דכתיב " ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, בגין כך גרמו ליה, דחרד חרדה, בהוא זמנא, דכתיב הכר נא הכתנת בנך היא אם לא.

קמג) * רבי חייא אמר, ביה כתיב, " האתה זה בני עשו אם לא. כ ליה י כתיב, " הכתנת בנך היא אם לא. ובג"כ, קב"ה מדקדק בהו בצדיקיא, בכל מה דאינון עבדין.

קמד) י רבי אבא אמר, כיון דחמו כלהו שבטין, ההוא צערא דאבוהון, אתנחמו ו וודאי, ז ויהיבו גרמייהו עליה דיוסף, ח דיפדון ליה, אלמלא ישכחון ליה, כיון דחמו דלא יכילו, אהדרו ט לגביה דיהודה, י ואעברו ליה מעלייהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו, יא אעברוהו י מעלייהו, מה כתיב י ויהי בעת ההיא וירד י יהודה וגו'.

קמה) רבי יהודה פתח י ואמר, י וירעם בשמים יי ועליון יתן יו קולו ברז וגחלי אש. ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, יא אתקין ליה יי שבעה ב) סמכין, על מה דקיימא, וכלהו י סמכין, קיימי בחד סמכא יחידאי, יט והא אוקמוה דכתיב " חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, ואלין כלהו, כ אינון קיימי בחד דרגא מנייהו, כל דאקרי י צדיק יסוד עולם.

דרך אמת

ב) עמודים.

מסורת הזהר

- א) תולדות דף ס"ב ציון ו'.
- ב) (שם) ח"א קמב:
- ג) (שם ל"ח) ז"ח כ"ה סד שינו.
- ד) תהלים י"ח.
- ה) לך נ"ב ציון ב'.
- ו) כ"א רפ"ז ציון ג'.

חלופי גרסאות א ל"ג רכתיב (אה"ל), ב ביה, ג מוסיף מה כתיב, ד מוסיף הכר נא הכתנת, ה איר אבא, ו ודאי, ז ויהיבו, ח ויפדון, ט לגבי, י לאעכרא, יא אעברו, יב אעברוהו; מוסיף וכדין אעברוהו; וכיון דאעברוהו, יג מוסיף ליה מעלייהו, יד מוסיף יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדולמי וגו', יז ל"ג ואמר, יח קולו וגו', יט אתקין, יי שבע, ייא סמכין, ייט והא אוקמוה, כ ל"ג אינון (אה"ל), כל דאיהו; מוסיף ואוקמוה דאיהו; ואוקמוה דאיהו צדיק דכתיב וצדיק.

מאמר

הסולם

והבור רק אין בו מים

כחוב ככניו, ויטבלו את הכתונת בדם, הקריבו לו הכתונת להחליש אותו. והכל היה זה כנגד זה, הוא גרם שכתוב, ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, משום זה גרמו לו בניו, שחרד חרדה, באותו הזמן שכתוב, הכר נא הכתנת בנך הוא אם לא.

מאמר ציון וירושלים

קמה) ר' יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, וירעם בשמים ה' וגו', בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, דהיינו כשהאציל את הנוקבא הנקראת עולם, התקין לו שבעת עמודים, שהאיר לה מו' ספירות חג"ת נהי"מ דו"א, וכל העמודים עומדים על עמוד אחד יחיד דהיינו יסוד דו"א, וביארוה במה שכתוב, חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, ואלו כולם עומדים על מדרגה אחת מהם, שנקראת צדיק יסוד עולם, שהוא יסוד דו"א.

קמג) ר' חייא אמר וכו': רח"א, בו כחוב, האתה זה בני עשו אם לא, ואליו כתוב, שאמרו לו, הכתנת בנך הוא אם לא, והוא משום שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

קמד) רבי אבא אמר וכו': ר"א, כיון שראו כל השבטים אותו הצער של אביהם, התחרטו וראי על מכירת יוסף, ונתנו נפשם על יוסף לפדותו, אם ימצאו אותו, כיון שראו (דטו"י דף קפ"ה ע"ב י" דף קס"ו ע"א)

קמו) ועלמא כד אתברי, מההוא אתר אתברי, דאיהו (ה) שכלולא דעלמא ותקונוי, דאיהו חד נקודה דעלמא, ואמצעיחא דכלא, ומאן איהו, ציון, דכתיב "מזמור לאסוף אל אלהים" דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו. ומאן אתר, מציון, ה' דכתיב מציון מכלל יופי אלהים הופיע, מההוא אתר, דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות, וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא, ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואחעביד, ומגויה כל עלמא אתון.

קמז) ות"ת, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו וגו', כיון דאמר וירעם בשמים ה' אמאי כתיב ועליון יתן קולו, ד הא הכא רזא דמהימנותא דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, ועלמא מניה אתון, בגין דתרין דרגין אינון, ואינון חד, ו אינון: ציון וירושלם, דא דינא, ודא רחמי, ותרוייהו חד, מהכא דינא ומהכא רחמי.

קמח) מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע, לבתר דההוא קול נפקא ואשתמע, נפקי דינין, וארחי דדינא ורחמי נפקין ומתפרשן מתמן,

מסורת הזהר

(א) (תהלים נ') ח"ג סד : סה: ת"ז ת"ע קכג.

דרך אמת

(ב) יסוד העולם.

חלופי גרסאות א ל"ג דכתיב (אה"ל). ו מוסיף והשתא ישראל אחתקפו ביה ברזי דסקודי אורייתא בגין דכל יומא ויומא אחתקף ביג בציצית דאתקפף ביה וציון. ובר"א כתב ועיין קמ"א א' כי שם מקומו. ג ברר ונחלי אש ול"ג וגו', ד אלא. ה מוסיף ועל מה דאמינא; עלמא דאמינא. ו ציון וחד ירושלם ול"ג אינון (אה"ל). ז דבר. ח מוסיף כרין נפקי; נפקין. ט וארחי; וארחין. י נפקי. יא ומתפרשי.

ציון וירושלים

הסולם

מאמר

קמו) ועלמא כד אתברי וכו': והעולם כשנברא, נברא מאותו מקום, שהוא שכלול העולם ותקוניה, שהוא נקודה אחת של העולם ושהיא אמצעית הכל, ומי היא. הוא ציון, שהיא יסוד הפנימי דנוקבא, שכתוב מזמור לאסוף אל אלהים הו"יה דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו. ומאיות מקום דבר, מציון, שכתוב, מציון מכלל יופי אלקים הופיע, מאותו מקום, שהיא בחינת השכלול של אמונה השלמה כראוי. וציון היא חזקתו, שה"ס הארת החכמה, ונקודתו, שה"ס הארת החסדים, של כל העולם, ומאותו מקום נשתכלל ונעשה כל העולם, דהיינו בחכמה שבה, ומתוכה כל העולם גיון. דהיינו בחסדים שבה.

קמז) ות"ת וירעם בשמים ה' וגו': ושואל, כיון שאמר וירעם בשמים ה', למה כתוב ועליון יתן קולו, שהיא מיותר, ומשיב, אלא כאן סוד האמונה שאכרתה, שציון. הוא השכלול והיופי של העולם, והעולם ממנו ניוון. והיינו שיש בה ב' בחינות, חכמה וחסדים, כנ"ל. הוא. משום ששתי מדרגות הן, והן אחד, שהן ציון (דטו"י דף קפ"ו ע"א)

קמח) מעילא לעילא נפקא וכו': ממעלה ולמעלה דהיינו מבינה, יוצא קול הנשמע, שהוא עמוד האמצעי המכריע בבינה, ואחר שקול שהוא יוצא ונשמע, שמכריע גם בנוקבא, והאורות דימין ושמאל נשמעים, דהיינו שמאירים, כמ"ש לעיל, (פרשת לך דף ד' ד"ה בשעחא ע"ה.) יוצאים

וירעם בשמים ה', דא ה' בי דינא ב' ברחמי. וועליון : אע"ג דלא אשתכח ולא
 אתיידע, כיון דההוא קול ד' נפיק, כדין אשתכח כלא, דינא ורחמי, הה"ד
 ועליון יתן קולו, כיון דיתן קולו, כ' כדין ברד וגחלי אש, מיא ו' ואשא.
 קמט) ת"ח בשעתא דאתיליד יהודה, מה כתיב, * ותעמוד מלדת, בגין
 דדא הוא יסודא רביעאה מאינון ארבע, דאינון רתיכא עלאה, סמכא חד,
 מאינון ארבע סמכין, מה כתיב ביה, ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו
 דהוה מלכא עלייהו, מאי טעמא, בגין דיוסף נחתו ליה למצרים כדקאמרן.
 קנ) ב' וירא שם יהודה בת איש כנעני. וכי כנעני הוה, אלא : הא
 אוקמוה חברייא. ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, תלת בנין הוו ליה
 ליהודה, ולא ה' אשתארו מנייהו בר חד, ודא הוא שלה.

מסורת הזהר

(א) ויצא ע' ציון ב'. (ב) בראשית ל"ח.

חלוסי גרסאות א' מבי; ברינא וליג בי (אה"ל). ב' וברחמי. ג' מוסיף ועליון יתן קולו. ד' נקא. ה' מוסיף מיד,
 כרין. ו' מוסיף ואשא כלא דינא ורחמי. ז' ליג הא. ח' אשתאר.

ציון וירושלים

הסולם

מאמר

יסודות, הנקראים חסד וגבורה ות"ת ומלכות,
 שהם מרכבה עליונה אל הבינה, והוא רגל אחד
 מאלו ארבע רגלים של הכסא, שהוא המיכה.
 כמ"ש לעיל (וירא דף ה' ד"ה ואע"ג ע"ש ועל כן
 כתוב בו ותעמוד מלדת, להיחנן ספירה אחרונה
 מלכות, מה כתוב בו, ויהי בעת ההוא וירד
 יהודה מאת אחיו, כי היה מלך עליהם להיותו
 ספירת המלכות, ואחר מכירת יוסף ירד מגדולחו. מת
 הטעם, הוא משום שהורידו את יוסף למצרים
 כמו שאמרנו.

יוצאים הדינים מן הנוקבא, ודרכי דין ורחמים
 יוצאים ומפורשים משם. פירוש. הדינים
 מסתלקים בסבת הכרעת קו אמצעי, והמוחין
 מאירים בדרכים של דין ורחמים שביסוד
 דנוקבא, שבדרכי הרחמים שבציון מאירה
 החכמה, ובדרכי הדין שבירושלים מאירים
 החסדים.

וירעם בשמים ה' וגו' : זהו בית דין
 ברחמים, דהיינו בחינת הדינין
 שבציון שהם דינין דשמאל, שלטי דינין שבירושלים
 הוא רחמים, ועליון, דהיינו בינה, אע"פ שאינו
 נמצא ואינו נודע מסרם ביאת קו אמצעי, מחמת
 הדינין שבשמאל, כיון שאותו הקול יוצא ומכריע
 בין ימין ושמאל, או נמצא הכל בדין ורחמים.
 והיינו שמקיים הארת ב' הקוין ימין ושמאל.
 וזהו שכתוב, ועליון יתן קולו, כיון דיתן קולו
 כיון שהעליון שהיא בינה נותן קולו אל הנוקבא,
 ומכריע בב' קוין שלה, אז ברר וגחלי אש, שהם
 מים ואש.

פירוש, כי יוסף ה"ס קו אמצעי המאיר
 אל המלכות שה"ס יהודה, וכשהוא מאיר בה
 מסתלקים הדינים מיסוד שלה הנקרא ציון
 וירושלים, והמוחין מאירים על דרכי הדין
 ורחמים שלה שבציון מאירה החכמה ובירושלים
 החסדים כנ"ל, אבל כשנמכר יוסף למצרים,
 ואינו מאיר לה אז חזרה המלכות לבחינת
 שמאל, והדינין שבציון המכונים ברד שולטים
 בה, וע"כ כתוב וירד יהודה, כי ירד מגדולחו
 ונפל לבחינת הדינין דברד.

פירוש, עם ביאת הקול, שהוא קו
 אמצעי, מבינה אל הנוקבא, מסתלקים הדינים
 ומתגלים המוחין על דרכי הדין ורחמים שבה,
 כנ"ל, שדרכי הרחמים שהם בציון מכונים
 ברד, ושם מתגלה החכמה, ודרכי הדין שהם
 בירושלים, מכונים גחלי אש. ששם מתגלים
 החסדים.

קמט) ת"ח בשעתא וכו' : בוא וראה בשעה
 שנולד יהודה מה כתוב, ותעמוד
 מלדת, משום שזה, הוא יסוד הרביעי מארבע
 (רמ"י דף קמ"ו ע"א)

קנא) רבי אלעזר, ורבי יוסי, ורבי חייא, הוּו אזלי בארְחא. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אמאי כתיב הַ בבנוי דיהודה י בקדמאה, ויקרא את שמו ער, ובתרין אחרנין כתיב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה. קנב) א"ל תא חזי, האי פרשתא רוא עלאה איהו, וכלא איהו כדקא חזי. וירד יהודה מאת אחיו, דהא אתכסיא סיהרא, ונחתת מדרגא דתקנא, לגו דרגא י אוחרא דאתחבר ל ביה חויא, כד"א ויט עד איש י עדלמי ושמו חירה. קנג) * ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, ואיהו רע, וכלא חד, דאתיא מסטרא דיצר הרע. ובגין כך כתיב, ויקרא את שמו, ולא כתיב ויקרא ו שמו * (ה) ביעקב כתיב, ויקרא שמו, דקב"ה קרא ליה יעקב, והכא 'א"ת, לאסגאה דרגא אחרא ה דוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע, וכלא חד. קנד) לבתר לא אתבסם אתרא, עד דאתא שלה, ט דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב י ויהי ער בכר יהודה רע י בעיני ה', כתיב הכא רע, וכתיב התם, י כי יצר לב האדם רע יא מנעוריו. רע: דאושיד יא דמין יא אושיד יא זרעא על ארעא, ובגין כך וימיתו ה', מה כתיב בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

קנה) ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך יו וגו'. רבי שמעון פתח יא ואמר י העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו

מסורת הזהר

דרך אמת

(א. שם. ב. ב"א רי"ג ציון א'. ג) (בראשית ה') ח"א סט : ד) (ישעיה מ"א) ח"ב רעה : ז"ח ל"ו טב שכה. חלופי גרסאות ה בכריה. ז קדמאה. ג אחרא. ד בת. ה עדלמי וגו'. ו מוסיף שמו אלא את שמו. ז ל"ג א.ז. ח דבזוהמא. ט רהוא. י ל"ג בעיני ה'. יא ל"ג מנעוריו. יב ל"ג דמין אושיד ; דמא יג ל"ג אושיד. יד זרעה. טו ויבם אותה והקם ורע לאחיק ול"ג וגו'. טז ל"ג ואמר.

(ה) על סוף נכלשים וריש נח מה.

ויקרא את שמו ער

הסולם

טאמר

ומשום זה כתוב ויקרא את שמו, ולא כתוב ויקרא שמו. ביעקב כתוב ויקרא שמו, כי הקב"ה קרא אותו יעקב. וכאן כתוב את שמו והוא לרבות מדרגה אחרת של זוהמת הטומאה שגולד, וזהו ער רע שהכל אחד כלומר, שאותיותיהן שוות.

קנא) ר' אלעזר וכו': ר"א ור' יוסי ור' חייא היו מהלכים בדרך. אמר ר' יוסי לר' אלעזר, למה כתוב בראשון מבניו של יהודה, ויקרא את שמו ער, בלשון זכר, ובשני בנים האחרים כתוב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה, בלשון נקבה.

קנד) לבתר לא אתבסם וכו': ואחר כך גם בגן השני, לא נמתק המקום לחזור לקדושה, עד שבא שלה, שהיה עיקר כולם. מה כתוב, ויהי ער בכר יהודה רע בעיני ה' כתוב כאן רע, וכתוב שם, כי יצר לב האדם רע מנעוריו, מה שם פירושו, השחתת זרע אף כאן. פירושו ששפך דמים, ששפך זרע על הארץ. ומשום זה וימיתו ה'. מה כתוב אחריו, ויאמר יהודה לאונן וגו'.

קנב) א"ל תא חזי וכו': אמר לו בוא וראה, פרשה זו היא סוד עליון והכל הוא כמו שראוי להיות. וירד יהודה מאת אחיו, כי הלבנה, שהיא הנוקבא, נתכסה וירדה ממדרגה הישרה, לתוך מדרגה אחרת שהנחש נתחבר בה. כמו שאתה אומר, ויט עד איש עדלמי ושמו חירה, פירושו, שפירש עצמו מאחיו בית ישראל שהם הקדושה, ונתחבר באיש נכרי שלא מבית ישראל הוא, שהנחש דבוק בו, שלא ססקה הוזהמא שלו מן הנכרים.

קנה) ויאמר יהודה לאונן וכו': ר' שמעון פתח ואמר, העירותי מצפון ויאת וגו' בוא

קנג) ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער: והוא רע, והכל אחד, כלומר, אשר ער ורע אותיותיהם שוות, כי בא מצד היצר הרע. (דפוסי דף קפ"ו ע"א * דף קפ"ו ע"ב)

א חמר וכמו יוצר ירמס טיט. ת"ח, כמה אינון בני נשא טפשיין, דלא ידעין ולא מסתכלין למנדע ארחוי דקב"ה, דהא כלהו ניימין, דלא מתערי, שינתא בחוריהון.

קנו) ת"ח, קב"ה עכד ליה לבר נש, כגוונא דלעילא, כלא איהו בחכמתא, דלית לך שייפא ושייפא בב"נ, דלא קיימא ב בחכמתא עלאה, דהא כיון דאתתקן כל גופא, בשייפוי כדקא יאות, קב"ה י אשתתף בהדיה, ואעיל ביה נשמתא קדישא, בגין לאולפא ליה לבר נש, למהך י בארחוי דאורייתא, ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן ב"נ כדקא י יאות.

קנו) וובגין דאית ביה נשמתא קדישא, מבעי ליה לבר נש, לאסגאה דיוקנא דמלכא עלאה בעלמא. ורזא דא, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, לא פסקן מימיו לעלמין, ועל דא מבעי ליה לבר נש, דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי י עלמא. י וכל זמנא דבר נש לא יצלח בהאי עלמא קב"ה עקר ליה, ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

קנח) ת"ח מה כתיב, העירותי מצפון ויאת, העירותי: דא אתערותא, דזווגא דבר נש בהאי עלמא, דאיהו אתערותא מסטרא דצפון. ויאת: דא היא נשמתא קדישא, דאתיא מלעילא, י וקב"ה משדר י לה מלעילא, יא אתיא בהאי עלמא, ועאלת בגו בני נשא, כדקאמרן.

קנט) ממזרח שמש: דא אתר דההוא נהר דנגיד ונפיק,

חלוסי גרסאות א חמר וגו'. ב בחכמה. ג אחתקף. ד בארחוי. ה מוסיף יאות בארחוי דאורייתא. ו ובעור ; ובגין דא בעור. ז מוסיף עלמא. ח נהר רמו לקיימא קדישא דתתים בבשריה דאיוו דוגמא דההוא נהר רוא רצויק דאתחבר בצוק בחורא לעילא בגיכ בעי בינ לתתא לאתחכרא כאתתיה בקיושח בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא. ובדוסיי כתב עיו גליין. ואה"ל כתב אדל"ג ; מוסיף עלמא, דאי פסיק מקורא ויליה קב"ה עקר ליה (חרמיק). ח ועיד כר ב"נ ; ואי לא ול"ג מן וכל עד קב"ה. ט ל"ג וקב"ה משדר לה מלעילא. י ליה. יא מוסיף ויאת אתיא.

מאמר

הסולם

בא אל אעז אחיך ויבס אותה

העליון, מימיו אינם נפסקים לעולם, ע"כ צריך גם האדם, שלא יפסיק הנהר והפסוק שלו. בעולם הזה, אלא שיוליד בנים.

וכל זמנא וכו': ותמיד בזמן שהאדם אינו מצליח בעולם הזה, להוליד בנים, הקב"ה עוקר אותו בעולם הזה, ונוטע אותו שנית ככתחילה הרבה פעמים. דהיינו שמת ומתגלגל שנית לבא בעולם הרבה פעמים, עד שמצליח להוליד בנים.

קנח) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, העירותי מצפון ויאת. העירותי, זהו התעוררות הזווג של האדם בעולם הזה, שהוא התעוררות מצד צפון, דהיינו משמאל, כי התעוררות הזווג משמאל בא, ויאת, זו היא נשמה הקדושה הבאה מלמעלה, שהקב"ה שולח אותה מלמעלה ובאה בעולם הזה, ונכנסת בבני אדם. כמו שאמרנו.

קנט) ממזרח שמש: זה הוא מקומו של אותו

בוא וראה, כמה הם כסילים בני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לדעת דרכיו של הקב"ה, כי כולם ישנים שלא תמוש שינה מחורי עיניהם.

קנו) ת"ח קב"ה וכו': בוא וראה, הקב"ה עשה את האדם כעין של מעלה, הכל בחכמה. כי אין לך אכר ואכר בבו אדם, שאינו עומד בחכמה העליונה, שכל אכר רומז על מרגנה מיוחדת, כי אחד שנתקן כל הגוף באבריו כראוי, הקב"ה משתתף עמו, ומכניס בו נשמה קדושה, כדי ללמד האדם ללכת כדרכי התורה, ולשמור מצותיו, כדי שיתוקן האדם כראוי. דהיינו ע"ד הכתוב, נשמת האדם תלמדנו.

קנו) ובגין דאית ביה וכו': ומשום שיש בו נשמה קדושה הוא ראוי להוליד בנים בצלמו ודמותו ית', וע"כ צריך האדם להרבות הדמות של מלך העליון בעולם. וזה סוד, כי להיות אותו הנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד (דפריי דף קטיו ע"ב)

6) דמתמן נפקת 6 נשמתא, ואתנהירת. ויבא 3 סגנים. אלן אינון חילין
7 דעלמא, דאתיין 7 בגין ההוא אתערותא דנשמתין. 8 כמו חומר כגוונא
דאתער ב"נ, בגופא.

קס) דהא בגין דא, קב"ה עביד זווגין, ואטי"ל נשמתין בעלמא, וחברותא
אשתכח לעילא ותתא, ומקורא דכלא 1 הוא 1 ברוך. ובג"כ, קב"ה עבד ליה
לבר נש, בגין לאשתדלא בארחוי, ולא יפסיק מקוריה ומבועא דידיה
לעלמין.

קסא) 2 וכל מאן דפסיק 3 מקוריה, כד נפיק מהאי עלמא, ההוא בר נש
לא עאל בפרגודא, ולא נטיל חולק בההוא 4 עלמא. * ת"ח, כתיב 5 לא תהו
בראה לשבת יצרה, דקב"ה בגין דא עבד ליה לבר נש 6 כדקא יאות,

מסורת הזהר

דרך אמת

א) לציל י"ב ב. ב) כגולל שלו שכוף לחיו ועיי' פ' כי (א) איוב י"ד. ב) קהלת א'. ג) ויקרא כ"ב.
ח"א רפ"ב ב. ג) יסיו מכיס נן בען הכוול ועיי' זכ (ד) דברים כ"ה. ה) שם כ'. ו) כ"א קס"ב
יחזיל הטן להעלות להב שלח לך קסיו ב.

חלופי גרסאות א שמשא. ב מוסיף סגנים כמו חמר. ג ל"ג מן דעלמא עד דנשמתין; ל"ג דעלמא. ד בנו.
ה ל"ג כמו חומר. ו יהא; יהי. ז בריך. ח ואי איהו פסיק דא בדא נפיק מקוריה (הרמ"ק);
ט מוסיף מקוריה מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאחפסקא לעילא
כדן א) אזלו מים מני ים ובהר יתרב ויבש הוגיל וב"ג אתקם לתתא כדוגמא דלעילא מאן דמקוריה ימיש מלמעבר
פדין כגון דין דלא בעא למיסב אתתא או נסיב לה דאשתדל ולא יכיל אלו דתרין הפכין אינון דא מדא (או) (ההוא)
דימיש מלמעבר פירין לית ליה תקנה לעולם ב) מעוות לא יוכל לתקין בגין דלא בעא למיסב אתתא ולאשתדלא
בפריה ורביה וההיא דאשתדל ונסיב אתתא ולא יכיל דא מתתקן ג) בפריקיה דקריב ליה ההוא אחוי וההוא דמית בלא
בגין [בנין]. ואחיל כתב עיו אד"ג ובד"א מצויין. י מיסיף עלמא ונשמתיה לא אתכלילת [אתכלילו אחיל] באתר
דכל נשמתין אתכלילו ואתגוד דיוקניה מתמן הה"ד ג) ונכרתה הנפש ההיא מלפני הוגיל וכדן הוא ברא ליה קב"ה טריק
דישרוק ליה מידא דמתכלין ורא אחוי דקריב ליה שנאמר ד) כי ישבו אחים יחדיו וגוי' וכתיב בא אל אשת אחיך ויבם
אותה וגוי' בגין דנשמתיה לא עאלת קמיה [קשי] קב"ה אלא היא קיימא לבר בגין דלא זכה לאנהרא בהאי עלמא בההוא
גופא מאן דלא זכה בהאי אתר יהך לאתר אחרא ויזכי ביה [בה] כגוונא דא אעא דדליק ונהורא לא סליק ג) יבטשון
ליה ויטלק נהורא ביה וינהיר. אעא הוא אדם דכתיב ה) כי האדם עץ השדה ר"ל ב"נ כד איהו בהאי
עלמא ואזל ותיב ויבטשון ויבטשון באתתא ולא זכי לבגין דא הוא אעא דדליק ונהורא לא סליק כלומר
נשמתיה לא זכאת בההוא גופא לאתנהרא אלא איהי בהשוכא. וכתיב בד"א מן ונשמתיה עד בחשוכא מצויין. ונאהיל
כתב אד"ג אמנם הרמ"ק גרים ליה. וכד"ו כתב בשם הרמ"ק מן הוא אדם עד ת"ח אינו מהוהר. יא ל"ג
כדקא יאות.

כא אל אשת אחיך ויבם אותה

הסולם

מאמר

ברוך. ועל כן עשה הקב"ה את האדם כדי
שישתדל ברכיו, ולא יפסיק מקורו ומעיינו
לעולם, אלא שיליד בנים.

אותו הנהר הנמשך ויוצא. דהיינו ת"ח
שהוא מקומו של היסוד, שמשם יוצאת ונולדת
הנשמה ומאירה. כי הנשמות מווג חו"מ באות.
ויבא סגנים אלו הם צבאות העולם, שהוא
הזקבא, הנק' עולם, וצבאותיה הם המלאכים, הבאים
עם התעוררות הנשמות כלומר הנולדים עמהם יחד.
(כנ"ל בהקדמת ספר הזהר אות ר"כ ע"ש). כמו
חומר, היינו כמו שנתעורר האדם בגוף שלו,
המכונה חומר.

קסא) וכל מאן דפסיק וכו': וכל מי שפסק
מקורו, שלא הוליד בנים, כשנפטר
מעולם הזה, לא יכנס אדם ההוא במחיצתו של
הקב"ה, ואינו נוטל חלק באותו העולם. בוא
וראה, כתוב, לא תהו בראה לשבת יצרה, משום
זה עשה את האדם כעין של מעלה וכו' כראוי
כמו שאמרנו (לפיל אית קניו) כי הקב"ה עושה
חסד עם העולם.

קס) דהא בנין דא וכו': כי משום זה, עושה
הקב"ה זווגים ומטיל נשמות בעולם,
והזווג נמצא למעלה ולמטה. ומקור הכל הוא
(דמויי דף קס"ו ע"ב) * דף קס"ו ע"א

כדאמרן, וקב"ה ענד טיבו עם י עלמא. תא חזי, מה כתיב, * ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, רוא, דנשמתא אתת לאתתקנא, כמלקדמין.
 (קסב) תא חזי, ההוא גופא, מה כתיב, * והי חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך י ימים וחפץ הי בידו יצלה. והי חפץ דכאו, האי קרא אית לאסתכלא ביה, אמאי חפץ, בגין דיתדכי. אם תשים אשם, אם ישים אשם מבעי ליה, מאי אם תשים. אלא דנשמתא אהדר מלה, אי ההיא נשמתא בעיא לאתתקנא כדקא יאות, יראה י זרע, בגין דההיא נשמתא אזלת * ושאטת, ואיהי זמינא לאעלא בההוא זרע, דאתעסק בה בר נש בפריה ורביה, וכדין יאריך ימים, וחפץ הי דא אורייתא, בידיה אצלח.
 (קסג) ת"ח, אע"ג דבר נש אשתדל באורייתא ו יממא ז וליליא, ומקוריה ומבועיה קיימא ביה * למגנא, לית ליה אתר (ב) לאעלא לפרגודא, והא אתמר, דבירא דמיא, אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה, לאו איהו באר, דבירא ומקורא כחדא אינון, ורזא חדא איהו ואוקימנא.
 (קסד) * כתיב, * שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי י לחם העצבים כן יתן לידידו שנה. ת"ח, כמה חביבין אינון מלי דאורייתא, דכל מלה ומלה דאורייתא, אית יא ביה רזין עלאין קדישין, והא אתמר, דכד יהב קב"ה אורייתא

דרך אמת

(א) לנכס למחינה של עולם הנכ.

מסורת הזהר

(א) חיי שרה ג"ר ציון ה'. (ב) (ישעיה ג'ג) ח"א קמ. ח"ב קסח. רמד: ח"ג נו: (ג) תהלים קכ"ז.

חלופי גרסאות א ל"ג כדאמרן: כדאמרן. נ מוסיף עלמא הוא ימחול וישבוק חלבנא ויחייב לנא חילא לאתעסקא בהאי פקודי קדישא לאסגאה גיועא טבא בעלמא ולאתעסקא אן וגועא דילן בסקודא אורייתא בשלימו וכן יהי רצון מקמי עתיק יומין (הרמ"ק). נ ימים וגוי. ד זרע וגוי. ה ושטאת. ו יומי. ז וליליא. ח לאגנא. ט במה רכתיב. י לחם וגוי. יא בה.

מאמר

הסולם

בא - ויבם אותה

ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, הוא סוד, שהנשמה באה כבתחילה בגוף כדי להתחלק. פירושו. אברהם ה"ס הנשמה אשה ה"ס גוף, ואמרו ויוסף אברהם ויקח אשה, פירושו, שאחר שהנשמה יצאה מגוף הוסיפה לבא בגוף. והוא כדי להתחלק, מה שלא נתחקנה בהיותה בגוף הא'.

להכנס באותו זרע שהאדם עסק בה כמצות פריה ורביה. ואז יאריך ימים. וחפץ הי זה התורה, כידו יצלה, אבל אם לא זכה לבנים, אין התורה מסייעתו. כמ"ש לפנינו.

(קסג) ת"ח אע"ג וכו': בוא וראה, אע"פ שאדם עסק בתורה יום ולילה. ומקורו ומבועו עומד בו בדגם, והיינו שאינו מוליד בנים, אין לו מקום להכנס לסחיצתו של הקב"ה, והרי למדנו, שבאר המים, אם המקור והמעין לא נכנס בו, אינה באר, כי הבאר והמקור אחד הוא, וסוד אחד הוא. ובארנהו ומי שאין לו בנים דומה שהמקור שבו לא נכנס בו, כלומר, שאינו פועל בו.

(קסד) כתיב, שוא לכם משכימי קום וגוי': בוא וראה כמה חביבים הם דברי תורה, שכל מלה ומלה שכתורה, יש בה סודות עליונים הקדושים. ולמדנו, כאשר נתן הקב"ה את

(דפ"ר דף קס"ז ע"א)

לישראל, כל גניזין עלאין קדישין, כלהו יהב להו ב באורייתא, וכלהו אחיהבו להו לישראל, בשעתא דקבילו אורייתא ב בסיני.

קסה) ת"ח, שוא לכם משכימי קום. אלין אינון ב יחידים דאשתכחו דלאו אינון דכר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו, כמה דאת אמר, " יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת : מאחרין נייחא, כמה דאת אמר, כי בו שבת, בגין דאתתא לגבי בר נש, איהי נייחא לגביה ודאי.

קסו) אוכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים, דכד בר נש אית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה, וברעותא דלכא, וההוא דלית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל, איהו נהמא דעציבו. ואין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי.

קסז) כן יתן לידידו שנה, מאי יתן ב לידידו, דא הוא דמקוריה מברך, דקב"ה יהב ליה שינה בההוא עלמא, כד"א ב ושכבת וערבה שנתיך. בגין דאית ליה חולקא ב בעלמא דאתי, בגין דההוא בר נש שכיב, ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

קסה) יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד : דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא, לאו יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זווגא. ואין שני : ח דלית ב עמיה סמך. גם בן דיוקים שמיה בישראל לא שבק. י ואח דאיתתאה ליה יא לתקונא.

מסורת הזהר

(א קהלת ד'. ב) (משלי ג') ז"ח פ"ד טא שו.

חלופי גרסאות א ביה; מוסיף וכלהו באורייתא; ב כה וכלהו באורייתא (אה"ל). ג בטורא דסיני. ד דיחידין אשתכחו. ד מוסיף דאכיל אכיל ליה בעציבו. ה מוסיף לירירו שנת. ו בהחוא עלמא. ז מוסיף גם בן ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו וגו' ולמי אני עמל. זמחסר את נפשי מטובה וגו'. ח מוסיף דלית ליה, ט סמך עמיה. י מוסיף ואת אין לו (אה"ל). יא מוסיף לתקונא דנפשיה.

בא - ויבם אותה

הסולם

מאמר

שאוכל הוא לחם העצבים, ואלו הם אוכלי לחם העצבים ודאי.

קסז) כן יתן לירידו שנה: שואל, מהו יתן לירידו, ומשיב, זהו שמקורו

מבורך, דהיינו שיש לו בנים, שהקב"ה נותן לו שינה בעולם הזה, כמש"א. ושכבת וערבה שנתיך. והוא משום שיש לו חלק בעולם הבא, לכן אותו האדם שוכב בקבר, ונהנה בעולם הבא כראוי.

קסה) יש אחד ואין שני וגו': יש אחד, זהו אדם, שהוא יחיד בעולם, ולא שהוא

יחיד כראוי, דהיינו יחיד בחכמה, אלא שהוא בלי אשה. ואין שני, שאין עמו עזר, דהיינו אשה.

גם בן, שיקיים שמו בישראל לא הניח. ואח, שיביאו לתיקון, דהיינו ביכום, אין לו.

ואין

את התורה לישראל, כל סודות עליונים הקדושים כולם נתן להם בתורה, וכולם ניתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

קסה) ת"ח, שוא לכם משכימי קום וגו': אלו הם יחידים שאין להם אשה.

שנמצאים שאין הם זכר ונקבה כמו שצריכים, והם משכימים בכקר למלאכתם. כמו שאתה אומר, יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת, מאחרים המנוחה, דהיינו שמאחרים לשאת אשה, כי שבת פירושו מנוחה, כמו שאתה אומר כי בו שבת, כי האשה אל האיש נחשבת ודאי אליו למנוחה.

קסו) אוכלי לחם העצבים וגו': שואל, מהו לחם העצבים, ומשיב, כי כאשר

יש לאדם בנים, הלחם שאוכל אוכל אותו בשמחה בחפץ לב. ואותו שאין לו בנים, הלחם

(דברי דף קס"ז ע"א)

קסט) ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר, דאקדים יממא ודיליא. גם עינו לא תשבוע עשר, ה' ולית ליה לבא לאשגחא, י ולמימר למי אני עמל, ומחסר את נפשי * מטובה. ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר, ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי, דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה, מטיבו י דנהורא דעלמא דאתי, בגין דדא י היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת כדקא יאוח. ת"ח, כמה חס קב"ה על עובדוי, בגין דקא בעי י דיתחקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי, כדקאמרן.

קע) רבי חייא בעא, האי דאיהו זכאה שלימא, ואשתדל באורייתא יומי ודילי, וכל עובדוי י לשמא דקב"ה, ולא י זכה לבנין בהאי עלמא, י כגון דאשתדל בהו ולא זכה, או דהוו ליה ומיתו, מה אינון לעלמא דאתי. א"ל רבי יוסי, עובדוי, וההיא אורייתא, קא מגינן עליה, לההוא עלמא.

קעא) אמר רבי יצחק, עליהו, י ועל אינון זכאי י קשוט, עלייהו כתיב, * כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את י"ה שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בברית, מה כתיב בתריה י ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב י מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת, בגין דאלין אית לון חולקא י לעלמא דאתי. א"ל רבי יוסי, יאות הוא ושפיר.

קעב) ת"ח, זכאה שדים דהוו כל אלין ביה, ואשתלים כדקא יאות, ומית בלא בנין, והא קא ירית דוכתיה בההוא עלמא, אתתיה י בעיא ליבומי, או לא. אי תימא יו דלבעי ליבומי, הא בריקניא איהו, דהא אתריה קא ירית בההוא עלמא.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) (ישעיה נ"ו) ח"ב פט. ח"ג פכ. ז"ח ס"ט טב שה. (ב) (שם) ח"ב סכ : פט : קט.

חלומי גרסאות ה' דלית. כ ולימא. ג מוסיף דנהורא עלאה. ד איהו. ה דיתחקן : דאתחקן. ו מוסיף אינון לשמא. ז וכאן. ט בגין. י מוסיף קשוט ה' כגון ר' יוחנן דהוו ליה בנין ומיתו וכגון רבי חזקיה דאיהו עקר, וכתב אה"ל והוא ממרשר רות מהזר; קשוט דהוו להו בנין (אה"ל). יא שבתותי וגו'. יב מבנים וגו'. יג בעלמא. יד בעי. קו דבעי.

מאמר

הסולם

בא - ויבם אותה

קסט) ואין קץ לכל עמרו שהוא עומל תמיר, שמקדים עצמו ביום ובלילה, גם עינו לא תשבוע עשר, ואין לו לב להסתכל ולומר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם תאמר, שהוא עמל בכוי שיאכל וישתה ביותר, ויעשה משתה בכל יום תמיד, אינו כן, שהרי הנפש אינה נהנית מזה. אלא ודאי, שהוא מחסר את נפשו מטובה של אור העולם הבא. משום שהיא נפש בעלת חסרון, שלא נשלמה כראוי. בוא ודאה, כמה מרחם הקב"ה על מעשיו, דהיינו שמביאו לגלגול להתחקן משום שרוצה שיחתקן ולא יאבד מאותו עולם הבא, כמו שאמרנו.

קע) ר' חייא בעא וכו' : ר' חייא שאל, מי (רס"י דף קמ"ז ע"א *) דף קמ"ז ע"ב) אמר רבי יצחק וכו' : אר"י עליהם ועל אלו צריקי אמת, עליהם כחוב, כה אמר ה' לסריסים וגו'. מה כתוב אחריו, ונתתי להם בביתי ובחומותי וגו'. כי אלו יש להם חלק לעולם הבא. א"ל ר' יוסי, טוב הוא ויפה. כלומר שהסכים עמו.

קעב) ת"ח זכאה וכו' : בוא וראה, צדיק גמור שכל אלו המעלות הנ"ל היו בו, ונשלם

קעג) אלא, ודאי בעיא ליבומי, בגין דלא ידעינן אי א הוה שלים בעובדוי אי כ לאו. י והיא אי אתייבמת, לא הוה בריקניא, בגין דאתר אית ליה לקב"ה, דהא י בר נש הוה בעלמא, ומית בלא בנין, י ופורקא לא ו הוי ליה בעלמא, כיון דמית האי זכאה שלים, ואתתיה אתייבמת, זאיהו אתריה ירית, אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא, ובין כך ובין כך, ז קב"ה אתר זמין ליה ח לעלמא, עד דיימות האי זכאה שלים, י וישתלים איהו בעלמא, י הה"ד * כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וגו'.

קעד) ודא הוא דתנינן, בנין יא זמינן אינון לצדיקיא במיתתהון, בחייהון לא זכו, ובמיתתהון זכו, י ובגין כך כל עובדוי דקב"ה י כלהו קשוט וזכו, י וחיים על כלא.

קעה) טו פתח ואמר י טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלין אינון דמתעסקין בהאי עלמא, לאורדא טו בנין, דאינון בנין דשבקו, בגיניהון אית י לון אגר טב י בהאי עלמא, ובגינייהו ירתין אבהו דלהון, חולקא בההוא עלמא, ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א) במדבר ל"ה. (ב) קהלת ד'.

חלופי גרסאות א איהו. ב לא. ג ואי היא; דהא אי; דהא אי לאו דהא אי (אה"ל). ד לבין דהוה בעלמא (אה"ל). ה ופרוקא. ו הוה. ז ליג קב"ה (אה"ל). ח בעלמא (אה"ל). ט ואשתלים. י פתח ואמר. יא דומינין (אה"ל) יב בנין דכל עובדוי (אה"ל) יג ליג כלתי. יד וחיים. טו כן גירסת אה"ל ונ"א ליג פתח ואמר. טו בנין. יז להון. יח בההוא.

כא — ויכס אותה

הסולם

מאמר

פירוש. כי מי שאין לו בנים, הוא ממעט הדמות, ודומה להורג אנשים בשוגג. והמקום שהקב"ה מכין לאותו שאין לו בנים ואין לו אח, ה"ס עיר מקלט. שיושב שם עד שמת אותו צדיק גמור, שה"ס כהן גדול. ואז יורד ונתתקן ע"י אשתו.

ונשלם כראוי, ומת בלי בנים, והרי הוא יורש מקומו בעולם הבא, כנ"ל, שואל אשתו צריכה יבום או לא. ואם תאמר שצריכה יבום, הרי לדיק הוא, כי אינו צריך שאחיו ישלים אותו, כי כבר ירש מקומו בעולם הבא.

קעד) ודא הוא דתנינן וכו': וזה הוא שלמדנו, עתידים להיות לצדיקים בנים במיתתם, דהיינו הבנים של היבום, המתקנים אותו שמת בלי בנים ואין לו אח כנ"ל, בחייהם לא זכו ובמיתתם זכו. ועל כן כל מעשיו של הקב"ה כולם אמת וצדק, ומרחם על כל דהיינו גם על מי שאין לו אח.

קעג) אלא ודאי בעיא וכו': ומשיב, אלא ודאי שצריך ליבם את אשתו, משום שאין אנו יודעים אם היה שלם במעשיו אם לא. ואשחו אם נתיבמה, אינה לדיק, אפילו אם היה שלם, משום שיש מקום אל הקב"ה כשביל אותם שמחו בלי בנים וגם אח ליבם אשחו אין להם, כי אדם שהיה בעולם ומת בלי בנים, וגואל אין לו בעולם, כיון שמת צדיק גמור הזה, ואשתו נתיבמת והוא כבר ירש מקומו, ואינו צריך לתקון היבום, בא אותו האדם שלא הניח גואל, ונשלם ביבום הזה של אשת הצדיק, ובינתים הקב"ה מכין מקום, להאיש שאין לו גואל, שיהיה שם, עד שימות צדיק גמור הזה וישתלם הוא בעולם. וז"ש, כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וכו', נראה לי של"ג כאן פתח ואמר, והוא שיך להלן (אות קע"ה) לסני הכתוב, טובים השנים מן האחד.

ואין לשאול, מה קמשמע לנו, הרי כל המתים בלי בנים כן, שיש להם בנים לאחר מיתתם ע"י היבום. אמנם עיקר הרבותא היא כאן, במה שאומר לצדיקים, כי המתים בלי בנים המה בעלי חסרון ולא צדיקים, (כנ"ל כיות קס"ט) ולפיכך הוצרך לתירוץ הנ"ל.

קעה) פתח ואמר, טובים השנים מן האחד וכו': אלו הם המשתדלים בעולם

הזה

קעז) ת"ח, קב"ה נטע אילנין בהאי עלמא, אי אצלחו יאות, דא אצלחו, אעקר לון, ושתל לון, אפילו כמה זמנין, ובגין כך, כל ארחוי דקב"ה, כלהו לטב ולאתקנא עלמא.

קעז) * בא אל אשת אחיך ויבם ב אותה, דהא יהודה וכלהו שבטין, הוו ידעי דא, ועקרא דמלתא, והקם ב זרע, בגין דההוא זרע, אצטריך ב לאחתקנא מלה, ולמגלם גולמא, לתקונא, דלא יתפרש גזעא משרשיה כדקא יאות, הה"ד ב ואדם על עפר ישוב.

קעח) וכד ד מתתקן לבתר כדקא יאות, אלין ב משתבחין בההוא עלמא, בגין דקב"ה אתרעי בהו, ובגין כך כתיב, ב ושבח אני את המתים שכבר מתו ו דייקא, מן החיים אשר המה חיים ז עדנה. מאי עדנה, כד"א י אחרי בלותי היתה לי עדנה. וכתיב ה ישוב לימי עלומיו.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ח) ח"א קטו: ב) (איוב ל"ד) ח"ח קי"ד טג שג. ג) (קהלת ד') ח"א קסח: ח"ב עה. קה: ח"ג ע: עא. קסב. שח: ד) וירא מ"ד ציון ב. ה) (איוב ל"ג) ח"ב קא. ח"ג קעת. רטו: רמה. רפא. ת"ז תס"ט קב:

חלופי גרסאות ז אותה וגו'. ב מוסיף זרע לאחיו. ג לאתקנא. ד מחתקני. ס מוסיף משתבחין תמן. ו מוסיף שכבר מתו דייקא. ז ל"ג עדנה.

בא — ויבם אותה

הסולם

סאמר

כל אדם כמו טבעת אחת בשרשרת החיים, המתחילה מאדם הראשון ונמשכת עד לתהומות, לנצחיות, בלי הפסק. וכל עוד שלא נפסק לאדם שלשלת החיים, כי מניח אחריו בן, אין המיתה פועלת עליו שום פירוד מהנצחיות. וכעודו חי דומה.

וזה אמרו, דלא יתפרש גזעא משרשיה כי המת בלי בנים צריך תקון שלא יפרד משורשו הנצחי מחמת המיתה, כי נפסק לו שלשלת החיים כנ"ל. ועל זה צריכים ב' תקונים א) אצטריך לאחתקנא מדה, דהיינו לתקן דבר הפירוד השורה עליו מחמת המיתה בלי בנים. ב) ולמגלם גולמא לתקונא, שצריך לעשות גולם, דהיינו גוף, שיתלבש בו נפש המת ויחזור ויתחבר בשלשלת החיים.

קעח) וכד מתתקן לבתר וכו': וכשנתתקן לאחר כך כראוי על ידי הגלגול הנזכר, הם משובחים בעולם הבא, כי הקב"ה חפץ בהם ועל כן כתוב, ושבח אני את המתים שכבר מתו, בדיוק, מן החיים אשר המה חיים עדנה, בדיוק על ידי מה שמתגלגלים בחיים וחווו לימי עידון, מהו עדנה, הוא כמש"א אחרי בלותי היתה לי עדנה, וכתוב, ישוב לימי עלומי, דהיינו ימי עידון ונעורים, שחזר להם בסבת הגלגול.

הזת להוליד בנים. כי אלו הבנים שתניחו, בשבילם יש להם שכר טוב בעולם הזה, ובשבילם יורשים אבותיהם חלק לעולם הבא.

קעז) ת"ח קב"ה וכו': בוא וראה הקב"ה גוטע אילנות בעולם הזה, אם מצליחים. טוב, אם לא הצליחו, עוקר אותם ושותל אותם במקום אחר, אפילו הרבה פעמים, וע"כ כל דרכיו של הקב"ה כולם הם לטוב ולתקן העולם, פירוש, אם האדם אינו זוכה להשתלם בטעם הראשון בחייו, אז הוא בא בגלגול בעולם הזה פעם שנית, וכן הרבה פעמים עד שמשתלם.

קעז) בא אל אשת אחיך וגו': לא היה צריך לומר לו את זה, כי יהודה וכל השבטים היו יודעים את זה, אלא עיקר הדבר סאמר לו, הוא והקם זרע משום שזרע הוא, נצרך, כדי שהדבר יתקן, ולהכין גולם שיקבל תקון כראוי, שלא יפרד הגזע משורשו, וז"ש ואדם על עפר ישוב.

פירוש, אע"פ שנגזר מיתה על האדם, המפרידה אותו משורש הנצחי ית', מ"מ לא נפרד לגמרי, כי על ידי הבנים שכל אחד מוליד, נשאר כל אחד דבוק בשורשו הנצחי, ית', כי כל בן הוא חלק מגוף האב, ובוה נמצא (דפו"י דף קפ"ו ע"ב)

קעט) ב * טוב משניהם את אשר עדן לא י היה אשר לא ראה את המעשה י הרע אשר נעשה תחת השמש. טוב משניהם את אשר עדן לא היה, ולא שב לימי עלומיו, ולא אצטריך לאתקנא, י ולא סביל חובין י קדמאי, בגין דקב"ה * יהב ליה אתר מתקנא בההוא עלמא, כדקא יאות.

קפ) ת"ח, ומה כתיב, י ובכן ראיתי רשעים קבורים י וגו', כמה דאתמר, בגין דקב"ה עביד טיבו, ולא בעא י לשצאה עלמא, אלא כמה דאתמר, י וכל ארחוי כלהו י קשוט וזכו, י לאוטבא להו בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. זכאה חולקהון דצדיקיא, דאינון אזלי בארע י קשוט, עלייהו כתיב, י צדיקים ירשו י ארץ.

קפא) י וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו. רבי חייא פתח י בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך י וגו'. ת"ח, כמה י אתחזי ליה לב"נ, לאזדהרא י מחובוי ולאזדהרא בעובדוי קמי קב"ה, בגין דכמה שליחן וכמה ממנן י אינון בעלמא, דאינון י אזלין י ושייטן, וחמאן עובדיהון דבני נשא, וסהדין י עלוי, וכלא בספרא כתיבין.

קפב) ות"ח, בכל אינון חובין דאסתאב בהו ב"נ בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה ב"נ יתיר כל בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, מאן דאושיד כז זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא, בידיא או ברגלא ואסתאב ביה, כד"א י כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע.

מסורת הזהר

א) (קהלת ד') ח"ג קפב: ב) חיי שרה י ציון א'. ג) לך כצו ציון ה'. ד) בראשית ל"ח. ה) קהלת י"א. ו) ב"א רי"ח ציון ב'.

חלוסי גרסאות א) מוסיף וכתוב. ב) מוסיף היה ולא שב לימי עלומיו. ג) הרע וגו'; ל"ג מן אשר עד ולא. ד) ולמסבל ול"ג ולא. ה) קדמאין. ו) ל"ג מה ז' ל"ג וגו'. ח) לאשתצאה. ט) דכל. י) קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עלייהו כתיב וצדיקים (אה"ל). יא) ל"ג מן לאוטבא עד זכאה. יב) מוסיף קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עלייהו (הרמיק). יג) ארץ וגו'. יד) מוסיף כי אינך יודע אי זה יכשר וגו'. טו) אית (אה"ל). טז) מן חובוי. יז) ל"ג אינון. יח) אזלי. יט) ושטאן. כ) עלייהו. כא) בעלמא דין. כז) זרעא.

הכולם

מאמר

בא אל אשת אחיך ויבם אותה חלקם של הצדיקים ההולכים בדרך האמת. עליהם כתוב, צדיקים ירשו ארץ.

קעט) טוב משניהם וגו': טוב משניהם את אשר עדן לא היה, דהיינו שלא שב לימי עלומיו, שלא נתגלגל, כי הוא צדיק גמור, שאינו צריך להתחקן בגלגול, ואינו סובל מעונות הראשונים, כי המתגלגל סובל מעונות שעשה בגלגול הקודם. כי הקב"ה נתן לו מקום מתוקן בעולם הבא כראוי.

מאמר וירע בעיני ה'

קפא) וירע בעיני ה' וגו': רבי חייא פתח. בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקב"ה. משום י' שיה שליחים וכמה ממונים הם בעולם, ההולכים יישוטטים ורואים מעשי בני אדם, ומעידים עליו. והכל כתוב בספר.

קפ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וגו' שהוא כמו שאמרנו, שבאו בגלגול להתחקן. משום שהקב"ה עושה חסד ואינו רוצה לכלות העולם, אלא כמו שאמרנו, שהרשעים מתחננים על ידי גלגול, וכל דרכיו אמת וחסד להטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי (רש"י דף קס"ז ע"ב *) דף קמ"ח ע"א)

קפב) ות"ח בכל אינון וכו': ובוא וראה, בכל החטאים שאדם נטמא בהם בעוה"ז, חטא זה הוא החטא שאדם נטמא בו ביותר בעולם

קפג) ^א בגי'ד, לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן, ^ב כתיב הכא לא יגורך רע, וכתיב ^א ויהי ער בכור יהודה רע ^ב בעיני ה', ובג"כ כתיב, ^ב ידיכם דמים מלאו. זכאה חולקיה דב"נ דדחיל למאריה, ויהא נטיר מאורח בישא, וידכי גרמיה, לאשתדלא בדחילו דמאריה.

קפד) ת"ח, בבקר זרע את זרעך, האי קרא אוקמוה, בבקר: דא הוא, בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה, ויהא בעולימו, כדין ^ב אשתדל לאולדא בנין, ו באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך.

קפה) דהא כדין זמנא ^א איהו, ^ב כד"א, ^ג כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, בגין דיכיל למילף להו ארחוי ^ס דקב"ה, ויהא ליה אגרא טבא לעלמא דאתי, דכתיב ^י אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא ^י יבשו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו בהווא עלמא, בזמנא דמאריהון דדינא ייתון לקטרגא ^{יא} עלוי, דלית לך אגרא טבא בהווא עלמא, כהווא דאולף ליה לבריה דחילו דמריה, ^{יב} בארחוי דאורייתא.

קפו) ת"ח, ^{יג} מה אמר באברהם דכתיב ^{יד} כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו ^{יז} אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ועל דא ההוא זכו קיימא ליה בהווא עלמא, לגבי כל מאריהון דדינא.

מסורת הזהר

א) ב"א רי"ג ציון א'. ב) (ישעיה א') ח"א רמד. ח"ב רסה: ג) תהלים קכ"ז. ד) (שם) ח"א כד. קטו: רגנ. ח"ג שח. ז"ח פ"ט טא שכה. תק"ח ק"ח טר שיב. ה) חיי שרה ט"ו ציון ב'.

חלופי גרסאות א ל"ג בגי'ד (אה"ל). ב דכתיב ול"ג הכא. ג ל"ג בעיני ה'; רע וגו'. ד ואיהו. ה ישתדל. ו בגין דכתיב ול"ג באחתא דחזיא ליה (אה"ל). ז מוסיף דאתבשר איהו. ח כמה דכתיב. ט דאורייתא. י יבשו וגו'. יא עליה. יב וארחוי. יג מאברהם ול"ג מה אמר (אה"ל) יד אחריו וגו'.

מאמר

הסולם

וירע בעיני ה'

להוליד בנים באשה הראויה לו, שכתוב, בבקר זרע את זרעך.

קפה) דהא כדין זמנא וכו': כי אז הזמן, להוליד בנים, כמו שאתה אומר, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, משום שיכול אז ללמד אותם דרכי הקב"ד, ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא. שכתוב, אשרי הגבר וגו' לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו, בעולם האמת, בזמן שבעלי הדין יבואו לקטרג עליו. כי אין לך שכר טוב בעולם ההוא, בשכרו של המלמד לבנו יראת ה' בדרכי התורה.

קפו) ת"ח מה אמר וכו': בוא וראה מה אמר באברהם. שכתוב, כי ידעתיו למען וגו' וע"כ זכות היא עמדה לו בעולם ההוא כנגד כל בעלי הדין.

ובג"כ

בעולם הזה ובעולם הבא: מי ששופך זרעו לבטלה, ומוציא זרעו בחנם ביד או ברגל, ונטמא בו. כמש"א, כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע.

קפג) בגי'ד לא עאל וכו': משום זה, אינו נכנס למחיצתו של הקב"ה, ואינו רואה פני עתיק יומין, כמו שלמדנו, כתוב כאן, לא יגורך רע, וכתוב, ויהי ער בכר יהודה רע בעיני ה', שפירושו שאינו רואה פני ה', אף כאן אינו רואה פני ה'. וע"כ כתוב ידיכם דמים מלאו, שפירושו, על המוציא זרעו לבטלה ביד, שהוא בשופך דמים. אשרי חלקו של אדם הירא את ה' והוא נשמר מדרך הרע, ומטהר עצמו לעסוק ביראת רבוננו.

קפד) ת"ח בבוקר זרע את זרעך: מקרא זה באדרוהו, בבקר, זהו בזמן שאדם עומד בכחו והוא בימי עלומיו, ישתדל אז (דפו"י דף קס"ח ע"א)

קפו) ובג"כ בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך אפילו ביומי דזקנה, דאיהו זמנא דסיב ב'נ, מה כתיב אל תנח ידך, לא ישבוק מלאורדא בהאי עלמא, מאי טעמא, בגין דלא תדע איזה יכשר הזה או זה לפני האלהים, בגין דיקומון בגיניה בההוא עלמא.

קפח) ועל דא כתיב, " הנה נחלת ה' בנים, י דא צרודא דנשמתא, סטרא דעלמא דאתי, ולהאי נחלה. מאן זכי ליה לבר נש דאעלא בההוא נחלת ה', בנים. איגון בנין, זכאן ליה לנחלת ה', ועל דא זכאה ההוא בר נש, דזכי לון י דיולף לון ארחוי דאורייתא, כמה דאתמר.

קפט) וחסר בגדי אלמנוחה מעליה וגו', תא חזי, תמר בת כהן הות, ד וכי ס"ד דאיהי ס אזלא ו בגין לאזנאה עם חמוה, דהא איהי צניעותא אשתכחת בה תדיר. אלא איהי צדקת הות, ו בחכמה עבדת האי, דהא איהי לא אפקרת גרמה ס לגכיה, אלא בגין דידיעה ידעת, ו חכמתא אסתכלת, וע"ד איהי אתת לגביה, למעבד טיבו וקשוט, ועל דא י אתת ואשתדלת י בעסקא דא.

קצ) תא חזי, בגין דאיהי י ידעת ידיעה, ואשתדלת בעסקא דא, קב"ה עבד סיועא תמן בההוא עובדא, ואתעברת מיד, וכלא הוה * מניה. ואי תימא, אמאי לא אייתי קב"ה איגון בנין י מאתתא אחרא, אמאי מן דא. אלא, ודאי איהי אצטריכא לעובדא דא, ולא אתחא אחרא.

מסורת הזהר

(א) וירא קכו ציון ב'. (ב) (כראשית ל"ח) ח"ב רית. ח"ג עא : עב.

חלוסי גרסאות א מוסיף בגי, לא יימא כבר אשתדלית ודי לי או כבר אשתדלית ולא יכילנא והשתא דאנא סיב לית אנא בעי ועב ד. ב מוסיף מאן נחלת ה' דא. ג דיולף. ד ל"ג וכי. ס אולת. ו ל"ג בנין (ואה"י). ז ובחכמתא. ח דתמנה מלכא. ט כחכמתא ואסתכלת. י מוסיף למעבד עמיה. יא מוסיף אתת להדיה : אתת בהדיה; אתת בתריה (אה"ל). יב לעסקא. יג ידיעה ידעת. יד מן אתתא אחרא.

הכולם

מאמר

קפט) ותשר בגדי אלמנוחה וכו' : בוא וראה, תמר, בת כהן היתה, וכי יעלה על דעתך שהלכה לזנות עם חמיה, הרי צניעות היתה בה תמיד. ומשיב, אלא היא צדקת היתה, ובחכמה עשתה זאת. כי לא היתה מספרת עצמה אליו. אלא משום שירעה ידיעה והסתכלה בחכמה וראתה מה שעתיד לצאת מזה, ועל כן באה אצלו לעשות חסד ואמת, וע"כ באה והשתדלה בעסק הזה.

קפו) ובג"כ בבקר וכו' : וע"כ כתוב, בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך, אפילו בימי הזקנה, המכונים ערב, שהאדם זקן, מה כתוב, אל הנח ידך, לא ינח מלהוליד בעולם הזה. מה הטעם. הוא משום, כי אינך יודע איזה יבשר, הוה או זה, לפני האלקים, דהיינו שיגיננו עליו בעולם האמת.

קצ) ת"ח בנין דאיהי וכו' : בוא וראה, משום שהיא ידעה ידיעה, מה שעתיד לצאת מזה, והשתדלה בעסק הזה, הקב"ה נתן עזרה שם בפעולה ההוא, ונתעברה מיד, והכל היה ממנו. מן הקב"ה.

קפח) ועל דא כתיב וכו' : וע"כ כתוב, הנה נחלת ה' בנים, זהו צדור החיים של הנשמה, בסו"ה והיתה נפש אדני צרודה בצדור החיים, שהיא בחינת עולם הבא, ולזה קורא הכתוב נחלה. מי מזכה להביא את האדם בנחלת ה' הוה בנים, הבנים מזכים אותו לנחלת ה', ועל כן, אשרי האדם שזכה לבנים, שילמד אותם דרכי התורה, כמו שלמדנו.

ואי תימא אמאי וכו' : ואם תאמר, למה לא הביא הקב"ה בנים האלו מאשה אחרת, למה

(וטריי דף קס"ה ע"א * דף קס"ה ע"ב)

קצא) תרין נשין הוו, דמנייהו אתבני זרעא דיהודה, ואתו מנייהו דוד
 א מלכא, ושלמה מלכא, ומלכא משיחא. ואלין תרין נשין, דא כגוונא דדא,
 חמר ורות, דמיתו בעלייהו בקדמיתא. ואינון אשתדלו לעובדא דא.
 קצב) תמר אשתדלת לגבי חמוה, דאיהו קריב יתיר לבנוי דמיתו, מאי
 טעמא איהי אשתדלת לגביה, דכתיב כי ראתה כי גדל שלה והיא לא
 נתנה לו לאשה. ובגין דא, אשתדלת בעובדא דא, ד לגבי חמוה.
 קצג) רות מית בעלה, ולבחר אשתדלת בעובדא דא, ס לגביה ו דבעז,
 דכתיב, א ותגל מרגלותיו ותשכב, ואשתדלת בהדיה, ולבחר אולידת ליה
 לעובד. ואי תימא אמאי לא י נפיק עובד מאתתא אחרא, אלא ודאי ח היא
 ט אצטריכת ולא אתתא אחרא. ומתרין אלין אתבני ואשתכלל זרעא דיהודה,
 ותריוויהו בכשרות ענדו, י למעבד טיבו עם אינון מיתייא, דאתקנא
 עלמא לבתר.

קצד) ודא הוא כמה דאתמר, ב ושכח אני את המתים שכבר מתו, דהא
 כד הוו חיין בקדמיתא לא הוה בהו יב שבחא. ותריוויהו אשתדלו למעבד
 טיבו וקשוט עם אנון מיתייא, וקב"ה סייע בההוא עובדא, וכלא הוה כדקא
 יאות. זכאה איהו מאן דאשתדל באורייתא יב יממא וליליא, כד"א, ג והגית
 בו יומם י ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את
 דרכיך י וגוי.

מסורת הזהר

א) (רות ג') ח"ב קיו: קכז: ריח. ת"ז חכ"א מה. תל"א עה. ת"ע. ב) לשיל דף נ"ד ציון ג. ג) בהקסה"ז
 קמ"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א) ל"ג מלכא. ב בנין וליג דכתיב. ג אשתדל. ד לגביה. ה לגבי. ו בעז. ז נסק (אה"ל).
 ח איהי. ט אצטריכא. י ולמעבד. יא מוסיף שבחא ולבחר [לבחר] הוה בהו שבחא. יב יוסס.
 יג ולילה. יד וזו תשכיל וליג וגי.

הסולם

מאמר

וחסר בגדי אלמנותה

הזה אצל בעז. שכירוב ותגל מרגלותיו ותשכב.
 והשתדלה בו. ואח"כ הולידה את עובד. ואם
 חאמר, למה לא יצא עובד מאשה אחרת. ולא
 באופן כזה. ומשיב, אלא ודאי, היא נצרכה להולידו,
 ולא אשה אחרת, ומשתי אלה נבנה ונשתכלל
 זרע יהודה. ושתיהן עשו בכשרות, כדי לעשות
 טובה עם המתים, להתקן אח"כ בעולם.

קצד) ודא הוא כמה דאתמר וכו': וזהו כמו
 שנאמר, ושכח אני את המתים
 שכבר מתו, כי כשהיו חיים בחיליה, בעליהן
 של תמר ורות, לא היה בהם שבח, ולאחר כך
 שמתו, ונתיבמו נשיהם נתגלגל מהם מלכות דוד
 ושלמה ומיך המשיח. ושתיהן, תמר ורות, השתדלו
 לעשות חסד ואמת עם המתים, והקב"ה עזר
 להם באותו מעשה, והכל היה כדאוי להיות.
 אשרי מי שמשחדל בחורה יום ולילה, כמש"א,
 והגית בו יומם ולילה למען וגי.

ויוסף

למה הביאם מן זה מתמר, ומשיב, אלא ודאי,
 היא נצרכה למעשה הזו, ולא אשה אחרת.

קצא) תרין נשין הוו וכו': שתי נשים היו,
 שמהן נבנה זרע יהודה, ומהן
 באו דוד המלך ושלמה המלך ומלך המשיח.
 ואלו שתי נשים היו זו כמו זו, כלומר שהיו
 שוות זו לזו. והן תמר ורות, שבעליהן מתו
 מחחילה, והן השתדלו למעשה זה.

קצב) תמר אשתדלת וכו': תמר השתדלה
 בחמיה שהוא הקרוב ביותר לבניו
 שמתו, הראוי ליבם אותה, מה הטעם השתדלה בו.
 כחוב, כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה
 לו לאשה, ועל כן השתדלה במעשה הזה
 אצל חמיה.

קצג) רות מית בעלה וכו': רות, מת בעלה,
 כמו תמר, ואח"כ השתדלה במעשה
 (דמ"ז דף קפ"ח ע"ב)

קצה) * ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר וגו'. * מאי הורד. דאסתכס
 קב"ה בהוא עובדא, לקיימא גזרה דיליה דגזר בין הבתרים, * דכתיב * ידוע
 תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. ויקנהו פוטיפר (ג) לסטר חטאה קנה ליה.
 קצו) פתח * ואמר, האומר לחדס ולא יזרח ובעד ככבים יחתום. ת"ח
 שבעה ככביא עבד קב"ה ברקיעא, וכל רקיעא ורקיעא, אית ביה כמה שמשין
 * ממנין, לשמשא ליה לקב"ה.

קצו) בגין דלית לך שמשא, או ממנא, דלית ליה פולחנא ושושא למאריה,
 וקיימי כל חד וחד, על ההוא שמושא דאתפקדא ביה, וכל חד ידע
 עבידתיה לשמשא.

קצח) מנהון משמשי בשליחותא דמריהון, ואתפקדן בעלמא על כל
 ה עובדיהון דבני נשא, ו מנהון דקא * משבחין ליה, ואינן * אתפקדן על
 שירחא, ואע"ג דאינן אתפקדן בהאי, לית לך כל חילא בשמיא, וככבין
 ומזלי, דכלהו לא משבחן ליה לקב"ה.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) כל זה ליג מהרמ"ק: ב) ראינו כתוב כי מה
 שכתוב ביהודה והיה ככזיב בלדהה אוהו מה שלא נאמר
 בנאשונים להודיע שעד עכשו היה עומד נדויו כנדוהו
 אחיו לסיך לא היו לו נשים כהונן וכנס העון ומתו
 אבל כשנולד שלה הלך לכזיב לשים אה אחיו שמיירוהו מדויו
 והתירוהו ולסיך היה לשלה קיום. ג) קנא
 לענינה למשכב זכור.

חלופי גרסאות א) מוסיף א) מה כתיב לעיל ויכר יהודה ויאמר [וגו'] איהו אמר לגבי אבוי הכר נא [הכחנת בנך היא]
 וגו' ועיר ויכר יהודה וכתיב והנה תאומים בכטנה תאומין הוו מקדמת דנא אחין הוו. ר' חזקיה
 אמר לאו [לא אח"ל] אשתמע הכי. אלא בנין אחרין אתילירו. א"ר אבא בגיב אשתדלת לאשכחא אוברא דאתאביר.
 תיח מה כתיב ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ. רמו הכא פריצותא קדמאה דפריץ התוא
 דמית עליה משמע דכתיב פרצת עליך פריצותא בנין דאצטריכת לאטרחא למרץ ובג"כ פריצותא תעביד בשאר עמין
 עעבויים וע"ד ויקרא שמו פרץ ולכתר דכל עובדא דיהודה אתמר דיהודה [דאיהו] זכין ליה ליוסף ואיהו גרים [ליה]
 לכל האי דאי [ואי] יהודה הוה אמר נהדר ליה לאבונא הוו עבדין ליה אחוי [הכי] ועל דא [הכי] ב) נחתו ליה אחוי
 משלטנותא דעליהו לכתר דאתגלי מאחוי ואתא עליה כל דא [נ"א מוסיף מיוסף] אהדר [הדר] ואמר [נ"א מוסיף מיוסף]
 ויוסף הורד מצרימה. מאי. כ מוסיף כמה דכתיב. ג ממנין. ד דביה אתפקר. ה עובדיהו. ו מנהון [אה"ל].
 ז משבחין. ח מוסיף הא אתפקדן.

ויוסף הורד מצרימה

הסולם

מאמר

קצו) בנין דלית לך וכו': כי אין לך משמש
 או ממונה שאין לו עבודה ושוש
 מיוחד לרבוננו, וכל אחד עומד על השמוש
 שלו שנתמנה עליו, וכל אחד יודע את
 עבודתו לשמש.

קצה) ויוסף הורד וגו': שואל, מהו הורד,
 היה לו לומר ירד מצרימה, ומשיב,
 שהסכים הקב"ה באותו מעשה של מכירת יוסף
 למצרים, כדי לקיים הגזירה שלו שגזר בין
 הבתרים, שכתוב, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך
 וגו'. וע"כ כתוב הורד, כלומר הורד מן השמים.
 ויקנהו פוטיפר, כדי לחטא עמו קנה אותו.
 דהיינו למשכב זכור.

קצח) מנהון משמשי בשליחותא וכו':
 מהם משמשים בשליחות רבונם.
 ונתמנים בעולם על כל מעשי בני אדם. ומהם
 שמשבחים לו שירוהו והשבחות, והם שנתמנו על
 השירה. ואע"פ שהם נתמנו על השירה, אין
 לך כל כח בשמים, והכוכבים והמזלות, שלא
 ישבחו כולם אל הקב"ה.

קצו) פתח ואמר האומר להרם וגו': בוא
 וראה שבעה כוכבים עשה הקב"ה
 ברקיע, כנגד ז' ספירות חג"ת נהי"ם, וכל
 רקיע ורקיע יש בו כמה משמשים ממונים
 לשמש את הקב"ה.

דהא

(דפו"י דף קפ"ה ע"ב)

קצט) דהא בשעתא דעאל ליליא, כדין אתפרשן תלת סטרין משריין, תלת סטרי עלמא, ובכל סטרא וסטרא, אלף אלפין, ורבוא, ^ה רבבן וכלהו ממנן על * שירתא.

ר) תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עליהו, וקיימא עלייהו, וכלהו קא משבחן ליה לקב"ה, עד דאתי צפרא, כז אתי צפרא, כל אינון דבסטר דרום, ^ז וכל ככביא דנהרי, ^ז כלהו משבחן, ואמרי שירתא לקב"ה, כד"א, " ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר, אלין ככביא ^ז דבסטר דרום, כד"א ^ז וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים, אלין אינון, דבסטר שמאלא, דאתכלילו בימינא.

רא) וכדין צפרא נהיר, וישראל נטלי שירתא, ומשבחן ליה לקב"ה, ביממא, תלת זמנין ^ח ביממא, לקבל תלת זמנין דליליא, וקיימין אלין ^ז לקביל אלין, עד דיסתלק יקרא ^ז דקב"ה, ביממא וביליא כדקא יאות, וקב"ה אסתלק ^ח בהו בשית אלין.

רב) ההוא חיותא קדישא, דקיימא עלייהו לעילא, ^ט קיימא על ישראל לתתא, בגין לאתקנא כלא כדקא יאות, מה כתיב ^י בה, ^י ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ותתן טרף לביתה אלין אינון ^{יא} משיריין דלעילא. וחק לנערותיה, אלין משריין דישראל לתתא, ובג"כ יקרא דקב"ה אסתלק מכל סטריין, מעילא ומתתא. ועל דא כלא ^{יב} הוא ברשותיה קיימא, וכלא איהו ברעותיה.

מסורת הזהר

א) ב"ב כ"ט ציון ד'. ב) ויצא קמ"ה ציון א'. ג) ב"א ס"ט ציון ג'. חלופי גרסאות א רבון. ב מוסיף וכל אינון. ג כלהון. ד רסטר. ה ביומא. ו לקבל. ז קב"ה. ח ל"ג בחו (אה"ל). ט וקיימא. י ל"ג בה; יא ביה (אה"ל). יב משריין. יג ל"ג הוא; הוה; איהו.

הסולם

מאמר

ויוסף ורוד מצרימה

רא) וכדין צפרא נהיר וכו': ואז הנוקר מאיר, וישראל לוקחים השירה, ומשבחים אל הקב"ה ג' פעמים ביום, כנגד ג' פעמים, שהם ג' משמורות שבלילה. ועומדים אלו מול אלו עד שמתעלה כבוד הקב"ה ביום ובלילה כראוי. והקב"ה מתעלה בששה אלו. דהיינו ג' של יום וג' של לילה, האמורים.
רב) והוא חיותא קדישא וכו': אותה החיה העומדת עליהם למעלה (כנ"ל אות ר') שהיא הנוקבא, עומדת גם על ישראל למטה, כדי לתקן הכל כראוי. מה כתוב בה, ותקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'. ותתן טרף לביחד, אלו הם המחנות של מעלה, שהם תלת משריין הנ"ל. וחק לנערותיה, אלו מחנות ישראל שלמטה. ועל כן כבוד הקב"ה מתעלה מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה, וע"כ הכל ברשותו עומד והכל הוא ברצונו.
האומר

קצט) דהא בשעתא וכו': כי בשעה שגא לילה, מתחלקים אז ג' בחינות מחנות, לג' צדדי העולם, וככל צד וצד אלף אלפים ורבי רבבות מלאכים, וכולם ממונים על השירה.

ר) תלת משריין אנון וכו': ג' מחנות מלאכים הם כנ"ל, וחיה אחת, שהיא הנוקבא, ממנה עליהם ועומדת עליהם, וכולם משבחים אל הקב"ה עד שבא הנוקר, כשבא הנוקר, כל אלו שבצד דרום, וכל הכוכבים, דהיינו המלאכים, המאירים, כולם משבחים ואומרים שירה להקב"ה. כמש"א, ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים. ברן יחד ככבי בקר, הם הככבים שבצד דרום, דהיינו צד ימין חסד, כמש"א וישכם אברהם בנוקר. ויריעו כל בני ארקיוב, אלו הם הככבים שבצד שמאל שנכללו בימין.

(דסוי דף קמ"ח ע"ב ט) דף קמ"ט ע"א)

(ג) " האומר לחרס ולא יזרח. רבי ה' שמעון אמר, דא יוסף. ובעד כוכבים יחתום, אלין אינון אחוי, דכתיב בהו, ואחד עשר כוכבים משתחויים לי. ד"א האומר לחרס, דא יעקב, בשעתא דאמרו לו הכר נא. ולא יזרח, בשעתא : דאסתלקת שכינתא מניה. ובעד כוכבים יחתום, בגין בנוי, אתחתם ואסתים נהורא דיליה, שמשא אתחשך, וככביא לא נהירו, בגין דיוסף אתפרש מאבוי. ות"ח מההוא : יומא דההוא עובדא דיוסף, אתפרש יעקב ממשושא דערסא, ואשתאר אבלא, עד ההוא יומא דאתבשר בשורה דיוסף.

(ד) : ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו וגו'. רבי יוסי פתח, : כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את ה' חסידיו לעולם נשמרו. האי קרא אוקמוה באברהם, ו את חסידיו, חסידו כתיב, והא אתמר. (ה) ת"ח, בכל ז' אחר דצדיקיא אזלי, קב"ה נטיר לון, ולא שביק לון. דוד אמר, י גם כי אלך בגיא ח' צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך וגו', בכל אתר דצדיקיא אזלי, שכינתא אזלא עמהון, ולא שביק לון.

(ו) יוסף אזל בגיא צלמות, ונחתו ליה למצרים, שכינתא הות עמיה, הה"ד, ויהי ה' את יוסף, ובגין דהות עמיה שכינתא, בכל מה דהוה עבד, הוה מצלח בידיה. דאפילו ס מאי דהוה בידיה, והוה תבע ליה מאריה בגוונא אחרא, הוה מתהפך בידיה, ליהוה גוונא י' דרעותא י"א דמאריה י"ב הוה רעי

מסורת הזהר

- (א) לעיל דף נ"ט ציון ג. (ב) בראשית ל"ט. (ג) תהלים ל"ז. (ד) (שם כ"ג) ח"א נו. חלופי גרסאות א אבא (אה"ל). ז דשכינתא אסתלקת. ג יומי. ד המצרי וליג וגוי. ה חסידיו וגו'. ו ל"ג את חסידיו. ז אתרא. ח צלמות וגו'. ט מאן. י דרעותא (הרמ"ק). י"א דמארי. י"ב והוה (אה"ל).

מאמר

(ג) האומר לחרס ולא יזרח: ר"ש אמר, זהו יוסף. בשעה שמכרוהו למצרים. ובעד כוכבים יחתום, אלו הם אחיו, שכתוב בהם ואחד עשר כוכבים משתחויים לי. פירוש אחר. האומר לחרס, זהו יעקב, בשעה שאמרו לו הכר נא הכתונת כנך היא אם לא. ולא יזרח, בשעה שנסתלקה ממנו השכינה. ובעד כוכבים יחתום, בעד בניו נחתם ונסתם ממנו האור שלו. השמש נחשך, והכוכבים לא האירו, משום שיוסף נפרד מאביו. ובוא וראה, מיום שהיה אותו מעשה של יוסף, נפרש יעקב מתשמיש המטה, ונשאר אבל, עד היום שנתבשר בבשורת יוסף.

הסולם

כ"ה ה' אוהב משפט ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו. מקרא זה בארוהו באברהם, ועל כן, את חסידיו, כתוב חסידו, כלשון יחיה, וכבר נתבאר. (ה) ת"ח בכל אחר וכו': בוא וראה בכל מקום שצדיקים הולכים, שומר אותם הקב"ה ואינו עוזב אותם. דוד אמר, גם כי אלך בגיא וגו'. כי בכל מקום שצדיקים הולכים, השכינה הלכת עמם ואינה עוזבת אותם, יוסף הלך בגיא צלמות והורידוהו למצרים, השכינה היתה עמו, וזהו שכתוב, ויהי ה' את יוסף, ומשום שהיתה עמו השכינה, כל מה שהיה עושה היה מצליח בידו, ואפילו אם כבר היה בידו, ורכונו דרש ממנו באופן אחר ממה שהיה, היה הדבר מתהפך בידו, לאותו אופן שרכונו היה רוצה בו. כמ"א, וירא אדניו

מאמר ויהי ה' את יוסף

(ד) ויהי ה' את יוסף וגו': רבי יוסי פתח. (דפו"י דף קמ"ט ע"א)

ביה, כד"א א וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

רז) ת"ח, וידע אדניו כי זה אתו לא כתיב, אלא וירא אדניו, דהא בעינוי הוה חמי, עובדא דנסין בכל יומא, דקב"ה עביד בידיה, ועל דא נ ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. קב"ה נטיר לון לצדיקיא, ובגינהון נטר לון רשיעיא, דהא רשיעיא מתברכין בגינהון דצדיקיא. כגוונא דא, כתיב נ ויברך ה' את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלקים.

רח) צדיקיא, אחרנין מתברכין בגינייהו, ואינון לא נ יכלו נ לאשתזבא בזכותיהו, והא אוקמוה. יוסף אתברך מאריה בגיניה, ואיהו לא יכיל לאשתזבא בזכותיה מניה, ולנפקא לחירו.

רט) ולבחר אעיל ליה בבית הסהר, כד"א י ענו בכבל רגלו ד ברזל באה נפשו, עד דלבחר קב"ה אפיק ליה לחירו, ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובג"כ כתיב, ולא יעזוב את חסידיו לעולם * נשמרו, חסידו כתיב ואתמר, וקב"ה אגין עלייהו דצדיקיא, בעלמא דין ובעלמא דאתי, דכתיב וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך.

רי) ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל ה' יוסף. רבי חייא פתח ו ואמר, י ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. ת"ח, כמה אצטריך ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי, ולמיהך בארח י מתתקנא, בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ט. ב) שם. ג) שמואל ב' ו'. ד) (תהלים ק"ה) ח"ג נה. ה) לך קמ"א ציון א'. ו) בראשית ל"ט. ז) הקסה"ז קס"ו ציון ד'. חלוסי גרסאות א ל"ג אדניו, ב יכלין; יכלי (אה"ל). ג לאתזנא. ד ל"ג ברזל באה נפשו. ה מוסיף יוסף וגוי'. ו ל"ג ואמר. ז מתקנא.

הסולם

מאמר

רז) ולבחר אעיל ליה וכו': ואחר כך הכניסו לבית הסוהר, כמ"ש"א, ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו, עד שלאחר כך הוציאו הקב"ה לחירות והשליטו על כל ארץ מצרים. וע"כ כתוב, ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו. חסידו כתוב, ונתבאר. והקב"ה מגין על הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב, וישמחו כל חוסי בך וגו'.

מאמר ותשא אשת אדניו את עיניה

רי) ויהי אחר הדברים האלה וגו': רבי חייא פתח ואמר ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתוקן, כדי שלא ישטה אותו היצר הרע, שהוא מקטרג עליו כל יום ויום, כמו שלמדנו.

ובגין

אדניו וגו' ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

רז) ת"ח וידע וגו': בוא וראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב, אלא וירא אדניו, למה, שהיה רואה בעינוי בכל יום, מעשה נסים שהקב"ה עשה בידו. וע"כ ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. הקב"ה שומר את הצדיקים, ובשבילם שומר גם את הרשעים, כי הרשעים מתברכים בזכותם של הצדיקים. כעין זה כתוב, ויברך ה' את בית עובד אדום וגו'.

רח) צדיקיא אחרנין וכו': הצדיקים, אחרים מתברכים בשבילם, והם עצמם אינם יכולים להנצל בזכותם. ובארוה, יוסף, נתברך רבנו בשבילו, והוא עצמו לא יכול להנצל ממנו בזכותו, ולצאת לחירות. (דט"י דף קס"ט ע"א *) דף קס"ט ע"ב

ריא) ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה, באתר תקיפו, דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה, בגין דכד ב"נ א אתקף עליה, כדין איהו בסטר גבורה, ואתדבק ביה לאתתקפא, ובגין דההוא יצר הרע י תקיף, בעי ב"נ דיהא תקיף מיניה.

ריב) ואלין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרון גבורי כח, לאשתכחא זינא עם זיניה, ואלין אינון מלאכיו דקב"ה, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו ה' מלאכיו, ד כיוסף, דאקרי צדיק ונגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה.

ריג) רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי ו היא, הא אוקמוה, אתר ו דא דיצה"ר מ מקטרג, דאיהו ס דרגא אחר הדברים. בגין דיוסף יהב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה י יוסף מסלסל בשעריה, ואתקין גרמיה, וקשיט ליה, כדין אתיהיב דוכתא ליצה"ר לקטרגא, דאמר ומה אבוי דאיהו יא מתאבל עליה, ויוסף י מקשיט גרמיה, ומסלסל בשעריה, כדין אתגרי ביה דובא וקטריג ליה.

ריד) ויהי אחר הדברים האלה. תא חזי, בזמנא דקב"ה אשגח י ביה בעלמא, י למידן יתיה, ואשכח חייבין בעלמא, מה כתיב, * ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יכולה, וכדין ואבדתם מהרה, דהא בגין חובין דבני נשא, שמיא וארעא אתעצרו, ולא נהגי נמוסיהון כדקא יאות.

מסורת הזוהר

(א) (דברים י"א) ח"ב כו: ח"ג קל"ח. רסב: ת"ז תס"ו צו.

חלוסי גרסאות א אחתקף (אה"ל). ב ואחתקף בה ואחדבק בה בגין (אה"ל). ג מוסיף איהו תקיף. ד כיוסף דנטר ול"ג דאקרי צדיק (אה"ל). ה ל"ג וגבור. ו הוה. ז ל"ג דא (אה"ל). ח מקטרגא. ט מוסיף דרגא דיליה (אה"ל). י ל"ג יוסף. יא מצער ומתאבל. יב מקסט. יג ל"ג ביה. יד למיין.

הסולם

מאמר

ותשא אשת ארוניו את עיניה

ריא) ובגין דאיהו מקטרגא וכו': ומשום שהוא מקטרג עליו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו, ולעלות עליו במקום מוצק. שהיצר הרע לא יוכל להזיזו ממקומו, כי צריך להיות גבור ממנו, ולהתחבר במקום הגבורה, משום, כאשר האדם מתגבר עליו, הוא אז בצד הגבורה, ומתרבק, בצד ההוא, כדי להתחזק, ומשום שהיצר הרע הוא גבור, צריך האדם להיות גבור ממנו, ועל כן אלו האנשים המתגברים עליו נקראים גבורי כח, להיותם נמצאים מין עם מינו, משום שנתגברו על גבור כנ"ל, נעשו לבחינת גבורה כמוהו. ואלו הם מלאכיו של הקב"ה, דהיינו הצדיקים, הבאים מצד גבורה הקשה, כדי להתגבר עליו על היצר הרע, ונקראים גבורי כח עושי דברו. ברכו ה' מלאכיו, היינו הצדיקים כמו יוסף, שנקרא צדיק וגבור, ושמר ברית קודש שנרשם בו.

ריב) ר' אלעזר אמר וכו': ר"א, ויהי אחר הדברים האלה מהו פירושו. ואמר, הרי בארוה, מקים זה שהיצר הרע מקטרג שם היא המדרגה שנקרא אחר הדברים, פירוש. המלכות נקראת דברים, שהיא מדרגה אחרונה שבקדושה, ואחריה היצר הרע והקליפות, וע"כ אחר הדברים, הוא היצר הרע. (כנ"ל וירא דף קמ"ו אות תפ"ח).

ריג) בגין דיוסף וכו': משום שיוסף נתן לו מקום שיקטרג עליו. כי אמר היצר הרע, ומה אביו, שהוא מתאבל עליו, ויוסף, הוא מפאר את עצמו ומסלסל בשערו, אז גירה בו הדוב, דהיינו אשת פוטיפר, וקטרג עליו.

ריד) ויהי אחר הדברים האלה: בוא וראה בזמן שהקב"ה משיג על העולם לדון אותו, ומוצא רשעים בעולם, מה כתוב, ועצר וגו' ואבדתם מהרה וגו', כי משום עונות בני

(דברים דף קפ"ט ע"ב)

רטו) ותא חזי, אינון דלא נטרו להאי ה קיימא י דקודשא, גרמי פרישו בין ישראל לאבוהון דבשמיא, בגין דכתיב וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, י וכתיב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. דהאי איהו י כמאן דסגיד לאלהא אחרא, דמשקר בהאי את קיימא קדישא.

רטז) וכד ה קיימא קדישא י אתנטיר בעלמא כדקא יאות, כדין קב"ה יהיב ברכאן לעילא, לאתרקא בעלמא, כד"א, * גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה. גשם נדבות, דא גשם דרעותא, כד אתרעי קב"ה בכנסת ישראל, ז ובעי לארקא לה ה ברכאן, כדין נחלתך ונלאה אתה כוננתה. ריז) נחלתך: ה אינון ישראל, דאינון אחסנתיה דקב"ה, כד"א, י יעקב חבל נחלתו. ונלאה: דא כנסת ישראל, דאיהי נלאה י בארעא אחרא, דאיהי צחיא למשתי, וכדין איהי נלאה. וכד יא ההוא גשם דרעותא אתיהיב, כדין אתה כוננתה.

ריח) י ועל דא, שמיא וארעא, וכל חיליהון, כלהו קיימא על י קיומא דא, דכתיב י אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובגין כך, בעי לאודהרא י בדא, והא אוקמוה. ובגין כך כתיב, י ויהי יוסף יפה טו תאר ויפה מראה, ובתריה כתיב ה ותשא אשת אדניו את עיניה אל טו יוסף. ריט) י ויהי כדברה י אליו יום יום. רבי אלעזר פתח ואמר, י לשמרך

מסורת הזהר

א) תהלים ס"ח. (ב) ב"א קצ"ד ציון ד'. (ג) ב"א קצ"ב ציון ג'. (ד) (בראשית ל"ט) ח"ב מג. (ה) שם. (ו) (שם) ח"א קצ. ח"ג ריד. ז"ח ה' טג שם. ז) משלי ו'.

חלופי גרסאות ה מוסיף את קיימא (אה"ל) כ קדישא. ג וגו'; ל"ג וכתיב (אה"ל) ד מאן. ה מוסיף את קיימא. ו אתנטיר. ז בעי. ח ברכן. ט אלין. י בארעא ול"ג אחרא (אה"ל) יא איהו. יב וכל. יג קיימא. יד ביה (אה"ל) טו תאר וגו'. טז מוסיף יוסף וגו'. יז אל יוסף.

מאמר

הסולם

ותשא אשת אדניו את עיניה

בני אדם נעצרים שמים וארץ, וחוקיהם אינם נוהגים כראוי.
 רטו) ותא חזי אינון וכו': ובוא וראה, אלו גורמים פירוד בין ישראל לאביהם שבשמים, כי כתוב, וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. שזה, שאינו שומר ברית, הוא כמשתחזה לאל אחר, שמשקר באות ברית קודש.

ריח) ועל דא שמיא וכו': ועל כן שמים וארץ וכל צבאם, כולם עומדים על ברית הזה. שכתוב, אם לא בריתי וגו'. ומשום זה צדיקים להזהר בזה, וכבר בארוה. ומשום זה כתוב, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה. ואח"כ כתוב, ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. כלומר, כיון שלא נשמר, והיה מטאר את עצמו שהיה ממסלל בשערו כנ"ל, והיה יפה תאר ויפה מראה, ע"כ ותשא אשת אדניו וגו'.

מאמר ויהי כדברה אליו יום יום

ריט) ויהי כדברה אליו יום יום: ר' אלעזר פתח ואמר, לשמרך מאשת רע וגו'.

אשרי

רטז) וכד קיימא קדישא וכו': וכשברית קודש נשמר בעולם כראוי. אז הקב"ה נותן ברכות למעלה, שתהיינה מורקות בעולם, כמ"ש"א, גשם נדבות תניף וגו', גשם נדבות, זהו גשמי רצון, בעת שחפץ הקב"ה בכנסת ישראל, וחפץ להריק לה ברכות. אז, נחלתך ונלאה אתה כוננתה, נחלתך הוא ישראל, (דפו"י דף קמ"ט ע"ב)

6 מאשת רע וגו', זכאין ואינון צדיקיא, דידיעי ארחוי דקב"ה, למיזל בהו, בגין דאינון משתדלי באורייתא יממא כ וליילי, דכל מאן דאשתדל באורייתא יומי וליילי, אחסין תרין עלמין: עלמא כ עלאה, ועלמא * ד תתאה. אחסין האי עלמא, אף על גב דלא אתעסק בה בר נש לשמה, ואחסין ההוא עלמא עלאה, כד אתעסק בה כ בר נש לשמה.

(רכ) תא חזי, מה כתיב * ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד, ארך ימים בימינה, מאן דאזיל ו לימינא דאורייתא, ארכא דחיין איהו לעלמא דאתי, דזכי תמן ליקרא דאורייתא, דאיהו יקרא וכתרא, לאתעטרא על כלא, דכתרא דאורייתא בההוא עלמא איהו. בשמאלה עשר וכבוד, בהאי עלמא, דאף על גב דלא אתעסק בה לשמה, זכי בהאי עלמא בעותרא כ ויקרא.

(רכא) דהא רבי חייא, (ב) כד אתא מהתם, פ לארעא דישראל י קרא באורייתא. עד דהוו אנפוי נהירין כשמשא, וכד הוו קיימין קמיה כל אינון דלעאן באורייתא, הוה אמר, דא אשתדל כ באורייתא לשמה, ודא לא אשתדל י לשמה, והוה צלי על ההוא דאתעסק לשמה, דליהוי הכי תדיר, ויזכי לעלמא דאתי, וצלי על ההוא י דלא אתעסק בה לשמה, דייתי לאתעסקא בה לשמה, ויזכי לחיי עלמא.

(רכב) יומא חד, חמא חד י תלמיד, דהוה לעי באורייתא, ואנפוי כו מוריקן, אמר ודאי מהרהר בחטאה איהו דנא, אחיד ליה לקמיה, ואמשיך כ עדיה במלין דאורייתא, עד דאתיישב רוחיה בגויה, מן ההוא יומא ולהלאה,

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ל"ה ציון ב'.

חלוסי גרסאות א מאשה זרה. כ וליילי. ג דלעילא; עלאה. ד דלתתא. ה ל"ג ב"ב. ו לימינה. ז ארכא. ח וביקרא. ט מוסיף כר סליק לארעא. י תרש (אה"ל). יא מוסיף בה באורייתא. יב מוסיף בה לשמה. יג דאתעסק [אתעסק] בה שלא לשמה. יד תלמידא. טו מריקן; מריקין (אה"ל). טז ליה; לביה.

דרך אמת

(ב) כשכח מכבל.

מאמר

הסולם

ויהי כדברה אל יוסף

שאף על פי שלא עסק בה לשמה, זוכה בעולם הזה בעושר וכבוד.

(רכא) דהא רבי חייא וכו': כי ר"ח כשבא משם מבבל לארץ ישראל. קרא בתורה עד שפניו היו מאירים כשמש. וכשהיו עומדים לפניו כל אלו שלמדו תורה, היה אמר זה עסק בתורה לשמה, וזה לא עסק בה לשמה. והיה מתפלל על אותו שעסק בה לשמה, שיהיה כן תמיד, ויזכה לעולם הבא. והתפלל על אותו שלא עסק בה לשמה, שיבא לעסוק בה לשמה, ויזכה לחיי עולם.

(רכב) יומא חד חמא וכו': יום אחד, ראה תלמיד אחר, שהיה לומד תורה ופניו מוריקים, אמר, ודאי, מהרהר בחטא הוא, זה החזיק אותו לפניו, והמשיך עליו בדברי תורה, עד שנתישב רוחו בו. מיום ההוא ולהלאה

אשרי הם הצדיקים היודעים דרכיו של הקב"ה, ללכת בהם, משום שהם עוסקים בתורה יום ולילה, שכל מי שמשתדל בתורה ימים ולילות נוחל שני עולמים: עולם העליון ועולם התחתון. נוחל עולם הזה אע"פ שלא עסק בתורה לשמה, ונוחל עולם העליון בעת שעסק בה לשמה.

(רכ) תא חזי מה וכו': בוא וראה מה כתוב, ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים בימינה, היינו מי שהולך בימין התורה, דהיינו שעוסק בה לשמה יש לו אריכת ימים לעולם הבא, שהוא זוכה שם לכבוד התורה, שהוא כבוד וכתר להתעטר על כל, כי כתר התורה רק בעולם הבא הוא. בשמאלה עשר וכבוד, היינו בעולט הזה, (דפוסי דף קמ"ט ע"ב *) דף ק"צ ע"א).

שוי על רוחיה, דלא ירדוף בתר ^ה אינון הרהורין בישין, וישתדל באורייתא לשמה.

רכג) אמר רבי יוסי, ^י כד חמי ב"נ דהרהורין בישין אתיין לגביה, יתעסק באורייתא, וכדין יתעברון מניה. אמר רבי אלעזר, כד ההוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לבר נש, יהא משיך ליה לגבי אורייתא, ^י ויתפרש מניה.

רכד) תא חזי, דהא תנינן, דכד האי סטרא בישא, קיימא ^ז קמיה ^ה דקב"ה, לאסטאה על עלמא, בגין עובדין בישין. קב"ה חס על עלמא, ויהיב עיטא לבני נשא, לאשתזבא מניה, ולא יכיל לשלטאה עליהון, ולא על עובדיהון, ומאי איהו עיטא, לאשתדלא באורייתא, ^י ואשתזבו מניה, מנלן, דכתיב ^א כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר, ^י מה כתיב בתריה ^ב לשמרך ^ס מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

רכה) ודא הוא סטרא ^ט מסאבא, ^י סטרא אחרא, ^{יא} דאיהי קיימא תדיר ^{יב} קמיה קב"ה, לאסטאה על חוביהון דבני נשא, וקיימא תדיר ^{יג} לאסטאה לתתא לבני נשא. קיימא תדיר לעילא, בגין לאדכרא ^{יד} חוביהון דבני נשא, ולאסטאה לון על ^{טו} עובדיהון, ^{טז} ובגין ^{יז} דאתיהבו ברשותיה, כמה דעבד ליה לאיוב.

רכו) וכן קיימא ^{יח} עליהו לאסטאה, ולאדכרא חוביהון, בכל מה דעבדו, באינון זמנין דקב"ה קיימא עליהו בדינא, כדין קאים לאסטאה לון, ולאדכרא

מסורת הזהר

א) (משלי ו') ח"א רסד. ח"ב קסו: קסו. ח"ג קנג. רטו: רמו: רפ: ת"ז תכ"א נה. תכ"ב סז:
תמ"ד סב: ת"ע קכו. ב) לעיל דף ס"ד ציון ז'.

חלוסי גרסאות א הנהו. ב מוסיף כד הנה. ג ותתפרש. ד קמיה. ה קב"ה. ו ואשתזבא. ז וכתיב. ח מאשה זרה וגו'. ט אחרא מסאבא. י ליג סטרא אחרא. יא דקיימא ולגי דאיהי. יב קמיה. יג לתתא לאסטאה. יד חוביהון; תוכהון. טו עובדיהון. טז בגין. יז דיתיהבו. יח מוסיף עליהו ישראל; דישאל (אה"ל).

טאמר

הכולם

ויהי כרכרה אל יוסף

ולהלאה, שם על רוחו, שלא ירדוף עוד אחר הרהורים רעים, ויעסוק בתורה לשמה.

רכג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כשאדם רואה, שהרהורים רעים באים אליו יעסוק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר ר' אלעזר, כשאותו צד הרע בא לפתות את האדם, ימשיך אותו אל התורה, ויפרד ממנו.

רכד) תא חזי דהא וכו': בוא וראה, כי למדנו, כאשר צד הרע הזה, עומד לפני הקב"ה להשטין על העולם, על מעשים רעים שעשו, הקב"ה מרחם על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, שלא יוכל לשלוט עליהם, ולא על מעשיהם, ומהו העצה, הוא השתדל בתורה, וינצל ממנו, ושואל מאין לנו זה, ומשיב, שכתוב כי נר מצוה ותורה אור (דפו"י דף ק"ז ע"א)

רכה) ודא הוא סטרא וכו': וזה הוא צד הטומאה, צד האחר, שהוא עומד תמיד לפני הקב"ה להסטין על עונותיהם של בני אדם, ועומד תמיד להשטות למטה את בני אדם, ומפרש, הוא עומד למעלה, כדי להזכיר עונות בני אדם ולהשטין עליהם על מעשיהם, משום שנתנו ברשותו כמו שעשה לאיוב. שאמר הקב"ה אל השטן הנו בידך, (איוב ב').

רכו) וכן קיימא עליהו וכו': וכן עומד עליהם, להסטין ולהזכיר עונותיהם בכל מה שעשו, באלו הזמנים שהקב"ה נמצא עליהם ברין, דהיינו כראש השנה ויום הכפורים, אז הוא

עומד

חוביהון, וקב"ה חס עלייהו דישראל, ויהב לון עיטא לאשתזבא מניה, ובמה. בשופר ביומא דראש השנה, ^א וביומא דכפורי בשעיר המשתלח, דיהבין ליה, בגין לאתפרשא מנייהו, ולאשתדלא בההוא חולקיה, והא אוקמוה.

רכז) תא חזי, מה כתיב, ^א רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו. ^ב וברזא דמהימנותא מה כתיב ^ב דרכיה דרכי ^ג נועם וכל נתיבותיה שלום. ואלין אינון ארחין ושבילין דאורייתא, וכלא חד, האי שלום, והאי מות, וכלא ^ד הפוכן דא מן דא.

רכח) זכאה חולקהון דישראל, דאינון מתדבקין ביה בקב"ה כדקא חזי, ויהיב לון עיטא לאשתזבא מכל סטרין אחרנין דעלמא, בגין דאינון עמא קדישא לאחסנתיה וחולקיה, ועל דא יהיב לון עיטא בכלא. ^ה זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רכט) ת"ח, כד האי סטרא בישא, נחת ושאט בעלמא, וחמי עובדין דבני נשא, דאינון כלהו ^ו סטאין ארחייהו בעלמא, סליק דעילא, ואסטין ^ז לון, ואלמלא דקב"ה חייס על עובדי ידוי, לא ישתארון בעלמא.

רל) מה כתיב ^ח ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה: ^ט * דסלקא וסאטי בכל יומא ויומא, ואמר קמי קב"ה, כמה בישינ, כמה דלטורין, בגין לשיצאה בני עלמא.

רלא) מה כתיב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע

מסורת הזהר

(א) ב"א שכ"ח ציון ב'. (ב) (משלי ג') ח"א קצה. קצט. ח"ב לא. נו: ח"ג לה. קעו. תק"ח ק"ג טג שמג. (ג) לעיל דף ס"ד ציון ו.

חלוסי גרסאות ^א וביום הכסורים. ^ב ברזא. ^ג נועם וגוי. ^ד הטיכן. ^ה זכאה חולקהון. ^ו וסטאן. ^ז להו. ^ח וסאטי וסלקא.

מאמר

הסוכס

ויהי כדברה אל יוסף

אחרים שבעולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן נותן להם עצה בכל דבר ודבר. אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא.

רכט) ת"ח כד האי וכו': בוא וראה, כשצד הרע הזה, יורד ומשוטט בעולם, ורואה מעשי בני אדם, שכולם הטו דרכיהם בעולם. עולה למעלה ומשטין עליהם, ואלמלא שהקב"ה מרחם על מעשי ידיו, לא היו נשארים בעולם.

רל) מה כתיב. ויהי וגו': מה כתוב, ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה היינו צד הרע, שעולה ומשטין בכל יום ויום, ואומר לפני הקב"ה, כי יוסף רומז על הקב"ה, כמה רעות, כמה רכילות, כדי לכלות בני העולם.

רלא) מה כתיב, ולא וגו': מה כתוב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות

עמה

עומד להסטין עליהם ולהזכיר עונותיהם, והקב"ה מרחם על ישראל, ונותן להם עצה להנצל ממנו. ובמה. בשופר. ביום ראש השנה. וביום הכפורים, בשעיר המשתלח שנותנים לו, כדי שיפרוש מהם ויעסוק באותו חלק שנתנו לה, וכבר בארוה.

רכז) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, רגליה יורדות מות וגו'. ובסוד האמונה, מה כתוב דרכיה דרכי נועם וגו'. ואלו הם ארחות ושבילים של התורה, וכולם אחד, כלומר, כל הדרכים הן של הטומאה והן של הקדושה הם אחר: זה שלום, וזה מות, ולגמרי, הם בהפכיות זה מזה, שכל דרך ודרך של הטומאה, הוא בהפכיות מן הדרך שכנגדו בקדושה.

רכח) זכאה חולקהון וכו': אשרי חלקם של ישראל, שהם מתדבקים בהקב"ה כראוי, ונותן להם עצה להנצל מכל צדדים (דפו"י דף ק"ז ע"א * דף ק"ז ע"ב)

אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה. בגין לנסבא
שלטנו, לשלטאה על עלמא, ושלטנו לא שרטא, עד דאתיהיב ליה רשון.
רלב) ד"א לשכב אצלה: כד"א "ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות
עמה: למיהב לה רבו, וברכאן, וסייעתא, ח דאלמלא סיועא ב הוה ג לה
מדעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד, אבל בגין דקב"ה חייס על עלמא,
אשתאר עלמא בקיומיה.

רלג) ר' אבא אמר, כלא איהו ארחא ד חדא, אבל יצה"ר, הוא דקא אזיל
ומפתי לון לבני נשא, בגין לאסטאה ארחייהו, ולאדבקא בהו, בכל יומא
ויומא, ובכל כ עידן ועידן, סטי ליה לב"נ, מארחא דקשוט, בגין לדחייא ליה,
מארחא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

רלד) זכאה ו איהו, מאן דעביד ונטיר ארחוי ו ושבילוי, ח בגין דלא
יתדבק ביה, היינו דכתיב ויהי כדברה אל יוסף יום ויום ולא שמע אליה,
ס כמה דאיהי אמרת ליה בכל יומא, דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי
ליה לב"נ, בכל יומא, לשכב אצלה, גו גיהנם, ולאדנדא תמן, להיות עמה.
רלה) תא חזי, כד ב"נ אתדבק בהווא סטרא, אתמשך אבתרה, ואסתאב

מסורת הזהר

(א) ויקרא ט"ו.

חלופי גרסאות ח ואלמלא. ג דהוה. ג ליה. ד דא; חד ארחא (אה"ל). ס ערן וערן. ו מאי עביד נטיר;
מאן דאיהו עכיר. ז מוסיף ושבילוי דקב"ה. ח ולא ול"ג בגין (אה"ל). ט במה.

ויהי כדברה אל יוסף

הסולם

מאמר

אצלה, הוא השפעת שפע הממשלה ונתינת
רשות לס"א להעניש. ופירוש הזה אומר,
שלשכב אצלה סובב על שפע הנהגת העולם
שניתנה לס"א בזמן שהיא מושלת בעולם, כדי
שהעולם יתקיים, שז"ס ואיש אשר ישכב
עם טמאה.

רלג) ר' אבא אמר וכו': רא"א, הכל הוא
ענין אחד, דהיינו ב' הפירושים הנ"ל,
אבל היצה"ר, הוא שהולך ומפתה בני אדם,
כדי להטות דרכם ולהתדבק בהם, ובכל יום
ויום ובכל עת ועת, מטה בני אדם מדרך
האמת, כדי לדחורם מדרך החיים, ולהמשיכם
לגיהנם.

רלד) זכאה איהו מאן וכו': אשרי הוא, מי
שעושה מעשים טובים, ושומר דרכיו
ושביליו כדי שלא יתדבק בו ביצר הרע, היינו
דכתיב, ויהי כדברה אל יוסף יום ויום ולא
שמע אליה, שלא שמע מה שהיא אמרה לו בכל
יום ויום, כי רוח הטומאה שהוא יצר הרע,
מפתה את האדם בכל יום ויום. לשכב אצלה,
תוך הגיהנם, ולהיות נידון שם כהיות עמה.

רלה) תא חזי כד וכו': בוא וראה, כשאדם
מתדבק בצד ההוא, נמשך אחריה,

ונטמא

עמה, ולא שמע אליה, משום שהקב"ה מרחם
על העולם. לשכב אצלה, שואל, מהו לשכב
אצלה, ומשיב, כדי שתקבל ממשלה למשול על
העולם, וממשלה אינה מושלת, עד שניחן
לה רשות.

פירוש. לשכב אצלה, פירושו זווג.
ומתמיה, היתכן שהקדושה תזדווג עם הטומאה,
ועל זה משיב, כי שפע קבלת הכח מן הקב"ה,
שצד הרע מקבל כדי להעניש, נבחן כמו זווג,
כי אין שפע נמשך רק ע"י זווג. וע"כ כתוב
לשכב אצלה, כלומר, להשפיע לה שפע
הממשלה.

רלב) ד"א לשכב וכו': פירוש אחר על הכתוב
לשכב אצלה, הוא כמו שאתה אומר,
ולאיש אשר ישכב עם טמאה, להיות עמה,
היינו לתת לה ממשלה וברכות ועזרה, כי
אלמלא העזרה שהיה לה מלמעלה, לא נשאר
בעולם אפילו אדם אחד. אבל משום שהקב"ה
מרחם על העולם, ונותן עזרה לעולם ע"י הס"א,
דהיינו, בשעה שהס"א מושלת בעולם, נשאר העולם
על קיומו.

ההפרש מפירוש הזה לפירוש הקודם,
הוא, כי בפירוש הקודם, אומר שענין לשכב
(דמ"י דף ק"צ ע"ב)

עמה בהאי עלמא, 6 ואסתאב עמה בעלמא אחרא. תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו, 7 כדכתיב, "צא תאמר ל' לו, צואה ממש, וביה אתדן מאן דאסטי ארחוי ד מן אורייתא, וביה אתדנו אינון חייבין דעלמא, דלית לון מהימנותא 8 בקב"ה.

רל"ו) מה כתיב 9 ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ויהי כהיום הזה: יומא דיצה"ר שלטא בעלמא, ונחתא לאסטאה לבני נשא. אימתי, יומא 10 דאתי בר נש לאתבא בתיובתא על תובוי, או לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי 11 דאורייתא, 12 וכדין בההוא זמנא נחתא, 13 בגין לאסטאה לבני עלמא.

רל"ז) ויבא הביתה לעשות מלאכתו, בגין לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי 14 דאורייתא, דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא, וכיון 15 דעבידתא דב"נ בהאי עלמא, הוא עבידתא דקב"ה, בעי ליה לב"נ, למהוי תקיפא 16 כי כאריא בכל סטרוי, בגין דלא ישלוט עלוי סטרא 17 אחרא, ולא יכיל למפתי ליה, מה כתיב ואין איש, לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע, ויגח ביה קרבא כדקא יאות.

רל"ח) מאי אורחיה 18 דיצר הרע. כיון דחמי דלית בר נש קאים לקבליה, ולאגחא ביה קרבא, מיד, 19 ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי. ותתפשהו בבגדו, בגין דכד שליט יצה"ר עליה דבר נש, אתקין ליה, וקשיט ליה לבושו, 20 מסלסל 21 בשעריה, הה"ד ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי: אתדבק עמי.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ל') ח"ב רנב. רסה: ח"ג רלח. (ב) (כראשית ל"ט) ח"א רכב. (ג) (שם) ח"ב מט. ר"ל: ח"ג ריג: ריר.

חלופי גרסאות 22 ובעלמא וליג ואסתאב עמה. 23 כדאי. 24 מוסיף לו לו. 25 ד מאורייתא וליג מן. 26 מוסיף ביה בקב"ה. 27 ודב"נ אתי. 28 אורייתא. 29 כ כדין. 30 ליג בנין. 31 אורייתא. 32 ד דעוברתא. 33 כי באריה. 34 יג דא. 35 יד ליג דיצר הרע. 36 מוסיף מסלסל ליה. 37 קו בשערוי.

הסולם

מאמר

ונטמא עמה בעולם הזה, ונטמא עמה בעולם האחר. רל"ז) ויבא הביתה לעשות מלאכתו: כדי לעסוק בתורה ולעשות מצות התורה, שהוא מלאכתו של האדם בעולם הזה. וכיון שמלאכתו של האדם בעולם הזה, הוא מלאכתו של הקב"ה, דהיינו העסק בתורה ומצות, צריך האדם להיות גבור כארי בכל צדדיה, כדי שלא ישלוט עליו הס"א, ולא יוכל לפתותו. מה כתיב, ואין איש: היינו, אין איש שיקום לפני היצה"ר, ויעשה עמו מלחמה כראוי.

תא חזי האי וכו': בוא וראה, צד הטומאה הזה הוא מנוול, הוא סנופה, כמו שכתוב צא תאמר לו, צואה ממש. וכו, בצואה זו נידון, מי שמטה דרכיו מן התורה, וכו נידונו אלו רשעי עולם שאין להם אמונה בהקב"ה.

רל"ו) מה כתיב, ויהי כהיום הזה ויבא וכו': ויהי כהיום הזה, היינו היום שיצה"ר שולט בעולם, ויורד להשטות בני אדם. ושואל מתי זה. ומשיב, זהו היום שאדם בא לשוב בתשובה על עונותיו, או שבא לעסוק בתורה ולעשות מצות התורה, ואז באותו זמן יורד יצר הרע כדי להשטות בני העולם, ולמנוע אותם מתשובה, מעסק התורה, ומעשיית המצות.

(דמ"ו דף ק"צ ע"ב)

בגדיו

רלט) מאן דאיהו זכאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא, מה כתיב, ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. ה ויערוק מניה, בגין לאשתזבא ב מניה, ולא ישלוט עלוי.

רמ) אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא, למחמי ליצר הרע, כחד טורא ד רברבא, ויתמהון, ויימרון ס איך יכילנא לאכפיא, ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא, למחמי ליה ליצר הרע, דקיק כחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון, היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא ו כדא דקיק, אלין יבכון, ואלין יבכון, וקב"ה יבער ליה מעלמא, ויכוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמון צדיקיא ויחדון, כד"א, * אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

רמא) * ויהי אחר הדברים האלה חטאו ס משקה מלך מצרים וגו'. ר' יהודה פתח ב' הישאג אריה ביער וטרף אין ס לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביער, ת"ח כמה אית לון לבני נשא, לאשגחא בפולחנא דקב"ה, דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקב"ה, דחלתיה ואימתיה הוא על כלא.

רמב) דהא כד ברא קב"ה עלמא, עבד כל בריין דעלמא, כל חד וחד בדיוקניה כדקא חזי י' ליה, ולבתר ברא ליה דבר נש, בדיוקנא עלאה, ושלטיה על כלהו, בדיוקנא דא, דכל זמנא דבר נש קאים בעלמא, כל אינון בריין דעלמא זקפין רישא, ומסתכלן בדיוקנא עלאה דבר נש, כדין כלהו

מסורת הזהר

א) ב"ב רכ"ח ציון ה'. ב) בראשית מ'. ג) עמוס ג'.

חלופי גרסאות ה מוסיף ואגח ביה קרבא ויערוק. כ מנה. ג מוסיף למחמי ליה. ד מוסיף רברבא עלאה. ה ח"ך. ו דקיק כרא. ז מן עלמא. ח משקה וגו'. ט לו וגו'. י ל"ג הוא. יא ל"ג ליה.

מאמר

הסוכים

ויהי כדברה אל יוסף

בנדיו, מסלסל בשעריו, זהו שכתוב ותתפשהו בנגדו לאמר, שככה עמי, התדבק עמי.

רלט) מאן דאיהו זכאה וכו': מי שהוא צדיק, מתגבר כנגדו ועושה עמו מלחמה.

מה כתוב, ויעזוב בידה וינס ויצא החוצה, יעזוב אותו ויתגבר לנגדו, וינס מפניו, כדי להנצל ממנו שלא ישלוט עליו.

רמ) אמר רבי יצחק וכו': עתידים הצדיקים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע,

כהר גבוה, ויתמהו ויאמרו, איך יכולנו לכבוש הר גבוה עליון הזה. ועתידים הרשעים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע, דק כחוט השערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הרק כזה, הללו בוכים והללו בוכים, והקב"ה יבער אותו מן העולם, וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלוט עוד בעולם, ויראו

(דומי דף ק"ז ע"ב * דף קצ"א ע"א)

מאמר חטאו משקה מלך מצרים והאפה

רמא) ויהי אחר הדברים וגו': ר' יהודה פתח הישאג אריה ביער וטרף אין לו וגו'. הישאג אריה ביער, בוא וראה, כמה יש לבני אדם להשגיח בעבודת הקב"ה, כי כל מי שמשתדל בתורה ובעבודת הקב"ה, סחדו ואימתו מוטל על כל.

רמב) דהא כד ברא וכו': כי כשברא הקב"ה את העולם, עשה כל בריות העולם, כל אחד ואחד בצורתו כראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בצורה עליונה, והמשילו בכח צורה זו על כל הבריות, וכל זמן שהאדם עומד בעולם, כל הבריות, כשנושאים ראשם ומסתכלים בצורה העליונה של האדם, כולם

מפחדים

דחלין וזעין מקמיה, כד"א * ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית א' הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מלי, כד מסתכלן וחמאן ביה, האי ב' דיוקנא, ונשמתא ביה.

רמג) אמר ר' אלעזר, אע"ג דנשמתא לאו ביה, צדיקיא לא משתניין, מכמה דהוה דיוקנהון בקדמיתא, וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה, וכדין ג' חיות ברא, ד' ועופא דשמיא, יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף ס' ליה ו' האי דיוקנא ז' קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

רמד) ות"ח, קב"ה אחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין לאתרייהו, ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני ס' דיוקניה, כד אפילו ליה כגובא ס' דאריותא, ו' ובגין כך אשתויב. א"ר חזקיה, אי הכי, הא כתיב ב' אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא ולא חבלוני, משמע דבגין י' מלאכא דאסגר לפומייהו, לא אתחבל.

רמה) א"ל, בגין דא לא אתחבל, דהא ההוא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה, ובגין כך, אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא י' מתחקין ביה, ואיהו אתקיף י' דיוקני ב', ולא יכילו לשלטאה ב', וסגר פומייהו, וע"ד שלח מלאכיה ודאי.

מסורת הזהר

(א) הקסה"ו דף ק"פ ציון א'. (ב) דניאל ו'.

חלוסי גרסאות א' הארץ וגו'. ב מוסיף דיוקנא עלאה. ג חיות (אה"ל) ד ועופי. ס לון. ו ההוא. ז ליג מן קדישא ער דבר נש. ח מוסיף רעותיה וריוקניה (אה"ל). ט דארייותא. י מוסיף בגין דאתחלף (דאתקף) כאריה ובג"כ (רמ"ק ואה"ל). יא ומלאכא סגר פום ארייותא. יב משתכחין; משתכחן (אה"ל). יג דיוקניה.

מאמר הסולם חסאי משקה מלך מצרים והאופה

לשורשם, כמו שהיו מטרם החטא דעצה"ד, ובכדי שימצא רצונו בכל מעשי העולם. פירוש, שעל ידי העונשים, מתקנים כל מעשי העולם, ואפילו הרחוקים ביותר.

דניאל לא אשתני וכו': דניאל, לא נשתנה צורתו כשהפילוהו בכור האריות, ומשום זה נצל. אמר ר' חזקיה, אם כן, הרי כתוב, אלקי שלח מלאכיה וגו', נשמע, שמשום שהמלאך סגר את פיהם לא נחבל, ולא משום צורתו הקדושה.

רמה) א"ל בגין דא וכו': אמר לו, משום זה לא נחבל, כי אותו הצורה הקדושה של אדם צדיק, הוא מלאך ממש, שסגר פה האריות, וקשרם, לשמרו שלא יחבלו בו ומשום זה אמר דניאל, אלקי שלח מלאכיה, היינו אותו המלאך, שכל צורות העולם נחקקות בו, והוא הגביר את צורתו ב', ולא יכלו האריות למשול

מפחדים אז ורועדים מפניו, כמש"א ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו'. והדברים נאמרים, רק כשמסתכלים ורואים בו צורה הזו, והנשמה נמצאה בו.

רמג) אמר ר' אלעזר: אר"א, אע"פ שאין בו הנשמה, הצדיקים, אין צורתם משתנה ממה שהיו בתחילה, וכשהאדם אינו הולך ברכי התורה, נחלפת לו צורה הקדושה הזו, ואז, חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו. כי משום שנחלפה צורתו הקדושה, נחלפה והלכה ממנו צורת אדם, וקבל צורת שאר בעלי החי, וע"כ אין הבריות מפחדים עוד ממנו ויכולים למשול עליו.

רמד) ות"ח קב"ה אחלף וכו': ובוא וראה, הקב"ה מחליף המעשים למעלה ולמטה, דהיינו שמחליף צורה הקדושה שלמעלה ודמות אדם שלמטה כנ"ל, כדי להחזיר הדברים (רס"י דף קצ"א ע"א)

רמו) והאי מלאכא, ה' ההוא דכל דיוקנין מתחקקן ביה. דכתיב * ידן בגוים מלא גויות, איהו דלא * אשתני קמיה כל דיוקנין דעלמא, ועל דא מבעי ליה לב"נ. לאסתמרא ארחוי ושבילוי, בגין דלא יחטא * קמיה ד' דמאריה, ויתקיים בדיוקנא דאדם.

רמוז) ת"ח, יחזקאל נטר פומיה ממאכלי דאיסורי, דכתיב * ולא בא בפי בשר פגול, זכה ואקרי בן אדם. דניאל מה כתיב ביה, * וישם דניאל על פניו אשר לא יתגאל בפת בג * המלך וביין משתיו, זכה הוא, ואתקיים בדיוקניה ו' דאדם, בגין דכל מלין דעלמא, כלהו דחלין מקמי דיוקנא דאדם, דאיהו שליטא על כלהו, ואיהו מלכא על כלא.

רמח) א"ר יוסי, בגין דא, אצטריך ליה לב"נ, * לאסתמרא מחובוי, * ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועם כל דא, בעי ליה לב"נ, למבדק בחובוי, * בכל יומא ויומא, דהא כד ב"נ קאים * מערסיה, תרין סהדין קיימין * קמיה, ואזלי בהדיה, * כל יומא.

רמט) * בעי בר נש למיקם, * אינון סהדי * אמרין ליה, בשעתא דאפתח עינוי, * עיניך לנכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך. קם ואתקין רגלוי למהך, אינון סהדין אמרין ליה, * פלס מעגל רגלך וגוי. ועל דא כד אזיל ב"נ, בכל יומא, בעי ליה לאסתמרא מחובוי.

רנ) בכל יומא ויומא, כד אתי ליליא, בעי לאסתכלא, ולמבדק, בכל מה

מסורת הזהר

א) ב"ב י"א ציון א'. ב) יחזקאל ד'. ג) דניאל א' ח"ב קכה : ד) משלי ד' ח"ג קעה : ה) (שם) ח"ג קעה : רצג.

חלוסי גרסאות א' ל"ג ההוא. כ' אשתניו. ג' קמי. ד' מאריה. ה' המלך וגוי. ו' מוסיף דאדם דכתיב ואשלה על פני ויאמר אלי הבן בן אדם. ז' לאסתמרא. ח' דלא. ט' כל. י' מן ערסיה. יא' עמיה (אה"ל) יב' בכל (אה"ל). יג' מוסיף כל יומא בעי (אה"ל) יד' מוסיף לקבליהון אינון. טו' אמרי.

הסולם

מאמר למשול בי, וסגר את פיהם. וע"כ ודאי, ששלח מלאכו. רמו) והאי מלאכא, ההוא וכו' : ומלאך הזה. הוא אותו, שכל הצורות נחקקות בו, שה"ס הנוקבא, שנקראת מלאך, שממנה כל הצורות שבעולם, שכתוב ידן כגוים מלא גויות. שצורתיהם של כל הגויות לפניו, כי כל הצורות שבעולם אינן משתנות לפניו. וע"כ צריך האדם לשמור דרכיו ושביליו כדי שלא יחטא לפני רבונו ויתקיים בצורת אדם. רמוז) ת"ח יחזקאל וכו' : בוא וראה, יחזקאל שמר את פיו ממאכלות אסורות, שכתוב, ולא בא בפי בשר פגול, זכה ונקרא משום זה בן אדם. דניאל מה כתוב בו, וישם דניאל על לבו, אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו. ע"כ זכה הוא ונתקיים בצורת (דמוי קצ"א ע"א)

חסאו משקה מלך מצרים והאפה אדם. כי כל דברי העולם, כולם מפחדים מפני צורת אדם, שהוא מושל על כולם והוא מלך על כולם. רמח) א"ר יוסי וכו' : אר"י, משום זה צריך האדם להשמר מעונותיו, ולא יטה ימין ושמאל. ועם כל זה, אע"פ ששומר את עצמו, צריך האדם לבדוק את עצמו מעונותיו בכל יום ויום. כי כשהאדם קם ממטתו, שני עדים עומדים לפניו, והולכים עמו כל היום. רמט) בעי בר נש וכו' : רוצה האדם לקום, אלו העדים אומרים לו, בשעה שפתח עינוי, עיניך לנכח יביטו וגוי. קם והכין את רגליו ללכת. אלו העדים אומרים לו, פלס מעגל רגלך וגוי. וע"כ כשהאדם הולך, צריך בכל היום להשמר מעונותיו. רנ) בכל יומא ויומא וכו' : בכל יום ויום כשבא הלילה, צריך להסתכל ולבדוק בכל

דעכד כל ההוא יומא, בגין דיייתוב מנייהו, ^ב ויסתכל בהו תדיר, בגין דיייתוב קמי מאריה, כד"א * וחטאתי נגדי תמיד, בגין דיייתוב מנייהו. (רנא) ות"ח, בזמנא דהו ישראל בארעא קדישא, לא אשתכח בידיהו חובא, כמה ^ג דאוקמוה, בגין דאינון קרבנין, דהו מקרבין בכל יומא, * הו מכפרי עלייהו. השתא דאתגלון ישראל מארעא, ולית מאן דמכפר עלייהו, אורייתא ^ד היא מכפרא עלייהו, ועובדין דכשרן, בגין דשכינתא עמהון ^ה בגלותא, ומאן ^ו דאיהו לא מסתכל בארתוי דקב"ה, ^ז גרים לשכינתא לאתכפיא בגו עפרא, כד"א ^ח ישפילנה ^ט ישפילה עד ארץ וגו'.

(רנב) א"ר יצחק, ^י וכן מאן דאשתדל באורייתא, ובעובדין דכשרן, גרים ^{יא} דכנ"י, לארמא רישא בגו גלותא. זכאה חולקיהון, דאינון ^{יב} דמשתדלי באורייתא יממא וליכ'.

(רנג) ת"ח, גלגל קב"ה גלגולין בעלמא, בגין לארמא רישא דצדיקיא, דהא בגין דירים יוסף רישיה בעלמא, על דאשתכח זכאה קמיה, ארגיו רבונא על ^{יג} עבדוי, כד"א חטאו משקה מלך מצרים והאופה ^{יד} לאדוניהם למלך מצרים, וכלא בגין לארמא רישא דיוסף זכאה. ות"ח, על ידא דחלמא, אתכפייא ^{יז} מעם אחוי, ועל ידא דחלמא ^{יח} אתרבי על אחוי, ואתרבי על כל עלמא. (רנד) ^{יט} ויחלמו חלום שניהם איש חלומו בלידה ^כ אחד איש כפתרון וגו', ת"ח, דהא אתמר דכל חלמין אזלין ^{כא} בתר ^{כב} פומא, יוסף כד פשר להו חלמא, אמאי פשר להאי ^{כג} פישרא טבא, ולהאי ^{כד} פישרא בישא. אלא, אינון חלמין

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) נח ק"י ציון ד' (ב) ישעיה כ"ו. (ג) בראשית מ'.

(ה) נתגלל. (ז) אחר פתרון הפה.

חלופי גרסאות א וישתדל (אה"ל). ב מוסיף דאוקמיה בכמה דוכתי. ג איהי. ד מוסיף בגלותא ואתמר. ה דלא וליג דאיהו; דאנהו; ו מוסיף גרים לה. ז מוסיף ישפילה ישפילנא (אה"ל). ח וכו'. ט דמשתדלין. י עבדויה (אה"ל). יא לאדוניהם וגו'. יב מן. יג אחר וגו'. יד פשרא דפמא. טו פשרא. טז פשרא.

חטאו משקה מלך מצרים והאפה

הסולם

מאמר

הגלות. אשרי חלקם של המשתדלים בתורה יום ולילה.

בכל מה שעשה כל אותו היום, כדי שישוב בחשובה עליהם. ויסתכל בהם תמיד, כדי שישוב לפני רבונו, כמ"ש, וחטאתי נגדי תמיד, כדי שישוב עליהם.

(רנג) ת"ח גלגל וכו': בוא וראה גלגל הקב"ה גלגולים בעולם כדי להרים ראשם של הצדיקים. כי כדי שירים יוסף ראשו בעולם על שהיה צדיק לפניו, הרגיו את הארון על עבדיו, כמ"ש, חטאו משקה מלך מצרים והאופה לאדוניהם למלך מצרים. והכל היה כדי להרים ראש של יוסף הצדיק, ובוא וראה, על ידי החלום נשפל מאחיו, ועל ידי החלום התגדל על אחיו. והתגדל על כל העולם. דהיינו ע"י חלום פרעה.

(רנא) ות"ח בזמנא וכו': ובוא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדש, לא היה נמצא בידיהם עון, כמו שבאדוה, משום שאלו הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום, היו מכפרים עליהם. עתה שנגלו ישראל מן הארץ, ואין מי שיכפר עליהם, התורה היא מכפרת עליהם, והמעשים טובים. משום שהשכינה עמהם בגלות, ומי שאינו מסתכל בדרכיו של הקב"ה, גורם לשכינה להשתוחח עד עפר כמ"ש, ישפילנה ישפילה עד ארץ.

(רנד) ויחלמו חלום שניהם וגו': בוא וראה, כי למדנו, שכל החלומות הולכים אחר הפה, ושואל לפי"ה, יוסף כשפתר להם החלום, למה פתר לזה פתרון טוב ולזה פתרון רע, למה לא פתר לשניהם פתרון טוב. ומשיב, אלא אלו

(רנב) א"ר יצחק וכו': אריי, וכן מי שמשתדל בתורה ובמעשים טובים גורם לכנסת ישראל שהיא השכינה, להרים ראשה תוך (רמזי הף קציא ע"א *) דף קציא ע"ב)

עליה דיוסף הוה, ובגין דידע מלה על ^ה עקרא ושרשא דילה, ^ב בגין כך פשר חלמא להו כמה דאצטריך. לכל חד וחד פשר ^ג להון ^ד פישרא, לאהדרא מלה על אתריה.

רנה) מה כתיב ^א ויאמר אליהם יוסף הלא לאלהים פתרונים ספרו נא לי, מאי טעמא, בגין דהכי מבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא ^ב פישרא לקב"ה, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא ^ו פישרא.

רנו) ת"ח, הא אתמר, דדרגא ^ב דחלמא ^א לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיתאה, בגין דהא מאתר דנבואה שריא, עד האי דרגא דחלמא, ^ה שיתא דרגין אינון, וסלקא ^ה פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, ^י ופישרא קיימא עלייהו, ^{יא} ופישרא קיימא ^{יב} בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה, דכתיב הלא לאלהים פתרונים, הלא לאלהים ודאי.

רנז) תא חזי מה כתיב ^ב ויספר שר המשקים את חלומי ליוסף ^ג וגו'. רבי אלעזר פתח ^ד ואמר, ^ה ויהי בעברם ואליהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. ^ה הכא אית לאסתכלא, והאי קרא ^{טו} תוהא איהו, ואליהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה ^{טז} קיימא, והא ^{יז} ברשותיה דקב"ה איהו. ותו דאלישע הכי נמי איהו הוה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

דרך אמת

(ה) כאן יש לעיין.

מסורת הזהר

(א) שם. (ב) חלמא-נבואה: ויצא כ"ו ציון א'.
(ג) (בראשית מ') ח"א קצב. ח"ג רלה. (ד) מלכים ב' ב'.

חלופי גרסאות ^א עקרת (אה"ל). ^ב ובגין, ^ג לון. ^ד פשרא; ^ה מוסיף פשרא לטב ולביש כדקא יאות. ^ו פשרא, ^ז פשרא. ^ח איהו לתתא. ^ט שחא. ^י פשרא. ^{יא} ופשרא; ^{יב} ופשרא (אה"ל); ^{יג} מוסיף ופשרא איהו. ^{יד} ליג ופישרא קיימא. ^{טו} בדבורא. ^{טז} מוסיף ויאמר לו בחלומי וגו'. ^{יז} ליג ואמר. ^{יח} תוהא, ^{יט} מוסיף קיימא מלה. ^כ ברשותא.

מאמר

הסולם

חסאו משקה מלך מצרים והאפה ומפרש, החלום היא מדרגה שלמטה, כגבריאל, והפתרון עומד עליו, כי הפתרון תלוי בדבור, שהיא הנוקבא. ועל כן בדבור תלוי הדבר, שכתוב, הלא לאלקים פתרונים, הלא לאלקים, ודאי, שהיא הנוקבא הנקראת אלקים.

אלו החלומות, על יוסף היו, ומשום שידע הדבר בעקרו ושרשו, משום זה פתר להם החלום כמו שצריך, ופתר לכל אחד ואחד פתרון, כדי להחזיר דבר למקומו ושרשו.

רנה) מה כתיב, ויאמר וגו' לאלקים פתרונים וגו': שואל, מהו הטעם שאמר כן. ואומר, כי כן צריכים לפתור החלום, לתלות הפתרון בהקב"ה. כי שם הוא קיום הכל ובו נמצא הפתרון.

מאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי
רנז) ויספר שר המשקים את חלומי וגו':
ר' אלעזר פתח ואמר ויהי בעברם וגו' ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. כאן יש להסתכל, ומקרא הזה פליאה הוא, שכתוב, ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך. וכי ברשותו הוא, הלא ברשותו של הקב"ה הוא. ועוד, שאלישע גם כן, היה יודע, שבקשה זו אינה ברשותו אלא ברשות הקב"ה. מהו הטעם, שאמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

רנו) ת"ח הא אתמר וכי: בוא וראה הרי למדנו, שמדרגת החלום הוא למטה, והוא מדרגה הששית לנבואה, משום, שממקום שהנבואה שורה עד מדרגת החלום, הן שש מדרגות. (כנ"ל ויצא דף כ"ו ר"ה ואמר ע"ש) והפתרון עולה ממדרגת החלום, למדרגה אחרת. (דפוסי דף קצ"א ע"כ)

רנח) אלא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא, וכל עלמא, היך לא יהא ברשותיה דא, ודאי אליהו, ושאר צדיקים, קב"ה עביד רעותהון דצדיקייא תדיר, דכתיב, "רצון יראיו יעשה, וכל שכן דההוא רוחא קדישא, די עליה, נירית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה, ויהא קב"ה א"ל ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך, ועל דא הוה ליה לאלישע לירתא ד ליה.

רנט) פי שנים ברוחך, מאי פי שנים ברוחך ס אלי, ו וכי ס סלקא דעתך, דעל חד תרין ס שאיל, ס ומה דלא הוה ברשותיה, היך שאל י מיניה. אלא, איהו לא יא שאיל רוח י על חד תרין, אלא י הכי שאל י מיניה, סו בההוא רוחא דהוה ליה, סו דיעביד י תרין נמוסין בעלמא, בההוא רוחא. רס) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול אם תראה אותי לקח מאתך יהי לך כן ואם אין לא יהיה. מאי טעמא אם תראה אותי. יא אלא, אמר ליה, אם

מסורת הזהר

(א) (תהלים קמ"ה) ח"א רנה: ז"ח כ"ו טג שו. כ"ט טכ שיד. ב) מלכים א' י"ט. חלופי גרסאות א צדיקיא. ב רירית (אה"ל). ג דהא (אה"ל). ד מוסיף ליה לנבואתיה; לנבואתיה ולא כמה רשאי מני ויהי נא פי שנים ברוחך (אה"ל). ה ליג אלי. ו ליג וכי. ז דחר תרין וליג סיד דעל; סיד דחר תרין; וכי על חד תרין. ט שא"ל. ט מה. י ליג מיניה. יא מוסיף שאיל מיניה. יב ליג על. יג איהו. יד ליג מיניה. טו ההוא (אה"ל). טז דעבר. יז מוסיף חד תרין. יח ליג אלא; הכי קאמר ליה; אלא הכי קאמר ליה (אה"ל).

מאמר
הסולם
ויהי נא פי שנים ברוחך אלי
רנח) אלא ודאי מאן וכי: ומשיב, אלא ודאי, מי שנתאחד בשמים וארץ וכל העולם, איך לא יהיה זה ברשותו. ודאי הוא, שאליהו ושאר צדיקים, הקב"ה עושה רצונם של הצדיקים תמיד, שכתוב, רצון יראיו יעשה. וכל שכן, אותו רוח הקדוש שעליו, שיורש אותו הצדיק אלישע, כי אלישע היה המשמש שלו, וראוי ליוורשו, והרי הקב"ה א"ל, ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך. וע"כ היה לאלישע לרשת אותו.

רנט) פי שנים ברוחך אלי: ושואל, מה פי שנים ברוחך אלי, וכי יעלה על דעתך, ששאל על אחד שנים, דהיינו שיגדל רוחו פי שנים מרוחו של אליהו, איך שאל ממנו מה שלא היה ברשותו, כי אין לך נותן מה שאין לו.

אלא איהו לא וכי: ומשיב, אלא הוא לא שאל רוח על אחד שנים, אלא כך שאל ממנו, שאותו הרוח שהיה לו יעשה באותו הרוח, על אחד, שנים ניסים בעולם ממה שעשה עמו אליהו.

רס) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול וגו': שואל, מהו הטעם אם תראה אותי, למה תלה לו בקשתו בזה, ומשיב, אלא אמר לו, אם תוכל לעמוד על עיקרו של הרוח, שהנחתה (דשו"י דף קצ"א ע"ב)

אבל יש לשאול על התירוץ הזה, שאומר, שבקש ממנו שיוכל לפעול באותו הרוח שלו פי שנים משפעל עמו אליהו. הלא סוף סוף בקש ממנו מה שאין לו, כי כיון שאליהו לא פעל הדי לא היה לו כח הפעולה ואיך יתן כח הזה לאלישע. ואם תאמר שכל אחד יכול לפעול עם הרוח כמה שרוצה, ואינו צריך לתוספת כח עליון, א"כ לא היה צריך כלל לבקש זה מאליהו, כיון שמעצמו היה יכול לפעול כמה שרוצה. ולהבין זה צריכים להעמיק יותר בפנימיות הדברים. והענין הוא, כי נורע, שבשבירת הכלים נסלו ש"ך ניצוצין לקליפות, שמכל

תיכול למיקם על עקרא דרוחא דשבקנא לך, בשעתא א דאתנסיבנא מינך, יהא לך כדון, דהא כל ההוא עקרא דרוחא בשעתא דיסתכל ביה, כד חמי ליה לאליהו, נ יהוי דביקותא ביה, כדקא יאות. (רסא) * תא חזי, האי מאן דאסתכל במה דאוליף מרביה, וחמי ליה

חלופי גרסאות א דאתנסיב; ב מוסיף דאתנסיב אנא (אהיל). ג מוסיף יהוי ליה; דיהא ביה דבקווא.

מאמר

הסולם

ויהי נא פי שנים. ברוחך אלי

ניצוצין. יעשה פי שנים, דהיינו שאותו הרוח יגלה לו גם האורות והפעולות של ל"ב העשירי, כי אין כלל רוח מיוחד לל"ב העשירי, אלא הוא מתגלה עם סיום וגמר בירור של רפ"ח ניצוצין. כנ"ל. ואע"פ שאליהו עצמו לא גילה האורות והפעולות של ל"ב העשירי, אין זה נבחן שאינו ברשותו. אלא הוא משום שלא היה תפקידו אלא לגלות הבירור והתקון של ל"ב העשירי בכללו, ואלישע ביקש ממנו שמלבד הרוח דרפ"ח שלו, יזכה להשיג ממנו גם את תקון ל"ב העשירי, בכללו, וממילא יוכל הוא לגלות מעצמו הפעולות והאורות פי שנים, הן הארות הרפ"ח, והן הארות ל"ב האבן.

וזה אמרו מאי טעמא אם תראה אותי, למה תלה אליהו ההשגה של פי שנים, באם יראה אותו לוקח ממנו, ומשיב: אלא אמר ליה, אם תיכור למיקם על עקרא דרוחא דשבקנא לך בשעתא דאתנסיבנא מינך, יהא לך כדון, כי זמן הגילוי של תקון הרוח דל"ב העשירי, הוא ברגע האחרון של היותו בעולם הזה כי תכף אחר שגילה אותו עלה לשמים, כי נגמר תפקידו כנ"ל, וע"כ אמר לו אם תוכל לעמוד על עיקר הרוח, דהיינו הרוח דל"ב האבן, שהנחתי לך בעת שאהיה לוקח ממך, דהיינו כדיוק ברגע האחרון של היותי עמך בעולם הזה, אז יהי לך כן. פי שנים. אבל אם תפסיד רגע הזה מלראות אותי, לא תשיג פי שנים, כי הרוח דל"ב העשירי אינו מתגלה מקודם לכן. וז"ש, דהא כל ההוא עקרא דרוחא, דהיינו הרוח דל"ב העשירי, בשעתא דיסתכל ביה כד חמי ליה לאליהו, בשעה שאלישע יסתכל בו, להשיגו, בעת שראה את אליהו לוקח ממנו, יהוי דבקווא ביה כדקא יאות, יתדבק וישיג אותו כראוי, כי רק ברגע הזה שראה אותו לוקח ממנו אז שעת הגלותו, ולא מקודם לכן. כמבואר.

רסא) תא חזי האי וכו': בוא וראה, מי שמסתכל במה שלמד מרבו, ורואה

אותו

שמכל ספירה שבע"ס דנקודים, נפלו שמונה מלכים: דעת חג"ת נהי"מ, שבכל אחד ד' בחינות חו"ב תו"מ, דהיינו ל"ב בחינות מכל ספירה, ועשר פעמים ל"ב הן ש"ך בחינות. ורק רפ"ח ניצוצין מהם ניתנו לבירור ולתקון במשך שתא אלפי שני, שהם רק ט"ס ראשונות שבע"ס דנקודים, שט' פעמים ל"ב הם רפ"ח, אבל ל"ב ניצוצין שבמלכות שלהם, לא ניתנו לבירור ואסור לנגוע בהם, ונשארו מוטלים בקליפות בכל משך שתא אלפי שני דהו עלמא, עד לגמר התקון. ולפי שכל גוף, מעורב בו מל"ב העשירי הזה, שאין לו תקנה, לכן מוכרח כל אדם למות, ובגמר התקון כשיתברר ל"ב העשירי, אז נאמר, ובלע המות לנצח, כי כל הקליפות יתבטלו, וכל המאורות יתגלו.

ואין לשאול, כיון שאסור לברר ולנגוע בל"ב העשירי הזה המוטל בקליפות מומן שבירת הכלים, א"כ איך אפשר שיתוקן לעתיד, והאמת הוא, שאין צורך כלל לברר אותו ולתקנו, כי עם גמר בירורם ותקונם של כל רפ"ח ניצוצין, מתתקן ל"ב העשירי מאליה, ואינו צריך לשום בירור מיוחד.

והנה בחינת אליהו, הוא, להביא בחינת הסיום והגמר של בירור ותקון רפ"ח הניצוצין שעמו מתתקן תכף ל"ב האבן, וז"ס שאליהו בגי' ב"ן שכל ענינו היה לתקן את שם ב"ן, שהוא מדת המלכות ולהוציא ל"ב העשירי מן הקליפות, וכל צדיק וצדיק יש לו תפקידו, וכשגמר תפקידו תכף נסתלק למעלה, ולפיכך אע"פ שאליהו הוא המגלה את תקון של ל"ב האבן, מ"מ אינו פועל מאומה בהאורות השלמים המתגלים על ידו, כי תכף נסתלק לשמים, כי נגמר תפקידו.

וזהו שמתרץ הזהר, איהו רא שאיל רוח על חר תרין, דהיינו שיהיה לו ב' רוחות, אחד מבחינת רפ"ח ניצוצין ואחד מבחינת ל"ב האבן, כי אין לך גותן מה שאין לו, אלא הכי שאז מניה בהרוא רוחא דהוה ליה, דיעביד תרין נמוסין, כי בקש ממנו שאותו הרוח שהיה לו לאליהו, דהיינו הרוח מרפ"ח (דמוי דף קצ"א ע"ב *) דף קצ"ב ע"א)

בהוא חכמתא, ⁶ יכיל לאתוספא בהוא ³ רוחא יתיר. תא חזי, ³ דהא יוסף בכל מה דאיהו עביד, הוי חמי ברוחא דחכמתא, לההוא דיוקנא דאבוי, ⁷ הוה מסתכל. ובגין כך הוה מסתייעא ליה מלתא, ואתוספא ליה רוחא אחרא, ⁸ בנהירו עלאה יתיר.

רסב) בשעתא דאמר ליה ההוא רשע, ⁴ והנה גפן לפני. אזדעזע יוסף, דלא הוה ידע על מה תיתי מלה, כיון דאמר ² ובגפן שלשה שריגים, מיד אתער רוחיה, ואתוסף בנהירו, ואסתכל בדיוקנא דאבוי, כדין אתנהיר רוחיה, וידע מלה.

רסג) מה כתיב, ובגפן שלשה שריגים. אמר יוסף, הא ודאי בשורה דחדוה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגים: אלן אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, כהני ליואי וישראל.

רסד) והיא כפורחת עלתה נצה, ¹ דהא בגיניהון, סלקא כנסת ישראל, ואתברכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשכולותיה ענבים, אלן אינון צדיקיא דעלמא, דאינון כענבים מבושלים כדקא חזי. ד"א הבשילו אשכולותיה ענבים, דא ² הוא יין דאתנטיר בענביהו, ³ מששת ימי בראשית.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ע"ד ציון ג. (ב) (בראשית מ') ח"א רלה. ח"ג קפט.

חלומי גרסאות א ל"ג מן יכיל ער יתיר. ב חכמתא. ג ל"ג דהא. ד ל"ג הוה מסתכל. ה מוסיף איהו בנהירו. ו וישראל. ז מוסיף דהא ה' במפיק (אה"ל). ח איהו. ט משית יומי.

ויהי נא סי שנים ברוחך אלי

הסולם

מאמר

אותו עם החכמה ההוא שלמד ממנו. יכול להתוסף יותר ברוח ההוא.

תא חזי דהא וכו': בוא וראה, כי יוסף בכל מה שהיה עושה היה רואה ברוח החכמה את צורתו של אביו, ועל כן הצליח בדבר, ונתוסף לו רוח אחר בהארה עליונה יותר, פירוש, כי יעקב האיר רק חסדים מכוסים, בהיותו מבחי' מחזה ולמעלה דו"א, אבל יוסף האיר, בחסדים מגולים בהארת חכמה, להיותו קו האמצעי שמחזה ולמטה דו"א. הרי שהאיר יותר מיעקב אביו.

רסב) בשעתא דאמר וכו': בשעה שאמר לו אותו רשע והנה גפן לפני, נזדעזע יוסף, כי לא ידע על מה סובב הדבר, פירוש, שהיה חושש שהמדובר היא בגפן דס"א, הנמשך משמאל שאינו מיוחד בימין ע"י קו אמצעי. כיון שאמר ובגפן שלשה שריגים, שפירושו שהשמאל מיוחד בימין ע"י קו אמצעי, מיד נתעורר רוחו, ונתוסף בהארה, והסתכל בצורתו של אביו, שה"ס קו אמצעי, אז האיר רוחו וידע הדבר.

(רמ"י דף קצ"ב ע"א)

רסה) עד הכא אתבשר יוסף בחלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו דיליה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. * ואקח את הענבים, ב דאיהו ליה לגרמיה.

רסו) תנינן, האי מאן דחמי ענבין חוורין בחלמא, סימן יפה ליה, אוכמי לא, מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין י דרגין ידיען, אינון אוכמי וחוררי, האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהינותא תליין, וע"ד י מתפרשן בחכמתא, הן לטב, הן לביש, אלין צריכין רחמי, ואלין אשגחותא דרחמי.

רסז) ת"ח, אדם הראשון, י אנתתיה סחטא ליה ענבין, ו וגרימת ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עלמא. נח אתא להני ענבין, ולא אתנטר כדקא יאות, מה כתיב, י וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן, שתו חמרא י מנייהו, וקריבו קרבנא בההוא י חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובג"כ כתיב, י ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו, בגין דאינון ענבין י גרמי האי.

רסח) חמא יב ענבין, דאינון טבין, בההוא כרם, דקא יב סלקין

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"א רלח. (ב) נח ל"ד ציון א'. (ג) (דברים ל"ב) ח"א רלח: ח"ב קמד.

חלופי גרסאות א דא איהו. ב ל"ג לו. ג רזין. ד מתפרשאן. ס אתתיה. ו גריוס. ז מוחא לזין. ח מניה. ט שעתא (אה"ל). י מוסיף גרמו דמא; גרמו ענפי דמא (הרמ"ק); גרמו ענבי דמא (אה"ל). יא לאינון ענמין (הרמ"ק); לאינון ענבין (אה"ל) יב סלקין.

מאמר

הסולם

ויהי גא פי שנים ברוחך אלי

רחמים, שהם צריכים להתחק כמדת הרחמים שהיא בינה, ואלו, הלבנים מורים שהם השגחה של רחמים. כי כבר נחמקה המלכות בכינה, ונעשתה רחמים.

רסז) ת"ח אדם הראשון וכו': בוא וראה אדם הראשון, אשתו סחטה לו ענבים וגרמה לו מות, ולכל ישראל, ולכל העולם. נח, בא לענבים האלו ולא נשמר כראוי, מה כתוב, וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, שכתוב, אהלה בה' ולא אהלו ב'. (עי' לעיל פרשה נח דף ק"ח אות ש"ה, ובהסולם שם, שכל המאמר הזה נחבאר שם באורך, ע"ש שאין להכפיל דברים). בני אהרן, שתו יין מהם: מן הענבים, והקריבו קרבן עם יין ההוא, ומתו. וכבר נתבאר. וע"כ כתיב ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו. משום שהענבים גרמו לכל זה הנ"ל.

רסח) חמא ענבין דאינון וכו': שר המשקים ראה בחלומי ענבים שהם טובים, דהיינו ענבים לבנים הנ"ל. באותו הכרם, שהם מעלים שם נחת וריח במדרגות שלמות כראוי.

פירוש

בו. וכבר ידעת שמוחין דהארית השמאל דבינה מכונה יין. והמשכתו ממעלה למטה, שה"ס החטא דעץ הרעת, מכונה סחיטה. וז"ס שאמרו בעצה"ר, שחיה סחטה ענבים ונתנה לו, כמ"ש לסנינו.

רסה) עד הכא אתבשר וכו': עד כאן נתבשר יוסף בחלומי, דשר המשקים, מכאן ולהלאה החלום היא שלו, לשר המשקים עצמו, כי יש חלומות שהם לו ולאחרים, כלומר, שמקצתם מורים לפתירות של החולם, ומקצתם לפתירות של אחרים, ואקח את הענבים, הוא לו לעצמו, ולא בשביל יוסף.

רסו) תנינן האי מאן וכו': למדנו, מי שראה ענבים לבנים בחלום סימן יפה לו. ענבים שחורים, לא. אינם סימן יפה. מהו הטעם. הוא משום, שה"ס שתי מדרגות ידועות, שהם שחור ולבן, שזה טוב וזה אינו טוב. כי לבן יורה שהוא רחמים, ושחור על דין. וכל הענבים, בין לבן ובין שחור, תלויים בסוד האמונה, שהיא הנוקבא שמלכות דמדת הדין ה"ס שחור, ומלכות הממוחקת בכינה ה"ס לבן, וע"כ מתבארים בחכמה הן לטוב והן לרע, אלו, השחורים, מורים שהם צדיקים

(דפו"י דף קצ"ב ע"א)

נייחא ^א וריחא בדרגין שלימין, כדקא יאות. וע"ד יוסף ידע מלה, ואסתכל בעקרא, ופשר חלמא על בורייה. בגין דאתבשר בהווא חלמא, כדקא יאות. ובג"כ פשר ^ב פשרא לטב, ואתקיים הכי.

רסט) מה כתיב. * וירא שר האופים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני ^ג בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי. ת"ח, ארורין אינון רשיעיא, דכל עובדיהון כלהון לביש, וכל אינון מלין דאינון ^ד אמרין, כלהו לביש, ולבאשא.

רע) כיון דפתח פומיה ^ה באף, מיד דחיל יוסף, וידע דכל ^ו מלוי אינון לבאשא, ובשורה דביש בפומיה. והנה שלשה סלי חרי על ראשי, כדין ידע יוסף, דאתבשר על חריבו דבי מקדשא, וישראל בגלותא, דיתגלון מארעא קדישא.

רעא) חמי מה כתיב, ^ז ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה והעוף ^ח אוכל אותם מן הסל מעל ראשי ^ט אליו ^י אינון שאר עמין, דמתכנשי עלייהו דישראל, ^{יא} וקטלי לון, וחרבי בתייהו, ומפורי לון לארבע סטרי ^{יב} דעלמא, וכלא אסתכל יוסף, וידע דההוא חלמא ^{יג} על ישראל, כדי יהון בחיובא קמי מלכא, מיד פשר ליה פשרא לביש, ואתקיים ביה.

רעב) ות"ח, תרין דרגין אלין, דקא חמא האי, וחמא האי, ^{יד} דא חמא (* ^{יז} כדי ^{יח} סליק, ^{יט} וקא ^י שליט דרגא עלאה, ואתנהיר סיהרא. ודא חמא,

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ') ח"ג רלה. (ב) שם.

חלוסי גרסאות ^א וריחא. ^ב חלמא. ^ג בחלומי וגוי. ^ד אמרי. ^ה מוסיף פתח באף. ^ו אינון מלין (דיליה). ^ז אוכל וגוי. ^ח ואליו. ^ט לייג אינון. ^י וקטלין. ^{יא} עלמא. ^{יב} מוסיף בישא על. ^{יג} האי (אה"ל). ^{יד} מוסיף דהא כד. ^{טו} לייג סליק וקא; ^{טז} סליקו ושליט (אה"ל). ^{יז} לייג וקא. ^{יח} ושליט.

ויהי נא מי שנים ברוחך אלי

הכולם

מאמר

פירוש. ענבים הם מדרגות הנוקבא כנ"ל. כרם ה"ס הנוקבא עצמה. ובעת שהיא ממותקת בבינה הענבים שלה לבנים, ומעלים נחת ורית וכו'.

ועיד יוסף ידע וכו': וע"כ, יוסף ידע הדבר, והסתכל בשורש הדברים, ופתח החלום על בוריו, משום שנתבשר בחלום הזה כראוי להיות, וע"כ פתר פתרון לטוב, ונתקיים כן.

רסט) מה כתיב, וירא שר האופים וגוי: בוא וראה ארורים הם הרשעים, שכל מעשיהם כולם לרע, וכל הדבורים שהם אומרים כולם לרע ולהרע.

רע) כיון דפתח פומיה וכו': כיון שפתח פיו באף, דהיינו אף אני בחלומי, מיד פחד יוסף, וידע שכל דבריו הם להרע, ובשורה רעה בפיו, והנה שלשה סלי חרי על ראשי, (דמויי דף קציב ע"א *) דף קציב ע"ב)

הנוקבא

דאתחשך ושלטיט עלה ח חיויא בישא, ובג"כ אסתכל יוסף בהוא חלמא,
 ב ופשר ליה פשרא לביש. וע"ד, כלא ג בפישרא קיימא, ודא ודא חמו,
 באלין תרין דרגין, דשלטיט דא, ושלטיט דא.

רעג) רבי יהודה פתח, * לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש
 בקרבי, האי קרא אוקמוה, אבל לב טהור, כד"א, ב ונתת לעבדך לב שומע
 וגו', וכתיב ג וטוב לב משתה תמיד, ובג"כ לב טהור ודאי.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבי, ד דא הוא רוח נכון ודאי כד"א. י ורוח
 אלקים מרחפת על פני המים, ואתערו, כ זה רוחו של משיח, ואתערו, ה ורוח
 חדשה אתן בקרבכם, ו וצלי דוד, ההוא רוח נכון, חדש בקרבי.

רעה) בגין דאית מסטרא אחרא, לב טמא, ורוח עועים, דאסטי לבני
 עלמא, ודא הוא רוח טומאה, דאקרי רוח עועים, כד"א, י ה' מסך בקרבה
 רוח עועים, ועל דא ורוח נכון חדש בקרבי. מאי חדש. דא חדושא דסיהרא,
 בשעתא דאתחדש סיהרא, ז דוד מלך ישראל חי וקיים ובג"כ חדש.

רעו) רבי אלעזר, ורבי יוסי הוו אזלי בארחא, אמר ר' יוסי לר' אלעזר,
 האי דכתיב, ז ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אנכי אפתנו ויאמר ה' אליו
 במה ויאמר אצא והייתי רוח שקר ח בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם

מסורת הזהר

(א) הקס"ז קס"ח ציון ב'. (ב) (מלכים א' ג') ח"ג רצד. (ג) (משלי ט"ו) ח"ב קכח : קצו : רגס. ח"ג קנ.
 (ד) ב"א ל' ציון ב'. (ה) יחזקאל י"א. (ו) ישעיה י"א. (ז) מלכים א' כ"ב.

חלוסי גרסאות ח חיויא. ג פשר. ג בפושרא; ג בפשרא. ד ליג מן דא עד רוחו; וכי אית רוח דלאו איהו
 נכון אין דא הוא דאסטי לבני עלמא, וכל השאר אדליג והרמיק לא גריס לה (אה"ל). ס דא.
 ו וע"ד צ"ל. ז ליג דוד מלך ישראל חי וקיים. ח בפי וגו'.

לב טהור ברא לי אלקים

הסולם

מאמר

ורוח חדשה אתן בקרבכם. והתפלל דוד, אותו
 רוח נכון, דהיינו רוחו של משיח. חדש
 בקרבי.

רעה) בנין דאית מסטרא וכו': משום שיש
 מצד האחר, לב טמא ורוח עועים,
 המסית בני העולם לחטא. וזה הוא רוח הטומאה
 הנקרא רוח עועים, כמש"א. ה' מסך בקרבה
 רוח עועים. ועל כן בקש דוד, ורוח נכון
 חדש בקרבי, שואל מהו חדש, ומשיב, זהו
 התחדשות הלבנה, דהיינו התחדשות הזוג של
 הנוקבא עם ז"א, שבשעה שהלבנה מתחדשת,
 נבחן שדוד מלך ישראל, דהיינו הנוקבא, חי
 וקיים, דהיינו שמשנת אז מוחין דאור החיה, ועל
 זה אמר חדש. דהיינו שיחדש הזוג עם ז"א.

רעו) ר' ארעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י היו
 הולכים בדרך, א"ר יוסי לר' אלעזר,
 זה שכתוב, ויצא הרוח וגו' והייתי רוח שקר
 בפי כל נביאיו וגו'. ולמדנו, שהיה הרוח של
 נבות

הנוקבא. וזה ראה, היינו שר האופים, שנחשך
 ושולט עליה, על הנוקבא, נחש הרע, וע"כ
 נסתכל יוסף בחלום הוא ופתר לו פתרון לרע,
 וע"כ הכל תלוי בפתרון. וזה וזה ראו באלו ב'
 המדרגות השולטים על הנוקבא, שרם ז"א או נחש
 הרע בנ"ל, שזה שולט, ז"א, וזה שולט, הנחש
 הרע.

מאמר לב טהור ברא לי אלקים

רעג) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח, לב טהור
 ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי.
 מקרא זה בארוהו. אבל לב טהור, הוא
 כמש"א, ונתת לעבדך לב שומע וגו', וכתוב,
 וטוב לב משתה תמיד, ובשביל זה הוא ודאי
 לב טהור.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבי : זה הוא ודאי
 רוח נכון, כמו שאומר הכתוב, ורוח
 אלקים מרחפת על פני המים, והעירו, שזהו
 רוחו של משיח. והעירו, שעל רוח הזה אומה"כ,
 (דטו"י דף קצ"ב ע"ב)

תוכל צא ועשה כן. ותנינן, ה' דהוה י רוח י נבות היזרעאלי, וכי נשמתין, כיון
י דסלקין וקיימין לעילא, אינון יכלין לאתבא בהאי עלמא, ומלה תמיהה,
דאמר אצא והייתי רוח שקר י בפי י וגו'.

רעז) ותו מ"ט אתענש עליה אחאב, דהא דינא דאורייתא, דשוי שמואל,
קמייהו דישראל, הכי הוא. דכתיב, * את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים
יקח, ואי אחאב נטל ההוא כרם י בנבות, דינא י הוה. ותו דהוה יהיב ליה
י כרמא אחרא, י או דהבא, ולא בעא.

רעה) א"ל יאות שאלת, ת"ח, האי רוח י' דקאמרו דאיהו י' רוח דנבות,
הכא אית לאסתכלא, י וכי י' רוחא דנבות. יו יכיל לסלקא ולקיימא יו קמיה
דקב"ה, י למתבע שקרא, י' דכתיב ויצא הרוח. ואי צדיקא י' הוא, י איך יבעי
שקרא בההוא עלמא, דאיהו עלמא דקשוט, ומה בהאי עלמא, לא בעי זכאה
שקרא, בההוא עלמא כל לא כ"ש. ואי לאו זכאה איהו, היך יכיל לקיימא
קמי קב"ה.

רעט) אלא ודאי נבות לאו זכאה הוה כ"כ, לקיימא קמי קב"ה, אלא
רוחא אחרא כ' הוה, דשלטא בעלמא, דדא י' הוא רוחא דקיימא תדיר, וסלקא
קמי קב"ה, ודא י' הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא. ומאן דאיהו רגיל בשקרא,
אשתדל תדיר בשקרא, ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר וגו', ועד קב"ה

מסורת הזהר

(א) שמואל א' ה'.

חלוסי גרסאות ה' דא הוא. כ' רוחא. ג' דנבות. ד' דסלקי וקיימי. ה' ליג בפי. ו' ליג וגו'. ז' מנבות. ח' החוה.
ט' כספא וליג כרמא אחרא; י' ליג כרמא. י' מוסיף או כספא או. י"א דקאמר. י"ב רוחא. י"ג אי.
יד רוח. טו יכיל לסלקא ולמתבא [ולמתבע] קמיה שקרא (הרמ"ק) טז קמי קביה. יז ליג למתבע שקרא. יח ומאי דכתיב
ויצא הרוח אי צדיקא איהו איך בעי שקרא בההוא עלמא דהא עלמא דקשוט ומה בהאי עלמא לא בעי זכאה שקרא
בההוא עלמא כ"ש דאי לאו זכאה איהו איך ייכול לקיימא קמי דקביה ומלה תמיהה דאמר אצא. יט איהו. כ' היך.
כ"א עאכ"ו. כ"ב דשלטא בעלמא הוה (אה"ל) כ"ג איהו. כ"ד איהו.

לב טהור ברא לי אליקים

הסולם

מאמר

ולעמוד לפני הקב"ה לבקש ממנו שקר, שכתוב
ויצא הרוח וגו' והייתי רוח שקר וגו'. ואם
צדיק היה, איך יבקש שקר בעולם ההוא, שהוא
עולם האמת. ומה בעולם הזה לא יבקש הצדיק
שקר, בעולם ההוא לא כל שכן. ואם לא
היה צדיק, איך היה יכול לעמוד לפני
הקב"ה.

רעט) אלא ודאי וכי': אלא ודאי נבות לא
היה צדיק כל כך, שיעמוד לפני
הקב"ה, אלא רוח אחר היה, השולט בעולם,
שזה הוא הרוח העולה והעומד תמיד לפני
הקב"ה, דהיינו השטן. וזה הוא שמשטה לבני
העולם עם שקר, שמשקר בשם הקדוש, ומי שהוא
רגיל בשקר עוסק תמיד בשקר, וע"כ אמר,
אצא והייתי רוח שקר וגו'. א"ל הקב"ה, צא
ועשה

נבות היזרעאלי, ושואל, וכי הנשמות, אחר
שעלו ועומדות למעלה, תוכלנה לשוב לעולם
הזה. ודבר פלא הוא שאמר אצא והייתי רוח
שקר בפי וגו'.

רעז) ותו מ"ט אתענש וכי': ועוד, מהו הטעם
שאחאב נענש עליו. הרי דין התורה
ששם שמואל לפני ישראל היה כן, שכתוב,
את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח.
ואם אחאב לקח הכרם מנבות, מן הדין היה,
ועוד, שאחאב היה נותן לו כרם אחר או זהב
ולא רצה לקחת. ולמה נענש.

רעה) א"ל יאות שאלת וכי': א"ל ר"א יפה
שאלת. בוא וראה, זה שאמרו
שרוח ההוא הוא רוח של נבות, יש להסתכל
כאן, וכי רוחו של נבות היה יכול לעלות
(דפוסי דף קצ"ב ע"ב)

א"ל צא, ועשה כן, פוק מהכא, כמה דאוקמוה דכתיב, * דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. ובג"ד איהו רוח שקר ודאי.

רפ) ותו. ג על מה דקט"ל ליה לנבות, ונטל כרמא דיליה, ד קטולא אמאי קטיל ליה. אלא על דקטיל ליה בלא דינא אתענש. ה קט"ל ליה בלא דינא, ונסיב כרמא דיליה. ובג"כ כתיב, ג הרצחת וגם ירשת, וע"ד אתענש. ותא חזי, כמה אינון בני נשא בעלמא, דאסטי לון האי רוח ו שקרא בשקרא, ושליט איהו בעלמא, ג בכמה סטרין, ובכמה עובדין והא אוקימנא מלי.

רפא) וע"ד, דוד מלכא בעא לאסתמרא מניה, ה ובעא לאפקא מגו מסאבו, דכתיב ג לב טהור ברא לי אלקים ורוח ט נכון חדש בקרבי, דא הוא רוח נכון, ואחרא איהו רוח שקר, וע"ד תרין דרגין אינון, חד קדישא, וחד מטאבא.

רפב) פתח ואמר, ד וה' נתן קולו לפני חילו כי רב מאד י מחנהו וכי עצום עושה דברו וגו', האי קרא אוקמוה. אב"ו וה', בכ"א אתר הוא ובי דיניה. נתן קולו דא הוא קלא, דכתיב, ה קול דברים, וכתיב התם, י לא איש דברים, יא מאן איש דברים. כד"א י איש האלקים. לפני חילו. אלין אינון ישראל.

מסורת הזהר

א) תהלים ק"א ח"א כו: ח"ג קב. קכא. קעה. רמו: ת"ז ת"מ פ: ב) מלכים א' כ"א. ג) לעיל ס' ציון א. ד) יואל ב'. ח"ג יח: ה) דברים ד' ח"א רע: ח"ג רסא. ו) שמות ד' ח"א קיט: ח"ב כה: ח"ג כח. ז) דברים ל"ג ח"א ו: רלו: רמ: רמא. ח"ב קנח: ח"ג רסא:

חלוסי גרסאות א) יכון וגו'. ב) תו. ג) כמה. ד) אי יטול קטלא אמאי; יטול קטולא אמאי (אה"ל) ה) קטיל. ו) שקר. ז) ובכמה. ח) בגין לנסקא (אה"ל) ט) נכון וגו'. י) מחנהו וגו'. יא) ומאן.

לב טהור ברא לי אלקים

הסולם

מאמר

רפב) פתח ואמר וה' נתן קולו וגו': מקרא זה זבארוה. אבל והויה, בכל מקום יורה הוא, ז"א, ובית דינו, הנוקבא. נתן קולו, זהו הקול שכתוב, קול דברים, וכתוב שם לא איש דברים, מהו איש דברים, הוא כמו שאתה אומר, איש האלקים, לפני חילו, אלו הם ישראל.

פירוש. והויה, יורה על ז"א ונוקביה שהם בזווג בהארית השמאל ששם בית דינו דז"א. נתן קולו, היינו הארית ז"א, שהוא קו אמצעי ובחינת חסדים מכוסיב, הנקרא קול, וז"ש, דא הוא קלא דכתיב, קול דברים, כי הנוקבא נקראת דברים, שה"ס חסדים מגולים בהארית חכמה, בזמן שז"א שנקרא קול מתחבר עמה, ואז הם נקראים שניהם קול דברים, וז"ש וכתיב התם איש דברים, אשר איש ה"ס ז"א, אף קול הנאמר בקול דברים הוא ג"כ ז"א, ושואל, מהו איש דברים, כלומר מאין לנו שאיש פירושו ז"א,

ופשיב

ועשה כן, צא מכאן, כמו שבארוה, דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, וע"כ הוא רוח שקר ודאי.

רפ) ותו על מה דקט"ל וכו': ועוד יש להרץ דע"כ, נענש, משום שהרג את נבות, ואם לקח הכרם שלו, הרוג למה הרג אותו, ומשום שהרגו בלי דין ע"כ נענש. כי הרגו כלי דין ולקח את כרמו, וע"כ כתוב, הרצחת וגם ירשת, וע"כ נענש. ובוא וראה כמה הם בני אדם בעולם, שרוח שקר הזה השטה אותם בשקר, והוא שולט על העולם בכמה אופנים, ובכמה מעשים, וכבר בארנו הדברים.

רסא) וע"ד דוד מלכא וכו': וע"כ דוד המלך רצה להשמר ממנו, מרוח שקר, ורצה להתרחק מן הטומאה, שכתוב, לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, זה הוא רוח נכון, והאחר הוא רוח שקר, וע"כ שתי מדרגות הן, אחת קדושה שהוא רוח נכון, ואחת טמאת, שהיא רוח שקר.

(דו"י דף קצ"ב ע"ב)

רפג) כי רב מאד מחנהו: כד"א * היש מספר לגדודיו, * דכמה ממנן ושליחן אית ליה לקב"ה, ה וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל. ו ועל דא קב"ה אזדמן קמיייהו דישראל, בגין לנטרא להו, ולא יכילו לקטרגא להו. רפד) כי עצום עושה דברו, י מאן עצום, דא הוא זכאה, ההוא דאשתדל באורייתא קדישא, י יממא ולילי. ד"א, כי עצום, דא הוא מקטרגא, דאשתכח קמי י קב"ה, ואיהו תקיפא כפרזלא. תקיפא כטינרא. עושה דברו: דנטיל רשות מלעילא ונטיל נשמתא מתתא.

רפה) כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יכילנו, דאיהו שליט על כלא, ועלאה ותקיפא על כלהו, וכלהו תחות שלטניה. זכאין אינון צדיקייא דקב"ה אתרעי בהו תדיר, לזכאה לון ה לעלמא דאתי, ולמחדי להו בחידו דצדיקייא, דזמינין למחדי ביה בקב"ה, דכתיב, ב וישמחו כל חוסי בך לעולם י ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מסורת הזהר

א) איוב כ"ה. ויצא ק"צ ציון ה. ב) לך קמ"א ציון א.

חלופי גרסאות א) וע"ד קב"ה אזדמן קמיייהו דישראל בגין לנטרא להו וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל בנין לאסתאבא להו. ב) מוסיף בנין לאסתאבא להו וע"ד. ג) ומאן. ד) יומי ולילי. ה) קמיה. ו) דקביה. ז) רשו. ח) בעלמא דין ובעלמא. ט) ירננו וגו'.

מאמר	הסולם	לג טהור ברא לי אלקים
ומשיב כד"א איש האלקים, שנאמר על משה שה"ס ז"א, בעלה דמטרונותא, הנקראת אלקים, אף איש דכרים, פירושו בעלה של דברים שהוא ז"א.	שעוסק בתורה ימים ולילות, פירוש אחר, כי עצום, זהו המקטרג הנמצא לפני הקב"ה, והוא חזק ככרזל, וחזק כאבן, עושה דברו, שמקבל רשות מלמעלה מהקב"ה, ומוציא הנשמה למטה.	רפה) כי גדול יום ה' וגו': שהוא שולט על כל, ועליון ותקיף על כל, והכל נמצאים תחת ממשלתו, אשריהם הצדיקים, שהקב"ה חפץ בהם תמיד, לזכותם לעולם הבא ולשמחם בשמחת הצדיקים העתידים לשמוח בהקב"ה, שכחוכ, וישמחו כל חוסי בך וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.
רפג) כי רב מאד מחנהו: הוא כמו שאתה אומר היש מספר לגדודיו, שכמה ממונים ושליחים יש להקב"ה, וכולם עומדים להשטין על ישראל, וע"כ נזדמן הקב"ה לפני ישראל, כמ"ש לעיל, והויה נתן קולו לפני חילו, כדי לשמרם ולא יוכלו לקטרג עליהם.	רפד) כי עצום עושה דברו: שואל מי הוא עצום, ומשיב זהו אותו הצדיק	
(דפ"י דף קצ"ב ע"ב * דף קצ"ג ע"א)		